

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	5
1.1. A MUNKA HÁTTERE	6
1.2. IRODALOMJEGYZÉK.....	8
2. HELYZETFELTÁRÁS	9
2.1. TERVI KÖRNYEZET.....	10
2.1.1. Nemzeti Környezetvédelmi Program II. (2003-2008.).....	10
2.1.2. Veszprém megye környezetvédelmi programja.....	18
2.1.3. Veszprém megye Rendezési Terve	18
2.1.4. Veszprém megye Hulladékgyűjtési Terve	21
2.1.5. Veszprém megye és kistérségei stratégiai programja.....	23
2.1.6. Kisberzsény korábbi környezetvédelmi programja	26
2.2. A TERÜLET BEMUTATÁSA	27
2.2.1. A település elhelyezkedése, közlekedési kapcsolatok.....	27
2.2.2. A település múltja, története.....	28
2.2.3. A település statisztikai adatainak összesítése	29
2.2.4. Térségi kapcsolatok	31
2.2.5. Lakosság, demográfia.....	31
2.2.6. Természetföldrajzi adottságok	32
2.2.6.1. <i>Fekvés, domborzati viszonyok.....</i>	<i>32</i>
2.2.6.2. <i>Földtani viszonyok</i>	<i>32</i>
2.2.6.3. <i>Talajtani áttekintés</i>	<i>32</i>
2.2.6.4. <i>Éghajlat.....</i>	<i>33</i>
2.3. TERÜLETFELHASZNÁLÁS	34
2.3.1. Területhasználati megoszlás	34
2.3.2. Úthálózat	35
2.4. VÍZGAZDÁLKODÁS	36
2.4.1. Vízirajz, felszíni vízhasználat	36
2.4.1.1. <i>Felszíni vizek, árvízvédelem.....</i>	<i>36</i>
2.4.1.2. <i>Felszíni vízhasználat</i>	<i>39</i>
2.4.1.3. <i>Csapadékcsatorna-hálózat.....</i>	<i>39</i>
2.4.2. Felszín alatti vizek, felszín alatti vízhasználat.....	40
2.4.2.1. <i>Talaj- és rétegvizek</i>	<i>40</i>
2.4.2.2. <i>Ivóvízellátás</i>	<i>41</i>
2.4.2.3. <i>Egyéb vízhasználatok.....</i>	<i>42</i>
2.4.3. Potenciális szennyezőforrások	42
2.4.3.1. <i>Állattartás</i>	<i>43</i>
2.4.3.2. <i>Növénytermesztés</i>	<i>45</i>
2.4.3.3. <i>Erdőgazdálkodás</i>	<i>46</i>
2.4.3.4. <i>Maradandó talajszennyezések</i>	<i>46</i>

2.4.3.5. Ipari tevékenység	46
2.5. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS.....	47
2.5.1. Települési folyékony hulladékkezelés	47
2.5.2. Kommunális szilárd hulladék.....	47
2.5.3. Veszélyes hulladékok, döngkút.....	48
2.5.4. Hulladékkezeléssel kapcsolatos problémák.....	49
2.6. LEVEGŐMINŐSÉG.....	50
2.6.1. Levegővédelmi besorolás.....	50
2.6.2. Szálló por okozta szennyezés	50
2.6.3. Közlekedési forgalom légszennyezése	51
2.6.4. Szagproblémák.....	51
2.6.5. Fűtési eredetű légszennyezés.....	51
2.6.6. Ipari légszennyezés	51
2.6.7. Allergén növények elterjedtsége.....	51
2.7. ENERGIAGAZDÁLKODÁS	52
2.8. ZAJ- ÉS REZGÉSVÉDELEM	52
2.8.1. Közlekedési eredetű zajterhelés.....	52
2.8.2. Üzemi és vendéglátó-ipari zajforrások	52
2.9. TERMÉSZETI KÖRNYEZET ÉS ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK.....	53
2.9.1. Növény- és állatvilág.....	53
2.9.2. Természetvédelmi szempontból értékes területek	53
2.9.2.1. Országos védelem alatt álló területek.....	54
2.9.2.2. ÉTT (Érzékeny Természeti Területek).....	54
2.9.2.3. Természeti területek	56
2.9.2.4. Ökológiai hálózat.....	57
2.9.2.5. NATURA 2000 területek	57
2.9.2.6. Egyedi tájértékek.....	58
2.9.2.7. Települési zöldfelületek.....	58
2.9.3. Tájsebek, kutatófúrások	59
2.9.4. Településszerkezet, kultúrtörténeti és építészeti értékek.....	60
2.10. KÖRNYEZETI NEVELÉS, OKTATÁS, KÉPZÉS	62
2.10.1. Iskolai környezeti nevelés	62
2.10.2. Iskolán kívüli környezeti nevelés, civil szervezetek.....	62
3. ÉRTÉKELÉS.....	63
3.1. ERŐSSÉGEK	64
3.2. GYENGESÉGEK.....	65
3.3. LEHETŐSÉGEK	65
3.4. VESZÉLYEK	66
4. PROGRAMOK.....	68
4.1. KÖRNYEZETVÉDELMI PRIORITÁSOK.....	69

4.2. LEVEGŐMINŐSÉG VÉDELME	72
4.2.1. A 8. számú főút forgalma által érintett településrészek védelme	72
4.2.2. Kerékpárút-hálózat kiépítése/bővítése.....	74
4.2.3. Mező- és erdőgazdasági utak korszerűsítése, javítása, karbantartása	76
4.2.4. A lakossági gázbekötések arányának növelése.....	78
4.2.5. Mezővédő erdősávok / fasorok létesítése	80
4.2.6. Ösztönzés a pulykatelepről kibocsátott levegő minőségének javítására.....	82
4.3. A TALAJ-, A FELSZÍN ALATTI ÉS A FELSZÍNI VIZEK VÉDELME	84
4.3.1. A felszín alatti vizeket veszélyeztető szennyező források hatásának felmérése és csökkentése	84
4.3.2. Belterületi csapadékvíz-elvezetési koncepció kidolgozása és a rendszer elemeinek fejlesztése.....	86
4.4. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	88
4.4.1. Régi, felhagyott lerakók környezeti vizsgálata és rekultiválása	88
4.4.2. Komplex mikrotérsgéi begyűjtő-kezelő rendszerek kialakítása.....	90
4.4.3. Szelektív hulladékgyűjtés szolgáltatásának bevezetése	93
4.4.4. Települési folyékony hulladék kezelés kérdésének megoldása	95
4.5. ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉS ZÖLDTERÜLET-GAZDÁLKODÁS	97
4.5.1. A területhasználat racionalizálása, településrendezési terv elkészítése, felülvizsgálata	97
4.5.2. Belterületi rendezés	99
4.5.3. Építészeti értékek megőrzése, állagmegóvása, felújítása	101
4.6. ENERGIAGAZDÁLKODÁS	103
4.6.1. Közintézmények energiafelhasználásának csökkentése	103
4.6.2. A lakosság tudatos energiatakarékosságának erősítése	106
4.6.3. Napenergia hasznosításának elősegítése	108
4.7. A BIOLÓGIAI ÉS TÁJI SOKFÉLELÉSÉG MEGŐRZÉSE	111
4.7.1. A természetközeli gazdálkodási módszerek támogatása és elterjesztése	111
4.7.2. A természet védelmét szolgáló települési intézkedések	113
4.8. KÖRNYEZETEGÉSZSÉGÜGY	115
4.8.1. Kutak vízminősége és –használat ellenőrzése.....	115
4.9. A KÖRNYEZETTUDATOSSÁG NÖVELÉSE	117
4.9.1. Környezettudatosság növelése	117
4.10. HELYI JOGI SZABÁLYOZÁS	121
4.10.1. Hiányzó helyi rendeletek, szabályzatok megalkotása (jogalkotás).....	121
4.11. A KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM MEGVALÓSULÁSÁNAK TÁMOGATÁSA	122
4.11.1. A települési környezetvédelmi program végrehajtásával kapcsolatos tennivalók	122
5. MELLÉKLETEK	124
5.1. HATÁLYOS JOGSZABÁLYOK	125

5.1.1. Vízgazdálkodás (72/1996. Kormány rendelet)	126
5.1.2. Természetvédelem (1996 évi. LIII. törvény).....	127
5.1.3. Környezetvédelem (1995 évi LIII. törvény).....	127
5.1.4. Hulladékgazdálkodás (2000. XLIII. törvény)	127
5.1.5. További fontos jogszabályok	128
5.2. A TELEPÜLÉS ÁTTEKINTŐ TÉRKÉPE	132
5.3. A KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI IGAZGATÓSÁG ADATSZOLGÁLTATÁSA.....	133
5.4. A KÖRNYEZETVÉDELMI FELÜGYELŐSÉG ADATSZOLGÁLTATÁSA	134
5.5. SZÓSZEDET	135
6. JÓVÁHAGYÁS	139
6.1. AZ ILLETÉKES KÖRNYEZETVÉDELMI HATÓSÁG JÓVÁHAGYÓ NYILATKOZATA	140
6.2. A KÖZSÉG KÉPVISELŐTESTÜLETÉNEK JÓVÁHAGYÓ NYILATKOZATA	141

1. BEVEZETÉS

1.1. A MUNKA HÁTTERE

A környezetvédelmi programok készítését az 1995. évi LIII. sz. Környezetvédelmi Törvény 46.§-a kötelezően előírja. A tartalmi követelményeket ugyanezen törvény 47.§-a rögzíti. Az alábbi dokumentum a Központi Alap Célelőirányzat támogatásával készült el, amelynek odaítéléséről **2005. január 10-én** döntött a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium. A környezetvédelmi program célja, hogy felmérje a térség környezeti állapotát, meghatározza a környezeti veszélyeztetettség csökkentésének, a környezet minőség javításának programjait.

Az állapotfeltárás elkészítése során a legfontosabb információkat a Közép-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, a Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, a Körzeti Földhivatal, a kistérségi iroda, valamint a település önkormányzata szolgáltatta. A munka során hangsúlyt kapott az önkormányzat, illetve a térség munkatársaival folytatott megbeszélés.

A település környezetvédelmi programjának helyzetfeltáró részét **2005. májusában** készítettük el. Ebben feltártuk a település:

- regionális kapcsolatait,
- általános természetföldrajzi adottságait,
- területhasználati jellemzőit,
- vízgazdálkodási adottságait,
- hulladékgazdálkodási jellemzőit,
- levegőminőségi jellemzőit,
- zaj- és rezgésvédelmi jellemzőit
- védett területeinek és zöldfelületeinek jellemzőit.

A helyzetfeltárásból kapott eredményeket egy értékelésben összegeztük és megállapítottuk a település környezeti prioritásait, összhangban a 2003-2008-as időszakra szóló, 2003. decemberében elfogadott második országos Nemzeti Környezetvédelmi Programmal. A helyzetfeltáró munkarésről a település vezetőivel **2005. augusztusában** egyeztetést tartottunk, melynek során kiegészítésre kerültek a helyzetfeltáró rész egyes fejezetei. A módosított helyzetfeltáró és értékelő munkarészek eredményeképpen állítottuk össze a település környezetvédelmi akcióprogramjait, melyeknek célja alapvetően kettős:

- előkészítik a települési szintű környezetvédelmi célú projekteket,
- megalapozzák a megvalósulást biztosító további pályázatokon való eredményes részvételt.

A program, és az egyes programelemek kidolgozásakor az elsődleges cél az volt, hogy a helyzetfeltárás során feltárt problémákra valóban megoldást jelentő lehetőségeket mutassunk be, jól áttekinthető, és mindenekelőtt használható formában. A programelemek csoportosítása a következő:

- talaj- és talajvízvédelem,
- hulladékgazdálkodás,
- szennyvíztisztítás és -elhelyezés,
- levegőminőség javítása,

- energiagazdálkodás,
- zaj- és rezgésvédelem,
- a természeti környezet megőrzése,
- szemléletformálás.

Az egyes programelemek bemutatása egységes szerkezet szerint történik, az alábbi pontok szerint:

- cél,
- leírás,
- operatív lépések,
- monitoring,
- szervezet,
- ütemezés.

Az ütemezést minden programelem esetében egy táblázat mutatja be, amely negyedéves felosztásban ábrázolja az egyes operatív lépések időigényét, illetve az azokhoz rendelhető forrásigényt, és a forráslehetőségeket. Az ütemezéshez megadott időszak gyakran lényegesen több mint program ütemterve által kitöltött idő. Ez a ráhagyás azért szerepel a programban, hogy a munka felhasználói a kalkulálttól eltérő lehetőségeik szerint (pl.: anyagi és szellemi kapacitás) átütemezhessék az adott programot.

Felhívjuk a környezetvédelmi programot használók figyelmét, hogy az abban szereplő adatok és információk a **2005. májusi helyzetet**, illetve az akkor fellelhető, rendelkezésre álló adatokat tükrözik. A dokumentum hosszú távon csak az adatok rendszeres frissítésével, a megvalósult fejlesztések figyelembe vételével, illetve új beavatkozási igények feltárásával tartható karban. Ugyancsak felhívjuk a települési döntéshozók figyelmét arra, hogy az egyes javasolt fejlesztéseknél jelzett támogatási források meghatározásánál elsősorban a 2005-ös támogatásokra támaszkodtunk.

A program készítésében a DHV Magyarország Kft. munkatársai vettek részt.

Az elkészült munka témavezetője:

Deme Lóránt igazgató, MBA közgazdász

A helyszíni bejárásokat végezte és a dokumentációt összeállította:

Németh József külső szakértő

Munkácsi Zsolt vezető tanácsadó

1.2. IRODALOMJEGYZÉK

A környezetvédelmi program elkészítéséhez felhasznált adatok:

A Közép-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság adatai (VIZIG - 2005.):

1. Talajvízszint adatok
2. Vízhasználati adatok (tározók, öntözések)
3. Felszíni vizek vízrendezési adatai
4. Ivó- és szennyvízmenyiségi adatok
5. Általános talaj és felszíni víz adatok

A Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség adatai (KTVFE - 2005.):

1. Levegőszennyezési adatok
2. Felszíni víz vízminőségi adatok (törzshálózati adatok)
3. Települési hulladéklerakók adatai
4. Kutak vízvizsgálatai adatai
5. Potenciális felszín alatti víz-, és talajszennyező források
6. Szennyvíztisztító telepek
7. Adatok a keletkező veszélyes hulladékokról

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park adatai (2005):

1. Térinformatikai információk a településen található védelem alatt álló területekről

A program elkészítéséhez felhasznált tervek:

1. Veszprém megye Rendezési Terve, VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Kht., (2004.)
2. Veszprém megye Hulladékgazdálkodási Terve, Progressio Mérnöki Iroda Kft., (2004.)
3. Közép-Dunántúli Régió Környezetvédelmi Infrastrukturális Program
4. Veszprém megye Környezetvédelmi Programja, Környezetgazdálkodási Intézet, (2000.)
5. Veszprém megye és kistérségei stratégiai programja: Veszprémi Egyetem, (2001. november)
6. Veszprém Megye Turisztikai Konceptiója: Veszprémi Egyetem Turizmus Tanszék, (2003. január)

Egyéb felhasznált szakirodalom:

1. Magyarország Kistájainak Katasztere, dr. Somogyi Sándor (szerk.), MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, 1990.
2. Veszprém Megye Statisztikai Évkönyve 2003, KSH, 2004.
3. 2002. évi országos közúti forgalomszámlálás adatai - Állami Közúti Műszaki és Információs Közhasznú Társaság - 2003. május
4. Földhivatali Információs Rendszer adatbázisa (<http://www.takarnet.hu>) - 2005. május.

2. HELYZETFELTÁRÁS

2.1. TERVI KÖRNYEZET

Kisberzsény község környezeti állapotának, a környezetvédelem szempontjából fontosabb jellemzőinek bemutatása és értékelése előtt a települési környezetvédelmi program készítését meghatározó felsőbb szintű környezetvédelmi, területfejlesztési, területrendezési tervek főbb célkitűzéseinek, prioritásainak és a bennük szereplő települési szintre így, Kisberzsényre is vonatkozó megállapításainak bemutatására kerül sor.

A vizsgálat alá vont tervek a következők:

Nemzeti tervek:

Nemzeti Fejlesztési Terv

Nemzeti Környezetvédelmi Program II. (2003-2008)

Regionális tervek:

Közép-Dunántúli Régió Környezetvédelmi, Infrastrukturális Program

Közép-Dunántúli Régió Hulladékgyűjtési Terve

Megyei tervek:

Veszprém megye és kistérségei stratégiai programja

Veszprém Megye Környezetvédelmi Programja

Veszprém Megyei Fejlesztési Terve

Veszprém Megye Területrendezési Terve

Települési tervek:

Településfejlesztési Konceptió (nem készült)

Településrendezési Terv

Hulladékgyűjtési Terv

Kistérségi SAPARD Terv

Önkormányzati rendeletek:

13/2004. (IV.19.) – A környezet védelméről

16/2004. (VI.15.) – A települési szilárd hulladék ártalmatlanításáról

21/2004. (XII.10.) – A helyi hulladékgyűjtési tervről

2.1.1. Nemzeti Környezetvédelmi Program II. (2003-2008.)

Az alábbiakban a tavaly decemberben elfogadott II. Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. ajánlásait mutatjuk be.

Ajánlások a levegővédelem területén

3.2. Éghajlatváltozási akcióprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 56. old.)

Ennek az akcióprogramnak az elsődleges célkitűzése a hazai gazdasági tevékenységekből eredő kibocsátások szabályozása, illetve csökkentése. Az akcióprogram az üvegházhatású gázok kibocsátásának, a globális légszennyezéshez való hozzájárulásnak a csökkentését, s egyúttal a lokális, regionális levegőminőség javítását célozza, emellett hozzájárul a környezetbarát fogyasztási szokások elterjesztéséhez, valamint a települési környezetminőség javításához is.

Ajánlások a levegő minőségének védelme érdekében:

3.2.1. Az energiagazdálkodási tevékenységekből eredő légköri kibocsátások csökkentésének előmozdítása

- a) *Az energia előállításának, átalakításának és szállításának korszerűsítése,*
- b) *Fogyasztó-oldali energiatakarékosság és energiahatékonyság javítása,*

3.2.2. Megújuló energiahordozók hasznosításával kapcsolatos technológiák fejlesztése és elterjesztése (beruházási támogatással)

- a) *Alternatív üzemanyag alkalmazása,*
- c) *Egyéb biomassza-hasznosítás, a helyi célokra jelenleg használt gáz tüzelőanyag kiváltása helyi biomassza felhasználással, valamint párhuzamos fűtési rendszerek kialakítása,*
- d) *Nap- és szélenergia, valamint geotermikus energia alkalmazása,*

3.2.4. Az üvegházhatású gázok mezőgazdasági és hulladék eredetű kibocsátásának mérséklése, valamint a szén-dioxid nyelő-kapacitások erősítésével

- a) *Állattartásból és növénytermesztésből származó metánkibocsátás mérséklése*
- b) *Az energetikai célú és a megkötési potenciál növelésére irányuló növénytermesztés támogatása*

3.2.6. Kutatásfejlesztés, horizontális intézkedések

- b) *Szemléletformálás, tájékoztatás (technológiaváltási, fogyasztási szokásokkal kapcsolatos feladatok) tájékoztatási és információs rendszerek fejlesztésére irányuló oktatási, nevelési és szemléletformálási feladatok*

3.3. Környezetegészségügyi és élelmiszerbiztonsági akcióprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 57. old.)

Az egészségre káros anyagok 20%-a levegővel, 10%-a vízzel, 70%-a élelmiszerrel jut a szervezetünkbe. Az elmúlt években az ipari termelés visszaszorulása, a háztartások fűtőkorszerűsítése eredményeként a fűtési eredetű ipari és lakossági kibocsátások jelentősen csökkentek, a közlekedési eredetű szennyezés mértékében viszont növekedés tapasztalható. A légzőszervi megbetegedések kialakulásában fontos szerepet játszanak a biológiai allergének is. Az allergiás megbetegedések gyakorisága évről évre emelkedik, **a legsúlyosabb problémát a parlagfű pollenje okozza.**

További ajánlások a levegő minőségének védelme érdekében:

3.3.1. A kültéri és beltéri levegőminőség okozta egészségügyi kockázatok mérséklése

- a) *A levegőszennyező anyagok emberre gyakorolt hatásainak elemzése és értékelése; a klímaváltozás egészségi hatásainak vizsgálata; a szmogriadó feltételeinek megteremtése; a biológiai allergének csökkentésének környezetbarát megoldása,*

3.4. Városi környezetminőség akcióprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 61. old.)

Az akcióprogram átfogó céljai:

- a közlekedési eredetű településkörnyezeti problémák mérséklése;
- településszerkezet, -fejlesztés, -rendezés környezeti szempontból is megfelelő alakulásának elősegítése és a korábbi hibákból eredő környezeti problémák csökkentése;
- a belterületi vízrendezés helyzetének javítása;
- a zöldterületek védelme, arányuk növelése, állapotuk javítása;
- az épített környezeti elemek, az épített és régészeti kulturális örökség megfelelő állapotának biztosítása.

Ajánlások a vizek védelme területén

3.7. Vizeink védelme és fenntartható használata akcióprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 70. old.)

Az akcióprogram átfogó céljai:

- a Víz Keretirányelv ütemezett hazai feladatainak időarányos végrehajtása;
- az üzemelő és távlati vízbázisok, valamint a kiemelt vízvédelmi területek védelme;
- az ésszerű vízhasználat és a szennyezés-csökkentő technológiák széles körű elterjesztése;
- a települési szennyvíz kezelésének fejlesztése, figyelembe véve a település sajátosságait (pl. méret, gazdaságos csatornáztatóság);
- a kommunális szennyvíziszapok hasznosítási arányának növelése;
- a felszín alatti vízkészletet veszélyeztető környeztkárosodások felszámolása;
- diffúz (nem pontszerű) szennyezések csökkentése (átfogó tárcaközi és a környezeti elemeket átfogó programokkal).

Ajánlások a település vizeinek védelme érdekében:

3.7.2. Felszíni vizek vízgyűjtő szemléletű vízminőség-védelmének fejlesztése

a) Települések szennyvízelvezetésének és -tisztításának fejlesztése, amely kiterjed a meglévő csatornahálózatra kapcsolt lakások számának növelésére, a Nemzeti Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Program ütemezett feladatainak végrehajtására, az iszapkezelési technikák és ártalommentes elhelyezés szabályozására és fejlesztésére, a szennyvizek természetközeli tisztításának és helyben tartásának fejlesztésére, valamint a környezetkímélő egyedi szennyvíztisztítási/elhelyezési kísérleti intézkedések támogatására,

3.7.4. Felszín alatti vizek vízgyűjtő szemléletű minőségi védelmének fejlesztése

b) Felszín alatti vizeket veszélyeztető szennyezőforrások (pl. üzemek kívüli, ellenőrizetlen kutak, kockázatos anyagok kibocsátásával járó ipari, mezőgazdasági, szolgáltatói tevékenységek, mezőgazdasági eredetű nitrát-terhelések) szennyező hatásának csökkentése,

3.7.5. Az ésszerű vízhasználat és szennyezés-csökkentő technológiák hazai gyakorlatának bővítése

a) Racionalizált vízhasználat széles körű elterjesztése,

3.7.6. Horizontális intézkedések

e) Tájékoztatás és szemléletformálás,

Ajánlások a föld védelme területén

3.6. Vidéki környezetminőség, terület- és földhasználat akcióprogramja (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 67. old.)

Kiemelt cél Magyarország egyik legfőbb természeti értékének, feltételesen megújuló természeti erőforrásának, a termőföldnek a védelme és termőképességének megőrzése. Fejleszteni szükséges az integrált (ökonómiai és ökológiai) területhasználati tervezést. Elő kell mozdítani a fenntartható fejlődés követelményeivel összhangban lévő földhasználati szerkezet és gyakorlat kialakítását. Össze kell hangolni az általános és a különböző ágazati programok, tervek földhasználatra vonatkozó koncepcióit és tervdokumentumait.

Magyarország természeti adottságai, valamint az éghajlatváltozás előre jelzett következményei miatt kiemelt figyelmet kell szentelni az aszály elleni küzdelemnek, összhangban a hazánk által is ratifikált, „az elsivatagosodás és aszály elleni küzdelemről” szóló ENSZ egyezményben foglaltakkal.

A fenti célokhoz kapcsolódnak:

- a földtani közeg védelmét szolgáló kutatások (átfogó földvédelmi stratégia kidolgozása, érzékenységi és terhelhetőségi vizsgálatok a környezeti károk megelőzése érdekében, a talajok szennyezettségi állapotának értékelése, egy új, az EU követelményeknek megfelelő földértékelési rendszer bevezetése és alkalmazása),
- a talaj és az ásványi nyersanyagok racionális használata,
- a természetkímélő termelési módszerek újraélesztése, illetve kifejlesztése (pl. ökológiai gazdálkodás; védett területek és azok védőzónájának ésszerű, természetkímélő, mezőgazdasági hasznosítást elősegítő gazdálkodási formáinak kidolgozása és bevezetése).

Az akcióprogram átfogó célja a területfejlesztés, az agrárpolitika és a környezetpolitika megfelelő összehangolásával elősegíteni a vidék természeti és kulturális értékeinek védelmét, valamint a természeti erőforrások fenntartható használatát úgy, hogy az a vidéken élők számára egyúttal megfelelő megélhetési színvonalat és infrastrukturális ellátottságot biztosítson. A vidék megtartóerejének növelését szolgálja a falusi turizmus kibontakoztatása is. Ennek érdekében az intézményrendszer fejlesztése és a lehetőségek népszerűsítése a legsürgetőbb feladat.

Ajánlások a föld minőségének védelme érdekében:

3.6.1. Talajvédelem

- a) *Racionális területhasználat,*
- c) *A termőtalajok védelme és termőképességének fenntartása,*

3.6.2. A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program horizontális és zonális programjai, valamint a kapcsolódó intézkedések

- b) *Természetközeli erdőgazdálkodás területi arányának növelése,*
- d) *Óshonos haszonállatok tartásának támogatása,*
- e) *A vidék megtartó erejét és a fenntartható fejlődést szolgáló vidékfejlesztési tervezés elterjesztése és támogatása,*

Ajánlások az élővilág és természeti környezet védelme területén

3.5. Biológiai sokféleség védelme és tájvédelem akcióprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 64. old.)

Az akcióprogram egyik legfontosabb célkitűzése, hogy az Európai Unió elfogadott szakmapolitikájával összhangban a táj- és természetvédelmi szempontrendszer beépüljön az egyes természeti erőforrásokat hasznosító ágazatok működésébe, illetve, hogy az erőforrások hasznosítását a fenntarthatóság követelményeinek megfelelően szabályozza. A természetvédelem korai, „rezervátum” szemléletét egy modern, dinamikus természetvédelmi megközelítésű természethasználatnak kell felváltania, miközben a különleges értékek körül kialakított védett területeket - rezervátumokat - meg kell őrizni. Ezt a célt - a védett természeti területek hálózatát, a védőövezeteket, a természeti területeket, a Natura 2000 területeket, az ökológiai (zöld) folyosókat és a természetközeli területeket is magába foglaló - nemzeti ökológiai hálózat, mint teljes körű rendszer átfogó védelmével szükséges biztosítani. Az említett területi védelmen túl nagy nemzeti programjaink, így pl. a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program, a Nemzeti Erdőstratégia, az EU Víz Keretirányelvének hazai megvalósítása együttesen biztosíthatja majd hazánk természeti értékeinek, tájainak hosszú távú megőrzését. Mind a területi védelem, mind az ágazati programok segítségével el kell érni, hogy a tervezési időszak alatt számottevően mérséklődjön, illetve megálljon a fajok, élőlényközösségek, élőhelyek és tájak sokféleségének csökkenése.

Az Akcióprogram átfogó célja a természeti rendszerek és értékek megóvása, a biológiai sokféleség megőrzése, a természeti erőforrások fenntartható használata, valamint a társadalom és a környezet harmonikus kapcsolatának kialakítása.

Ajánlások az élővilág és a természeti környezet védelme érdekében:

3.5.1. A biológiai sokféleség és az élettelen természeti értékek megőrzése

- b) Védett természeti területek állapotának megőrzése, javítása, kezelési tervek kidolgozása, természetvédelmi kezelés és fejlesztés, élőhely- és tájrehabilitáció, szolgalmi, vagyoni és vagyonkezelői jogi feladatok,*
- c) A biodiverzitás megőrzése, átfogó programok működtetése,*
- e) Veszélyeztetett fajok állományának megőrzése,*
- h) Állatvédelem,*

3.5.4. Horizontális intézkedés

- b) A természetvédelem társadalmi elismerésének növelése,*
- d) Szemléletformálás,*

3.1. Környezettudatosság növelése akcióprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 51. old.)

Az akcióprogram átfogó célja:

- a társadalom környezettel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos ismereteinek bővítése,
- az információhoz jutás javítása,
- a környezettudatos döntések és a fenntarthatóbb életmód ösztönzése,
- a környezetpolitikai döntésekben a felelős társadalmi részvétel erősítése.

A környezettudatosság fejlesztésének igen fontos területei a nevelés, az oktatás-képzés, a művelődés, a tömegtájékoztatás, valamint a kutatás.

A társadalom környezettel kapcsolatos értékrendjét és szükségleteit nyomon kell követni, a környezettudatosság mérésének módszereit és eszközeit fejleszteni szükséges. Kiemelt feladat az együttműködésen alapuló közösségi részvételi formák, a demokrácia technika, a partnerség erősítése, mert a környezeti előnyök és hátrányok leggyakrabban eltérő társadalmi szinteken jelennek meg, és mert a környezeti erőforrások jó része oszthatatlan.

A környezettudatos intézményműködtetést (munkahely, iskola, közművelődés, közhivatal stb.) bátorítani, és a gyakorlati megvalósítást támogatni kell, mert a példamutató vezetés és működtetés erős szemléletformáló tényező. Ösztönözni kell a környezetbarát termékek és szolgáltatások megismertetését, elterjesztését.

További ajánlások az élővilág és a természeti környezet védelme érdekében:

3.1.1. A környezet- és természetvédelmi ismeretek, környezettudatosság közvetítése az oktatásban, a fenntarthatóság pedagógiájának általános elterjesztése

- a) A környezeti nevelési feladatok ellátásának elősegítése a közoktatás minden szintjén és valamennyi műveltségterületen,*
- c) A felsőoktatásban a környezet- és természetvédelmi, valamint fenntarthatósági ismeretek közvetítése és a környezettudatos készségek fejlesztése,*
- d) A felnőttoktatásban résztvevők környezeti műveltségének fejlesztése,*

3.1.2. A társadalom környezeti értékrendjének javítása

- a) A fenntartható egyéni, valamint családi életmód- és háztartásvezetési szokások elterjedésének támogatása,*
- b) A szabadidős tevékenységekben a környezettudatosság erősítése, a környezet- és természetbarát szabadidős tevékenységek elterjesztése,*

c) A fenntarthatósági ismeretek és készségek elterjesztése a különleges figyelmet igénylő társadalmi csoportokban (többek között hátrányos helyzetű rétegek támogatására irányuló állami és civil programok, valamint a családgondozói és falugondnoki hálózat révén),

3.1.3. Környezetvédelmi vezetési rendszerek és környezetbarát termékek elterjesztése

a) A munkahelyek, az oktatási és a közművelődési intézmények működésének környezettudatos fejlesztése, a látogatók tájékoztatása,

c) A megelőzést elősegítő tisztább termelési módszerek és a környezetvédelmi vezetési rendszerek elterjesztése,

3.1.4. A társadalmi részvétel erősítése a környezettel és a természettel kapcsolatos döntéshozatali folyamatokban (partnerség a környezetért)

a) A társadalmi részvétel erősítése és támogatása a közös környezeti értékek felismerése és megőrzése, valamint a környezeti problémák megoldása terén,

b) A közös környezeti célok megvalósításában való együttműködés erősítése az állami szereplők, a gazdálkodók és a civil szervezetek között (környezeti nevelési és oktatóközponti hálózat fejlesztése és fenntartása, szektorközi együttműködés, fogyasztóvédelem),

Ajánlások az épített környezet védelme területén

3.4. Városi környezetminőség akcióprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 61. old.)

A települési környezet az emberi civilizáció során létrehozott, a környezeti elemekkel, rendszerekkel, valamint a társadalmi-gazdasági folyamatokkal és a kultúrával szoros kölcsönhatásban alakuló rendszer. A települések megfelelő környezeti minőségének biztosítása kiemelt célkitűzés. Ennek megvalósítását nehezíti, hogy számos helyi és regionális környezeti problémának maguk a települések az előidézői.

A szerves fejlődésű, történeti településmaggal rendelkező, illetve az elmúlt 40-50 év fejlesztéspolitikájának következtében kialakuló települések, településrészek környezeti problémái számos esetben településszerkezeti problémákból fakadnak (pl. átszellőző csatornák beépítése, zöld gyűrű hiánya, zöldterületi ellátottság alacsony foka). Ehhez kapcsolódnak a kommunális ellátás és településfenntartás, -üzemeltetés hiányosságai, illetve az egyéb hatótényezők, pl. a közlekedés szennyezőanyag-kibocsátása, a zaj- és rezgésterhelés.

Az akcióprogram átfogó céljai:

- településszerkezet, -fejlesztés, -rendezés környezeti szempontból is megfelelő alakulásának elősegítése és a korábbi hibákból eredő környezeti problémák csökkentése;
- a belterületi vízrendezés helyzetének javítása;
- a zöldterületek védelme, arányuk növelése, állapotuk javítása;
- a közlekedési eredetű településkörnyezeti problémák mérséklése;
- az épített környezeti elemek, az épített és régészeti kulturális örökség megfelelő állapotának biztosítása.

Az akcióprogram minden esetben a települési környezet állapotjellemzőinek javítását helyezi a középpontba annak érdekében, hogy elérje az emberi életkörülmények javulását, az elfogadható életminőséget. Az akcióprogram intézkedései mellett hangsúlyt kívánnak adni a településekhez kapcsolódó környezeti értékek megőrzésének.

Ajánlások az épített környezet védelme érdekében:

3.4.2. Zöldterületek védelme, arányuk növelése, állapotuk javítása

b) A belterületi zöldfelületek védelme, beépítésük megtiltása, a káros hatásokat csökkentő képességük fenntartása (belső kertek, tetőkertek, intézményi kertek fejlesztése és rekonstrukciója),

3.4.4. Épített környezeti elemek megfelelő állapotának biztosítása, az épített értékek védelme

a) Meglévő épületek, építmények állapotának javítása, elsősorban a lakófunkciójú területeken (városrészek rehabilitációs programjainak, közterületek rehabilitációjának támogatása),

b) Építészeti és műemléki értékek védelme, állagmegőrzése (történelmi településrészek rekonstrukciójának, helyi védelem alá helyezett épületek, utcaképek értékőrző felújításának támogatása),

3.4.5. Tiszta, jó közérzetet segítő városi környezet biztosítása

a) Köztisztaság javítása, az eszközrendszer fejlesztése (pl. szelektív gyűjtés feltételeinek javítása)

b) Az utcakép javítása

3.4.6. Horizontális feladatok

b) Szemléletformálás (a köztisztaság javítása, a közlekedési szokások alakítása)

3.6. Vidéki környezetminőség, terület- és földhasználat akcióprogramja (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 67. old.)

Az akcióprogram átfogó célja a területfejlesztés, az agrárpolitika és a környezetpolitika megfelelő összehangolásával elősegíteni a vidék természeti és kulturális értékeinek védelmét, valamint a természeti erőforrások fenntartható használatát úgy, hogy az a vidéken élők számára egyúttal megfelelő megélhetési színvonalat és infrastrukturális ellátottságot biztosítson.

Tekintettel a mezőgazdasági tevékenységek gazdasági, környezeti és társadalmi-szociális hatásaira és teljesítményeire, az agrárpolitika, a területfejlesztés, a környezet- és a természetvédelem, valamint a vízügy közötti együttműködés fejlesztésével Magyarországon is erősíteni kell a vidék népességmegtartó erejét és meg kell teremteni fenntartható fejlődésének feltételeit.

Ez összhangban áll az Európai Unió vidékfejlesztési politikájával is, amely a mező- és erdőgazdaság mellett az Unió közös agrárpolitikájának egyik alappillére. A vidékfejlesztés magába foglalja mindazon tevékenységeket, amelyek a vidéki térségeken élő lakosság életkörülményeinek javítását a helyi adottságokkal, a környezet-, a természet- és a tájvédelem érdekeivel összhangban szolgálják. A vidék megtartóerejének növelését szolgálja a falusi turizmus kibontakoztatása is. Ennek érdekében az intézményrendszer fejlesztése és a lehetőségek népszerűsítése a legsürgetőbb feladat.

További ajánlások az épített környezet védelme érdekében:

3.6.3. A falusi turizmus feltételeinek javítása

a) A falusi turizmus intézményrendszerének és programjainak fejlesztése,

b) A hagyományos kézműves és háziipari technológiákon alapuló mesterségek megőrzésének és gyakorlásának támogatása,

Ajánlások a hulladékgazdálkodás területén

3.8. Hulladékgazdálkodási akcióprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 74. old.)

Az 1990-es években az összes hulladék mennyisége és átlagos veszélyessége csökkent, mindenekelőtt a gazdasági szerkezetátalakulás és a termelés modernizációja következtében. A jövőben azonban a hulladék mennyiségi növekedésének elkerülése, a megelőzés is jelentős erőfeszítéseket és speciális intézkedéseket igényel. A képződő hulladékok jellemző kezelése a lerakás, a hasznosítási arány nem éri el a 30%-ot. A települési szilárd hulladéknak csak mintegy 2,5-3 százalékát hasznosítják anyagában, a szelektív gyűjtés alacsony aránya miatt. A több száz működő lerakó közül csak az utóbbi négy-öt évben létesült - mintegy 15%-nyi - lerakó felel meg a korszerű követelményeknek, összességében azonban - különösen az Európai Unió követelményekhez képest - továbbra is elmaradások tapasztalhatók. Az elvárások teljesítéséhez a technológiai fejlesztések mellett szemléletbeli változásra, illetve új ösztönzők bevezetésére is szükség van. Az akcióprogram alapját az Országos Hulladékgazdálkodási Terv jelenti, különös tekintettel az EU-konformitásra, valamint a megelőzés - hasznosítás - ártalmatlanítás célhierarchiájára. Kiemelt hangsúlyt kap a tervezettség és a hatékonyság javítása. A specifikus célok egy része az NKP - I és az NKP - II közötti folytonosságot teremti meg, mások 2003-ban jelennek meg először.

Az akcióprogram átfogó céljai:

- a megelőzés és a hasznosítás fejlesztése a települési, illetve termelési hulladékok körében;
- az ártalmatlanítandó települési, illetve termelési hulladékok alacsony környezeti kockázatú kezelése;
- a tervezettség és a hatékonyság javítása a hulladékgazdálkodásban.

Ajánlások a hulladékok környezetbarát kezelésére és újrahasznosítására:

3.8.1. A megelőzés és a hasznosítás fejlesztése a települési hulladékok körében

- a) A települési hulladékok keletkezésének megelőzése, csökkentése,
- b) A települési hulladékok elkülönített begyűjtésének jelentős növelése,
- c) Elkülönítetten gyűjtött települési hulladékok előkezelése és hasznosítása,
- d) Biológiai úton lebomló szerves hulladék elkülönített kezelése, komposztálása, helyi hasznosításának elősegítése,

3.8.2. A megelőzés és a hasznosítás fejlesztése a termelő ágazatokban

- a) A megelőzés és hasznosítás fejlesztése a veszélyes hulladékok körében,
- b) Mezőgazdasági és élelmiszeripari biomassza program,
- c) A megelőzés és hasznosítás fejlesztése a nem-veszélyes hulladékok körében,
- e) Építőipar hulladékainak hasznosítása,

3.8.3. Az ártalmatlanítandó települési hulladékok alacsony környezeti kockázatú kezelése

- a) Komplex regionális begyűjtő-kezelő rendszerek kialakítása,
- b) Régi, felhagyott lerakók környezeti vizsgálata és rekultiválása,
- d) Települési folyékonyhulladék-kezelés korszerűsítése,

3.8.5. A tervezettség és a hatékonyság javítása a hulladékgazdálkodásban

- a) A jogérvényesítés erősítése,
- b) A jogi és a gazdasági-ösztönző szabályozási rendszer teljessé tétele,
- c) Hulladékgazdálkodási tervek összehangolása és támogatása,
- d) Technikai és szakmai fejlesztés, oktatási-képzési programok,

3.8.6. Horizontális intézkedések

- b) Szemléletformálás,

Ajánlások a zaj és rezgésterhelés csökkentése területén

3.3. Környezetegészségügyi és élelmiszerbiztonsági akcióprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program 2003-2008. - 57. old.)

Ajánlások zaj és rezgésterhelés csökkentésére:

3.3.5. A zaj elleni védelem javítása

b) A zajjal kapcsolatos problémák feltérképezése, kezelése (zajtérkép, konfliktus térkép kidolgozása; akcióterv kimunkálása; zajcsökkentő beruházások támogatása), a zaj egészségkárosító kockázatának csökkentése.

2.1.2. Veszprém megye környezetvédelmi programja

A Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlése megbízásából két fázisban került sor a megyei környezetvédelmi program kidolgozására. Az első fázis során elkészült a megye környezeti állapotát bemutató vizsgálati anyag, majd megállapításra kerültek az irányt adó célkitűzések. Ezt követően 2000-ben került sor a megyei környezetvédelmi program II. fázisának, a tulajdonképpeni programnak az elkészítésére. A második fázis során vizsgálat alá vették a program végrehajtásának műszaki lehetőségeit és feltételeit tématerületenként, a szükséges szervezési feltételeket és lehetőségeket, meghatározták a prioritásokat, a vonatkozó pénzügyi, és támogatási feltételeket, valamint megvizsgálták a programhoz kapcsolódó jogi feltételeket és a szükséges intézkedések körét. A Veszprém Megyei Környezetvédelmi Programot mindkét fázisában a Környezetgazdálkodási Intézet Környezetvédelmi Intézete dolgozta ki.

A megyei környezetvédelmi program kidolgozása során a Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlése Területrendezési és Kommunális Bizottsága a 45/2000. (XI.14.) sz. Határozatában az alábbi prioritásokat jelölte meg:

- A megyében található meddőhányók, salakkazetták, iszaptározók radioaktív mérése és értékelése, és ezzel kapcsolatos feladatok.
- A közlekedésből származó levegőszennyezés és zajterhelés csökkentése.
- A szennyvíz csatornahálózat mértékének növelése, és a szennyvíztisztítás fokozása.
- A felszín alatti vizek védelme érdekében szükséges intézkedések.
- A megye hulladékgazdálkodási helyzetének javítása.
- Az erdősítés mértékének növelése.
- A bányászati és egyéb tájsebek rekultiválása.
- A természetvédelmi területek számának, területének növelése.

A megyei környezetvédelmi program teljeskörű ismertetésére itt nem kerülhet sor, de a benne szereplő település vonatkozású információk, megállapítások a jelen környezetvédelmi program kidolgozása során beépítésre, illetőleg figyelembe vételre kerültek.

2.1.3. Veszprém megye Rendezési Terve

Veszprém megye a Rendezési Tervét a Megyei Önkormányzat Közgyűlése az 5/2005. (V.27.) sz. rendeletével fogadta el. A megyei Területrendezési Terv az alábbi, az érintett településre vonatkozó szabályokat tartalmazza:

A területfelhasználásra vonatkozó általános szabályok - 6.§

(1) A közlekedési vonalas infrastruktúra erdőterületen áthaladó szakaszai mellett csak a forgalom lebonyolítását és biztonságát közvetlenül szolgáló építmények helyezhetők el.

Az országos és térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények elhelyezésére vonatkozó szabályok - 7.§

(1) Az országos és térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatokat, az egyedi építmények helyét és védőövezeteit a megyei területrendezési tervekben, valamint az érintett települések településszerkezeti tervében kell meghatározni.

(2) Az ökológiai folyosó területén áthaladó energetikai vonalas építmény és közlekedési infrastruktúra-hálózatok építési engedélyezési eljárásában a hatóság a szabványos értéket meghaladó feltételeket is előírhat, amennyiben ezzel az ökológiai folyosó területén kényszerűen okozott kár ésszerű ráfordítással bizonyíthatóan csökkenthető.

(3) Az országos és térségi műszaki infrastruktúra-hálózatok elemeit és az egyedi építményeket – az engedélyezési terv készítése során felmerülő ágazati szempontok és követelmények miatt szükséges korrekciókkal – a szerkezeti terv figyelembevételével az 1/1-8. mellékletben felsorolt, a térbeli rend szempontjából meghatározó települések közigazgatási területét érintve kell megvalósítani.

(4) A bányászati tevékenységgel kapcsolatban — a külön jogszabályokban meghatározottakon kívül — a következő előírásokat kell alkalmazni:

a) bányatelek-fektetés és bányanyitás akkor engedélyezhető, ha azt az érintett település helyi építési szabályzata és szabályozási terve nem zárja ki;

b) újrashanosítás és tájrehabilitáció csak a település helyi építési szabályzatának és szabályozási tervének megfelelően történhet.

A térségi övezetekre vonatkozó szabályok

Országos ökológiai hálózat övezete - 9.§

(1) Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan megyei területfelhasználási kategória, illetve övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem károsítja.

(2) A közművezetéseket és a járulékos közműépítményeket úgy kell elhelyezni, hogy azok a tájba illőek legyenek. Az övezetben az új és felújítandó nagy-, közép- és kifeszültségű vezetékeket - ha azt táj- és természetvédelmi igények indokolják - földkábelben kell elhelyezni.

(3) Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet.

(4) Az országos ökológiai hálózat övezetét a megyei területrendezési terv

- védett természeti terület,
- védett természeti terület védőövezete,
- természeti terület, és
- ökológiai (zöld) folyosó

megyei övezetek szerinti bontásban tartalmazza.

Ökológiai (zöld) folyosó övezete – 15.§

Az ökológiai (zöld) folyosó övezete nem minősíthető beépítésre szánt területté.

Tájképvédelmi terület övezete- 17.§

(1) A tájképvédelmi terület övezetben a tájképet jelentősen megváltoztató építmények terveihez külön jogszabályban meghatározott látványtervet kell készíteni.

(2) Az övezetbe tartozó település helyi építési szabályzatának és szabályozási tervének a tájképet zavaró építmények és területfelhasználási módok tilalmára, illetve az építmények tájba illesztésére vonatkozó szabályokat is tartalmaznia kell.

(3) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

Térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezete - 18.§

(1) A térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezetben regionális hulladéklerakó hely csak külön jogszabályokban meghatározott vizsgálatok és az országos, illetve területi hulladékgazdálkodási tervek alapján helyezhető el.

(2) Az övezet meghatározásánál figyelembe kell venni, hogy

- a) kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területen,
- b) védett természeti területen és annak védőövezetében, védelemre tervezett területen, illetve ökológiai (zöld) folyosó területén,
- c) természeti területen,
- d) erdőben,
- e) kiváló termőhelyi adottságú szántó-, szőlő- és gyümölcsös területeken,
- f) rendszeresen belvízjárta területeken,
- g) erózióknak kitett és csúszásveszélyes területen,
- h) a településrendezési eszközeiben beépítésre szánt területként kezelt területeken – a jelentős mértékű zavaró hatású iparterület és a hulladékkezelő, hulladéklerakó különleges terület kivételével –, továbbá azok határaitól 500 m-es körzetben,
- i) honvédelmi és katonai érdeket szolgáló területen és annak 500 m-es körzetében,
- j) az állami repülések célját szolgáló és a közös felhasználású (katonai és polgári) repülőtér 13 km-es körzetében,
- k) hullámtér és nyílt ártér körzetében

regionális hulladéklerakó hely nem jelölhető ki.

2.1.4. Veszprém megye Hulladékgazdálkodási Terve

Az alábbiakban összefoglaljuk a terv főbb céljait, hulladékcsökkentési elképzeléseit.

A megyei hulladékgazdálkodási terv által számolt adatok a képződő hulladék mennyiségének alakulására vonatkozólag:

	2002	2003	2005	2008
Hulladék	(t/év)	(t/év)	(t/év)	(t/év)
Települési szilárd hulladék	179928	185673	191200 ± 1000	197000 ± 1000
Települési folyékony hulladék (m ³)	3952585	1918050	959000 ± 1000	671000 ± 1.000
Kommunális szennyvíziszap	42500	50000	70000 ± 2000	75000 ± 2.000
Építési-bontási hulladékok és egyéb inert hulladékok	83.232	84.064	84500 ± 1000	85000 ± 1.000
Veszélyes hulladékok				
Egészségügyi hulladékok	36,8	34,3	38±10	40±10
Nem veszélyes hulladékok				
Csomagolási hulladékok összesen*	24904	24545	25600±1000	26400±10000
Egyéb hulladék (zöld hulladék)	890	1200	1300±100	1400±100

Csökkentési célok:

Települési szilárd hulladék:

A lerakott biológiailag lebontható hulladék, melynek mennyisége 2002-ben 53.463 t, 2003-ban 55.086 t volt a Hgt előírásainak megfelelően .

- 2004. július 1 napjáig 75%-ra
- 2007. július 1 napjáig 50%-ra
- 2014. július 1 napjáig 35%-ra kell csökkenteni.

Ennek megfelelően a feladat:

- 2004. július 1 napjáig 41315 t/év
- 2007. július 1 napjáig 27543 t/év
- 2014. július 1 napjáig 19280 t/év biológiailag lebomló hulladék kiválogatása a települési szilárd hulladékból, melyet a lerakástól eltérő módon kell kezelni. A kezelés megfelelő formája a komposztálás lehet.

A hulladékká vált csomagolóanyagok esetében 2005. július 1. napjáig el kell érni, hogy a hulladékká vált csomagolóanyagok:

- legalább 50% hasznosításra kerüljön,
- ezen belül legalább 25%-a anyagában kerüljön hasznosításra úgy, hogy ez
- az arány minden anyagtípusnál legalább 15% legyen.

A Hgt. értelmében 2005-re el kell érni a minimálisan 50%-os átlagos hasznosítási arányt (12826 t). Az anyagában történő hasznosításnál összességében minimum 25 %-ot (3206 t) kell teljesíteni, és egy minimális, 15 %-os arányt minden anyagfajtánál el kell érni.

A fentiek alapján meghatározott 12826 t az a csomagolási hulladék mennyiség, mellyel a megyei szilárd hulladék a szelektív hulladék gyűjtés várhatóan csökkeni fog.

A települési szilárd hulladékok mennyiségét tovább csökkentheti a lerakandó hulladékok szerves anyag tartalmának csökkentésével, melynek mértéke még a fejlett EU tagországok esetében is nehezen teljesíthető a komposztálós technológiákkal. A megyei szilárd hulladék biológiailag lebontható mennyisége a 32 %-nak megfelelően 55086 t (2003. év).

Települési folyékony hulladékok: A települési folyékony hulladék mennyiségének a csökkentési célkitűzését a Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Program alapozza meg. A Programban kijelölt agglomerációk területén a települési szennyvizek ártalommentes elvezetését három ütemben valósítják meg (2008, 2010 és 2015-ig). A Program előrehaladásával a települési folyékony hulladék mennyisége folyamatosan csökkenni fog. Ezekben az agglomerációkban a cél a kiépített szennyvízcsatorna rendszer használata, a csatornára való rákötés kikényszerítése.

A gazdaságosan nem ellátható települések esetében az „Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Programjáról” szóló 174/2003.(X.28.) Kormányrendeletet értelmében egyedi szennyvíztisztítás megvalósítása javasolt.

Ez a program azt a környezetvédelmi szempontból kívánatos gyakorlatot segíti elő, hogy a nem csatornázott területen élők szennyvizeinek, illetve települési folyékony hulladékainak a kezelése is megfelelő színvonalú berendezésben történjen.

Természetesen van lehetőség a kormányrendelet módosítására amennyiben a település, illetve a település szennyvizét fogadó szennyvíztisztító telep szabad kapacitásokkal rendelkezik.

Kommunális szennyvíziszapok: mennyisége a csatornázási, szennyvíztisztítási program előrehaladásával abszolút értelemben folyamatosan növekedni fog. A keletkező és hasznosítandó iszapmenyiségek relatív csökkentése a szennyvíztisztítási és iszapkezelési technológiákkal lehetséges lesz.

Ennek mértéke a hasznosítási lehetőségek függvényében fog telepenként alakulni alapvetően a költségektől függően. Ilyen technológiai lehetőségek például az iszapsűrítés mértékének fokozása, az iszapok további víztelenítése centrifugálással, préseléssel, a sűrített iszapok granulálása, égetése,

Építési-bontási hulladék és egyéb inert hulladék

Csökkentési célkitűzés a technológiák ismeretében nem lehetséges, tekintettel arra, hogy a szakértői vélemények hosszútávon is a keletkező hulladék mennyiségének 1-3%-os növekedését jósolják évenként, még 15 éves távlatban is (OHT). Ezen tendencia az inert hulladékokra is vonatkozik. Az inert hulladék mennyiségének csökkentése egyedül a feldolgozó, újrahasznosító kapacitás növelésével lehetséges. A csökkentési célok meghatározásakor az országosan kitűzött célok mellett döntő szempont a megye infrastruktúrájának, környezeti háttérparának, gazdasági fejlődési prognózisának figyelembevétele, illetve a hulladékkeletkezés csökkentésére vonatkozó megoldások költséghatékonyasága.

A kiemelten kezelenő hulladékokra vonatkozó csökkentési célok	
Hulladék	Csökkentési cél
Hulladékolajok	Az önkormányzatok kezelésébe tartózoan ilyen jelleg hulladék mennyiségek növekedését nem tervezzük.
Akkumulátorok és szárazelemek	
Elektromos és elektronikai hulladékok	
Kiselejtezett gépjárművek	

Egészségügyi hulladékok	Csökkentés nem tervezhető
Állati eredetű hulladékok	Az önkormányzatok kezelésébe tartozóan ilyen jelleg hulladék mennyiségek növekedését nem tervezzük.
Növényvédőszeres és csomagoló eszközök	
Azbeszt	
Csomagolási hulladékok összesen	Csökkentés a kialakult vásárlási szokások mellett nem tervezhető
Egyéb hulladék (zöld hulladék)	Csökkentés nem tervezhető
<i>A csomagolási hulladékokra vonatkozó csökkentési célok</i>	
Hulladék	Csökkentési cél
Papír és karton csomagolási hulladék	Csökkentés a kialakult vásárlási szokások mellett nem tervezhető
Műanyag csomagolási hulladék	
Fa csomagolási hulladék	
Fém csomagolási hulladék	
Vegyes összetételű kompozit csomagolási hulladék	
Egyéb, kevert csomagolási hulladék	
Üveg csomagolási hulladék	
Textil csomagolási hulladék	

A Veszprém megye Hulladékgazdálkodási tervében szereplő célkitűzések, intézkedések, és a cselekvési program vonatkozó részei a települési környezetvédelmi program kidolgozása során beépítésre kerültek.

2.1.5. Veszprém megye és kistérségei stratégiai programja

Öt évvel ezelőtt 2000 márciusában készült el Veszprém megye átfogó fejlesztési terve, amely Veszprém megye 1998-ban elfogadott hosszú távú területfejlesztési koncepciójára épült. Ezt követően és az előbbi dokumentumok figyelembevételével és azokra alapozva 2000. nyarán kezdődött el **Veszprém megye és kistérségei stratégiai programjának** kidolgozása, amely a 2001 - 2007 közötti, hét éves időszakra határozta meg Veszprém megye és kistérségei területfejlesztési céljait és az azok alapján megfogalmazott prioritások mentén átfogó intézkedésekbe foglalt programokban rögzíti a fejlesztés irányait, területeit és módját.

Veszprém megye és kistérségei stratégiai programjának cél- és eszközrendszere

JÖVŐKÉP

Veszprém megye az innováció régiójának elismert tagja, dinamikusan fejlődő, felzárkózó kistérségek jó szemű és biztos kezű navigátora

Stratégiai célok**1. MEGYEÉPÍTÉS**

A megyén belüli együttműködési szintek bővítése

2. VIDÉKFEJLESZTÉS

A periférikus térségek leszakadásának megállítása

3. MEGYE GAZDASÁG

A telephelyi tényezők kínálatbővítése, a helyi-térségi gazdaság aktivitásának fejlesztése

4. RÉGIÓSZERVEZÉS

Regionális együttműködés élénkítése, azok szervezésében aktív szerepvállalás

5. KÖRNYEZETFEJLESZTÉS

A környezeti állapot megóvása, a fenntartható fejlődés elvének érvényesítése

Intézkedések

– prioritások lebontása fejlesztési területek szerint, a kapcsolódó programok / alprogramok megjelölésével –

1. prioritás ÉLETMINŐSÉG	2. prioritás EMBERI ERŐFORRÁS	3. prioritás GAZDASÁG ÉS INNOVÁCIÓ	4. prioritás KÖRNYEZET ÉS INFRASTRUKTÚRA	5. prioritás REGIONÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS
<i>Intézkedések:</i>	<i>Intézkedések:</i>	<i>Intézkedések:</i>	<i>Intézkedések:</i>	<i>Intézkedések:</i>
„ép test” egészségügy (3)	„esély” esélyegyenlőség (3)	„húzóerő” gazdaság (13)	„oxigén” környezetmegőrzés (7)	„jósomszéd” intézményrendszer (1)
„támasz” szociális ellátások (7)	„alapozás” közoktatás (3)	„gazda” mezőgazdaság (13)	„szemét” hulladékgazdálkodás (4)	„civil” non-profit szféra (1)
„otthon” Lakásügy (1/3)	„szakma” szakképzés (3)	„vendég” turizmus (6)	„rend” épített környezet (4)	
„ép lélek” kultúra (16)	„felsőfok” felsőoktatás (1/5)	„jövő” K+F (8/3)	„úton” közlekedés (4)	
			„vezeték” ellátó rendszerek (5/3)	
			„info” informatika (3)	

A tervben megállapított környezetvédelmi vonatkozású prioritások - intézkedések – programok:

1. Prioritás: Az életminőség javítása intézkedései

4. Intézkedés – „ép lélek” – Az életminőség javítása a kulturális értékek által.

1. Program: Egyházi épületek felújítása
2. Program: Kastélyok, kúriák felújítása
3. Program: Műemlékileg védett (templom-, vár és egyéb) romok védelme és bemutatása
4. Program: Történelmi településközpontok, műemlék-együttesek felújítása
5. Program: Műemléki és helyi védettségű épületek felújítása
11. Program: Művelődési házak revitalizációja, felújítása, technikai, telematikai felszerelése

3. Prioritás: A gazdaság és innováció fejlesztése intézkedései

1. Intézkedés – „húzóerő” – Iparfejlesztés; versenyképes, stabil gazdaság, , mező- és erdőgazdaság fejlesztése, a turizmus fejlesztése

7. Program: Környezetvédelmi ipar megtelepítése

2. Intézkedés – „gazda” – Agrárgazdaság fejlesztése

3. Program: Erdészeti fejlesztési program
4. Program: Erdő felújítási program
5. Program: Erdősítési program (erdőterületet mennyiségi, minőségi védelmi funkciók)
6. Program: Vadgazdálkodási program
13. Program: Kistérségi, falufejlesztési program

3. Intézkedés – „vendég” A turizmus fejlesztése

- Program: Falusi- és ökoturizmus fejlesztése

4. Prioritás: A környezet és infrastruktúra fejlesztése

1. intézkedés – „oxigén” – A környezeti állapot védelme, megőrzése és fejlesztése

1. Program: Levegőminőség védelem javítása
2. Program: Zaj- és rezgésvédelem fejlesztése
3. Program: Védett természeti értékek rehabilitációja
4. Program: A biodiverzitás megőrzése nem védett területeken
5. Program: Roncsolt területek rendezése
6. Program: Környezetbarát ipar
7. Program: Felhagyott iparterületek rehabilitációja

2. intézkedés – „szemét” – Hulladékkezelés fejlesztése, bővítése

1. Program: Regionális hulladékkezelési Program
2. Program: Korszerű hulladékgyűjtési kapacitás kiépítése
3. Program: Ipari termelési hulladék kezelése
4. Program: A vörösiszap-kazetták rekultivációja

3. intézkedés – „rend” – Az épített környezet fejlesztése

1. Program: A településrendezési tervellátottság javítása
2. Program: Az épület (lakóépület) állomány műszaki állagának és esztétikai minőségének javítása
3. Program: A közterületek állapotának javítása
4. Program: Közmunkaprogramok kiterjesztése az épített környezet állapotának javítására

4. intézkedés – „úton” – Közlekedésfejlesztés

1. Program: Gyorsforgalmi utak fejlesztése
2. Program: Közúthálózat fejlesztése
3. Program: Településeket elkerülő utak fejlesztése
4. Program: Kerékpárút fejlesztési program

5. Program: Vasúthálózat fejlesztése

5. intézkedés – „vezeték” – Ellátó rendszerek fejlesztése

1. Program: Vízellátás, vízvédelem
2. Program: Szennyvízelvezetés és kezelés
3. Program: Megújuló energia hasznosítása
4. Program: Energiahatékonysági fejlesztése
5. Program: Erőművek rekonstrukciója

A **Veszprém megye és kistérségei stratégiai programjában** kidolgozott intézkedésekben és a hozzárendelt programokban foglaltak a települési környezetvédelmi program kidolgozása során beépítésre kerültek.

2.1.6. Kisberzsény korábbi környezetvédelmi programja

Kisberzsény 2003-ban, 7/2003. (II.27.) Önkormányzati határozatával elfogadta a jelenlegi környezetvédelmi programelődjét. A környezetvédelmi programban meghatározott célkitűzések:

- Zöldterület fenntartása
- Belvízelvezető árok burkolásának folytatása
- Szennyvízhálózat építése
- Az illegális szemétkerakó hely felszámolása
- A pulykatrágyázásra vonatkozó jogszabályok betartása
- Folyamatos környezet tisztaság megóvás

A jelen környezetvédelmi program készítése során a fenti célkitűzéseket megvizsgáltuk és beépítettük.

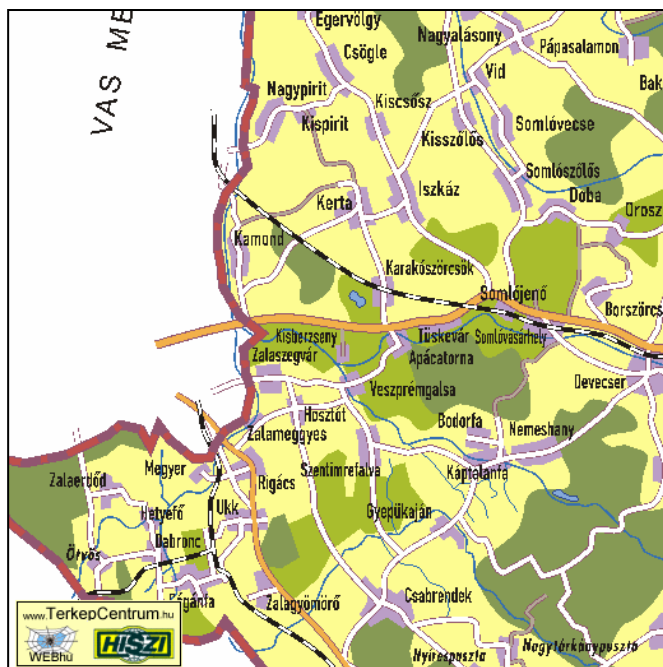
2.2. A TERÜLET BEMUTATÁSA

2.2.1. A település elhelyezkedése, közlekedési kapcsolatok

Kisberzsény a Közép-Dunántúli Régióban, Veszprém megye nyugati részén a 8. sz. főút közvetlen közelében, belterületével attól délre helyezkedik el, mintegy 16 km-re nyugatra Devecsertől. A megyeszékhely közúton alig több mint 40 km-re található, és a 8. sz. főúton könnyen megközelíthető.

A települést északról Kerta, keletről Karaközörcsök, nyugatról Kamond, míg délről Zalaszegvár és Veszprémgalsa határolja.

A település közlekedési kapcsolatai, ugyancsak kitűnőek a környező városok, és becsatlakozván az ország fő közlekedési hálózatába mind Budapest, mind Szombathely, mind Sümegen át a Balaton zökkenőmentesen és gyorsan elérhető. A településről Sümegre, nem kizárólag a 8. sz. majd a 84. sz. főúton, hanem a Kisberzsényen áthaladó összekötő úton (8. sz. főút és Veszprémpinkóc között) dél felé haladva, majd Veszprémgalsán át Csabrendek előtt, a Devecser és Sümeg közötti útra térve juthatunk.

A település külterületén a vasútvonal a belterülettől távol halad át, és Kisberzsény saját vasútállomással nem rendelkezik. A legközelebbi vasútállomás a településtől mintegy 5 km-re fekvő Karaközörcsőkön található.

2.2.2. A település múltja, története

A településről ugyan egyházi írások már 1398-ban szólnak, ekkortájt Nemes Berzsény néven, de Kisberzsény község hivatalos oklevelekben először 1488-ban került megemlítésre. Az első időkben a község lakosai egytelkes nemesek és parasztok voltak. Megélhetési bázisát, a településen élők megélhetését az agrártermelés biztosította. A településnek sokáig nem volt temploma így a lakosság 1774-ben saját költségén épített imaházat. Mint leányegyház Túskevárhoz tartozott. A település iskolájáról és rektoráról már 1771-ben írtak. 1848 táján a község kettévált Nagy- és Kisberzsényre. A település 1857-ben volt a legnépesebb, ekkor 431 fő lakott itt.

A településre az elektromos áram már 1945 előtt bevezetésre került. 1959-61 között építették a művelődési házat, majd orvosi rendelőt, tűzoltószertárt, könyvtárat alakítottak ki. Ekkortájt még egy korszerű vegyes- és italboltot is kiépítettek. A tanácsválasztások előtt közigazgatásilag a túskevári körjegyzőséghez tartozott. Kisberzsény 1969. július 1-től a túskevári községi közös tanács társközsége lett.

1977-től a túskevári községi közös tanácsot a somlóvásárhelyi községi közös tanácshoz csatolták. A községnek társközségi szerep jutott. Ezen időszak alatt új létesítménnyel nem gyarapodott a község.

1990. november 1-től körjegyzőséget alakított Apácatorna és Túskevár községekkel közösen. 1991. január 1-től jelentős fejlődést élt meg a község. Mindenekelőtt egészséges ivóvizet vezettek be, valamennyi belterületi, önkormányzati út és járda aszfaltburkolatot kapott.

Emellett új buszváró és buszforduló, valamint mini gázcsere-telep építésére is sor került. A telefonprogram és a gázhálózat kiépítése is befejeződött. Az önkormányzat visszavásárolta a termelészövetkezettől a kétlakásos ingatlanát, amelyben orvosi rendelőt, könyvtárat és hivatali helyiséget alakítottak ki. A diákok a túskevári körzeti iskolában tanulnak, az óvodások szintén a túskevári óvodába járnak. A község hagyományos ünnepe a Szt. Mihályi búcsú.

2.2.3. A település statisztikai adatainak összesítése

Megnevezés	2003	Kistérség (2003)	Megye
Terület (km ²)	5,29	743	4493
Lakónépesség az év végén (fő)	92	58793	368519
Élveszületés / halálozás	-/2	9,3/14,3 ¹	8,7/12,6
Természetes szaporodás / fogyás (fő)	-2	-1,4% ²	-0,6%
Belföldi vándorlási különbözet	-5	-3,6 ³	-0,5
Lakásállomány az év végén (db)	60	257 ⁴	258
Épített lakás / megszűnt lakás	-/-	13,9/1,2 ⁵	
Villamos energiát fogyasztó háztartás (db)	63		
Háztartások részére szolgáltatott villamos energia (MWh)	89	2144,2 ⁶	2106,8
Vezetékes gázt fogyasztó háztartás (db)	12	34,6%	60,5%
Háztartásoknak értékesített vezetékes gáz (1000 m ³)	11	1521,2 ⁷	1485,6
Közüemi vízvezeték hálózat (km)	3,1		
Közüemi vízhálózatba bekapcsolt lakás (db)	51	99,6% ⁸	99,6%
Közüemi szennyvízcsatorna hálózat (km)	-		
Közüemi szennyvízcsatorna hálózatba bekapcsolt lakás (db)	-	59,5% ⁹	67,6%
Közterületi kifolyó (db)	-		
Lakosságnak szolgáltatott víz (1000 m ³)	2	32,9 ¹⁰	38,7
Rendszeres szociális segélyben részesült	0		
Háziorvos és házi gyermekorvos	-		
Óvoda (főrhely/óvodás/pedagógus)	-/-/-		
Általános iskola (terem/tanuló/pedagógus)	-/-/-		
Kiskereskedelmi üzlet (élelmiszer üzlet)	1 (1)	760 (221)	6557 (1466)
Gyógyszertár (Fiókgyógyszertár)	-	13	73
Vendéglátóhely	-	280	2934
Személygépkocsi	21		
Vállalkozás (kft./szöv./bt./egyéni)	4 (-/-/-/4)	3462	30724
Vasútállomás	-		
Postahivatal	-		
Benzinkút	-		
Piac	-		

¹ 1000 lakosra² változás a 2001. év végéhez %³ 1000 lakosra⁴ 100 lakásra jutó lakos⁵ épített lakások 10000 lakosra, / 100 épített lakásra jutó megszűnt lakás⁶ egy háztartási fogyasztóra jutó évi fogyasztás (kWh)⁷ egy háztartási fogyasztóra jutó évi fogyasztás (m³)⁸ közüemi vízhálózatba bekapcsolt lakás (%)⁹ közüemi csatornahálózatba bekapcsolt lakás (%)¹⁰ egy lakosra jutó évi vízfogyasztás (m³)

További információk, egyéb infrastrukturális jellemzők:

Kisberzsényben jelenleg üzemelő kereskedelmi vagy vendéglátó helyiség nem található. A településen a főbb intézmények a Polgármesteri Hivatal, valamint a jelenleg kiépítés alatt álló Faluház.

A Polgármesteri Hivatal és a Faluház épülete

A település a Tüskevár központú Körjegyzőséghez tartozik. A házi orvos a településen hetente egy alkalommal rendel, gyógyszerár helyben nem található. A legközelebbi Tüskeváron van, ahol heti három alkalommal tart nyitva. A legközelebbi gyógynövénybolt Ajkán található. Kisberzsényhez legközelebb az ajkai Magyar Imre Kórház található (8400. Ajka, Korányi F. 1.) A legközelebbi rendőrség, valamint tűzoltóság szintén Ajkán található.

2.2.4. Térségi kapcsolatok

Kisberzsény aprófalú lévén csupán részleges közintézmény és közinfrastruktúra hálózattal, szolgáltatásokkal rendelkezik, így rá van utalva a szoros településközi, térségi együttműködésre.

A település a legszorosabb kapcsolatot az alig 5 kilométerre, keletre fekvő Túskevárral alakította ki. A szoros kapcsolat a fejlesztési együttműködések túl megnyilvánul a közös Körjegyzőségben is, amelynek központja Túskeváron található.

A tágabb térségi együttműködés színterét az Ajka környéki településekből, valamint a Somlókörnyéki kistérségből szerveződött **Új Atlantisz Térségi Fejlesztő Társulás** jelenti. A Társulás 1996-ban jött létre összegyűjtve a térség aprófalvait, és Ajka, Devecser városát. A Társulás A társulás létrehozásának a célja a kistérség fejlesztési elképzeléseinek kidolgozása, a területfejlesztési célok összehangolása, a helyi gazdaság növekedésének elősegítése, önkormányzati pályázatok elkészítése. A Társulás központja Ajkán található, ahol a munkát vidékfejlesztési menedzser, térségfejlesztési menedzser, és térségfejlesztési megbízott is segíti. A Társulás a környezet védelmét is fokozott figyelemmel kíséri, és a múltban számos kisebb-nagyobb munkát szervezett többek között a térség illegális hulladéklerakóinak felszámolására.

2.2.5. Lakosság, demográfia

A település belterületén kívül a külterületen egy további, nem lakott településrész található, az alábbiak szerint:

	Lakosság szám	Háztartások száma	A belterület centrumától való távolsága (km)	A külterület települési jellege
Központi belterület	111	60		
Külterület:				
<i>Ligetfarm</i>	-	-	0,5	Mezőgazdasági jellegű

Forrás: KSH, 2001-es felmérés

A háztartások száma 2002-ben 60 db volt, jelenleg a lakott háztartások száma mintegy 55 db. A település lakosszáma 2001-ben 111 fő, 2002-ben 103 fő volt, jelenleg mintegy 109 fő, azonban egy részük csak ideiglenesen tartózkodik a településen. Jellemző az idős, egyedülálló lakosok nagy száma, ami a népesség további csökkenését vetíti elő.

Nemzetiségi kötődés tekintetében a KSH felmérése szerint a lakosság 95,5%-a magyar, cigány: 2,7%; ismeretlen, nem válaszolt: 4,5%. Vallásukat tekintve: római katolikus: 86,5%; evangélikus: 6,3%; nem tartozik egyházhoz, felekezethez: 3,6%

2.2.6. Természetföldrajzi adottságok

2.2.6.1. *Fekvés, domborzati viszonyok*

A település területe Veszprém megye nyugati részén a Pápa-Devecseri-sík kistáján található. A Bakony és a Marcal-völgye közötti kistáj terjedelmes területe a keleti részén közepes helyzetű, míg a nyugati részén alacsony helyzetű (125-150 m között) enyhén tagolt hordalékkúp-síkság. Tájképileg színezi a 433 méter magas Nagysomló vulkanikus tanúhegye. A relatív relief a kistáj nyugati harmadában, amely a települést is magába foglalja 5-10 m/km².

2.2.6.2. *Földtani viszonyok*

A kistáj a Rába és a bakonyi vízfolyások közös hordalékkúp-maradványa, amelynek kavicsanyaga számos helyen megmaradt. A felszín nagyobb részét azonban löszös-iszapos-homokos folyóvízi és lejtőüledékek borítják. Alóluk számos helyen felszínre bukkan a fekü homokos, helyenként kavicsos pliocén anyaga is, amelyet helyenként tekintélyes vízhozamokat adó tározó rétegek tagolnak. Mivel azonban az egészében aszeizmikus terület geotermikus gradiense nagyobb az országos átlagnál, így csak 50 Celsius fok alatti hőmérsékletű vizet lehet kitermelni. A mélységi hőfluxus hasznosítása nem éri el a 25%-ot.

2.2.6.3. *Talajtani áttekintés*

A kistáj uralkodó talajtípusai az erdőtalajok, amelyek közül a legnagyobb területi részarányal az agyagbemosódásos barna erdőtalajok fordulnak elő (36%). Löszös vagy más periglaciális üledéken találhatóak, mechanikai összetételük homok, vagy homokos vályog, de nagy területeket borítanak a kavicsos, durva vázrészű, sekély termőrétegű változatok is. Kémhatásuk gyengén savanyú, termékenységük gyenge, vagy igen gyenge. A kistáj területén a barnaföldek aránya mintegy 21%, és alapkőzetükre nézve változatosak. Képződtek löszös vagy más periglaciális üledéken, harmadidőszaki vagy idősebb üledéken, illetve a Somló kúpján bazalttufán. Mechanikai összetételük homokos vályog, vályog, kisebb részben homok. Alapvetően gyenge termőképességűek. Az alacsonyabb térszínek periglaciális, löszös üledékeinek talajai a csernozjom barna erdőtalajok, amelyek területi részaránya a kistáj területén 15%. Mechanikai összetételük homok, homokos vályog. Vízgazdálkodásuk a könnyű mechanikai összetételüknek megfelelően nagy vízlevezető, közepes vízraktározó, és gyenge víztartó képességgel jellemezhető. További a kistáj területén kisebb mértékben megtalálható talajtípusok a réti csernozjomok, és réti talajok.

2.2.6.4. Éghajlat

A települést magába foglaló kistáj mérsékelt hűvös éghajlatú, de már a mérsékelt meleg övezet határain van. Alapvetően mérsékelt nedves, és az ariditási index 1,0 körüli.

A főbb éghajlati jellemzők ismertetése:

Napfénytartam				
átlagos évi [h/év]		1901-1950		
Hőmérsékleti jellemzők				
átlagos évi (°C)		10,5		
átlagos havi (°C)	január	-0,8	július	21,1
	február	0,7	augusztus	20,1
	március	5,7	szeptember	16,4
	április	10,7	október	11,0
	május	15,8	november	5,2
	június	19,0	december	1,2
mérőhelyek		Pápa		
Csapadék adatok (1941-1970)				
átlagos évi		699 mm		
legnagyobb évi		1025 mm (1965)		
átlagos havi	január	38 mm	július	93 mm
	február	40 mm	augusztus	64 mm
	március	37 mm	szeptember	51 mm
	április	48 mm	október	55 mm
	május	70 mm	november	70 mm
	június	83 mm	december	50 mm
hótakarós napok száma		átlag 29		
hótakaró átlagos vastagsága		7 cm		
mérőhelyek		Tuskevár		
Széljellemzők				
iránya		Főként É, és D, továbbá ÉNy		
Párolgási jellemzők a térségben				
Területi párolgás		575-600 mm/év		

A táblázatban szereplő adatok forrása: Közép-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

2.3. TERÜLETFELHASZNÁLÁS

2.3.1. Területhasználati megoszlás

Kisberzsény közigazgatási területe **529 hektár**, ebből közel **511 hektár külterület** és **18 hektár belterület**. A település áttekintő környezeti térképét a **mellékletben** közöljük.

Az Interneten szabadon hozzáférhető Földhivatali Információs Rendszer (Takarnet) alapján Kisberzsény területhasználati adatai a következők:

Földrészlet statisztika fekvésenként							
fekvés	földrészletek száma	egyéb önálló épületek száma	egyéb önálló lakások száma	összes terület (m ²)	legkisebb földrészlet terület (m ²)	legnagyobb földrészlet terület (m ²)	átlagos földrészlet terület (m ²)
belterület	116	0	0	187229	22	11234	1614
külterület	159	0	0	5105131	4	298038	32108
Összesen	275	0	0	5292360			

Forrás: www.takarnet.hu

Földrészlet statisztika művelési áganként						
művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terület (m ²)	legkisebb alrészlet terület (m ²)	legnagyobb alrészlet terület (m ²)	átlagos alrészlet terület (m ²)
erdő	16	18	762238	1371	225341	42347
gyep (legelő)	14	16	209043	1348	56870	13065
gyep (rét)	15	18	431675	2309	122788	23982
kivett	194	194	822320	4	105534	4239
szántó	50	68	3067084	812	271695	45104

Forrás: www.takarnet.hu

Kisberzsény területhasználati megoszlására a szántó területek dominanciája (57,8%-a a területnek) a jellemző. Emellett mintegy 63 hektár gyepterület, 76 hektár erdő, valamint kivett területek találhatóak. A település közigazgatási területén gyümölcsös illetve szőlő művelési ágba tartozó terület nincs.

2.3.2. Úthálózat

A Kisberzsény közigazgatási területére eső teljes úthálózat hossza kb. 20 km. A közútkezelő Kht. kb. 0,6 km szilárd burkolatú utat kezel a területen.

A település területén található közúthálózat megoszlása:

Tulajdonos / kezelő	Szilárd burkolatú	Burkolatlan
	km	
Összes úthossz	2,103	-
Önkormányzati kezelésben	1,603	18,005
Közútkezelő Kht. kezelésében	0,6 (csak a 8. sz. főút)	-
Egyéb kezelésben	-	-
Belterületen	1,603	0,100
Milyen a burkolat állapota belterületen?	jó	
- külterületen?	jó	
Van-e kerékpárút a településen?	nincs	
Biztonságos-e a gyalogosközlekedés?	igen	
Van-e tömegközlekedés?	helyközi	
Napi hány alkalommal érinti a települést?	Busz: 12 db	
Mekkora az átmenő forgalom ?	nem jellemző	
Mekkora a teherforgalom?	nem jellemző	
Mekkora az éjszakai forgalom?	nem jellemző	
Van-e mezőgazdasági forgalom?	átlagos	
Van-e ipari forgalom?	nem jellemző	
Mekkora a forgalmi zajterhelés?	átlagos	
Milyen a forgalmi levegőszennyezettség?	átlagos	
Van-e külön elkerülő út ? (hossza)	nincs	
Van-e tervezett elkerülő út?	nincs	

Forrás: Önkormányzati kérdőív

A burkolt utak minősége mind bel-, mind külterületen jónak mondható. Ez elsősorban annak köszönhető hogy a települési utak 1990-91-ben történt felújítását követően az amúgy is kevésbé jelentős forgalmat további súlykorlátozási intézkedések bevezetésével tovább csökkentették. A település belterületére nehéz forgalom nem, kizárólag a helyközi buszjáratok hajthatnak be. A busz tömegközlekedés helyközi, napi 6 pár járat érinti a települést.

A település belterületétől északra elhaladó 8. számú elsőrendű főúton az ÁKMI 2004. évi forgalomszámlálási adatai szerint, a legközelebbi mérőállomásnál, Devecseren mérve az összes forgalom 7427 (j/nap), 10214 (E/nap). A megyehatáron, Karakónál valamelyest csökkennek ezek a forgalmi értékek. Ezen belül a tehergépjármű forgalom kifejezetten erős (1631 j/nap).

2.4. VÍZGAZDÁLKODÁS

2.4.1. Vízirajz, felszíni vízhasználat

2.4.1.1. *Felszíni vizek, árvízvédelem*

A térség felszíni vizekben nem kifejezetten gazdag. Az egyedüli vízfolyásnak a Torna-patakot lehet tekinteni.

A település közigazgatási határain belül az alábbi vízfelületek találhatóak:

Közigazgatási határon belüli tavak, vízfolyások				
	Név	Típus	Állapota, használata	Kezelő
1.	<i>Torna</i>	patak	jó	KÖDU-KÖVIZIG

Forrás: Önkormányzati kérdőív

A Torna-patak

A településen található vízfolyás főbb adatai:

Torna-patak	
Hossz	3,2 km
Vízgyűjtő terület	490 km ²
Tulajdonos	Magyar Állam
Kezelő	KÖDU-KÖVIZIG
Üzemeltető	KÖDU-KÖVIZIG Veszprémi Szakasz mérnöksége
Műtárgyak	4+695 kmsz: 19,0 m ny. fahíd
	5+953 kmsz: 10,0 m ny. közúti vb. híd
Mederállapotok	Burkolt: nincs.
	Burkolatlan hossz: 3,2 km Rézsúhajlás: 1:2
Partbiztosítások	nincs adat
Elöntések	nincs információ.
Elöntött és veszélyeztetett terület	nincs a településen
Helyi/települési vízkárok	nincs információ

Forrás: KÖDU-KÖVIZIG

Közúti híd a patak felett, a település belterületének déli határán

A Torna-patak minősítése MSZ 12749 szerint a településhez legközelebbi, Karakó törzshálózati helyen:

Állomás		Mintavételi megnevezése	hely	Vízminőségi osztály				
kód	jelleg			A csoport	B csoport	C csoport	D csoport	E csoport
04FF32	orsz.	Karakó, vízmérce (1999)	III.	III.	IV.	V.	V.	
04FF32	orsz.	Karakó, vízmérce (1998)	V.	III.	III.	V.	IV.	
04FF32	orsz.	Karakó, vízmérce (1997)	III.	III.	III.	V.	III.	

A fentieknél frissebb adatok állnak rendelkezésre a Kolontár törzshálózati helyről:

Állomás		Mintavételi hely megnevezése	Vízminőségi osztály				
kód	jelleg		A csoport	B csoport	C csoport	D csoport	E csoport
04FF33	orsz.	Kolontár (2002)	IV.	IV.	IV.	V.	IV.
04FF33	orsz.	Kolontár (2003)	III.	IV.	IV.	IV.	III.
04FF33	orsz.	Kolontár (2004)	III.	V.	IV.	V.	III.

Ugyancsak rendelkezésre állnak 2002-2004. évi adatok az Ajka feletti, Városlődnél lévő törzshálózati helyről:

Állomás		Mintavételi hely megnevezése	Vízminőségi osztály				
kód	jelleg		A csoport	B csoport	C csoport	D csoport	E csoport
04FM07	orsz.	Ajka felett (2002)	III.	II.	III.	II.	II.
04FM07	orsz.	Ajka felett (2003)	III.	III.	III.	III.	II.
04FM07	orsz.	Ajka felett (2004)	II.	II.	III.	III.	II.

Jóllehet a rendelkezésre álló vízminőségi mérések eltérő években készültek, mégis feltételezhető hogy a Torna-patak vízminősége, amely Ajkán átfolyást követően (az ott kapott nagyobb mértékű ipari, és kisebb mértékű lakossági szennyezés hatására) minden paraméterét tekintve leromlik, Kisberzsény területét elérve csak kis mértékben mutat javulást.

Jól látható, hogy Ajka városa alatt, Kolontárnál a patak vizének tápanyag háztartási paraméterei (B) a tavalyi év során a jó minőségűről az erősen szennyezett kategóriába estek vissza. Ezt elsősorban az összes foszfát, ortofoszfát és nitrit koncentráció növekedése okozza. A patak vízminősége a tűrhető állapotból ugyancsak az erősen szennyezett kategóriába esik vissza a szerves- és szervetlen mikroszennyezők viszonylatában. Itt elsősorban az oldott alumínium tartalom erőteljes megnövekedése tapasztalható. De ugyancsak romlás tapasztalható a mikrobiológiai paraméterek (coliformszám), az oxigénháztartás, és az egyéb paraméterek vonatkozásában is.

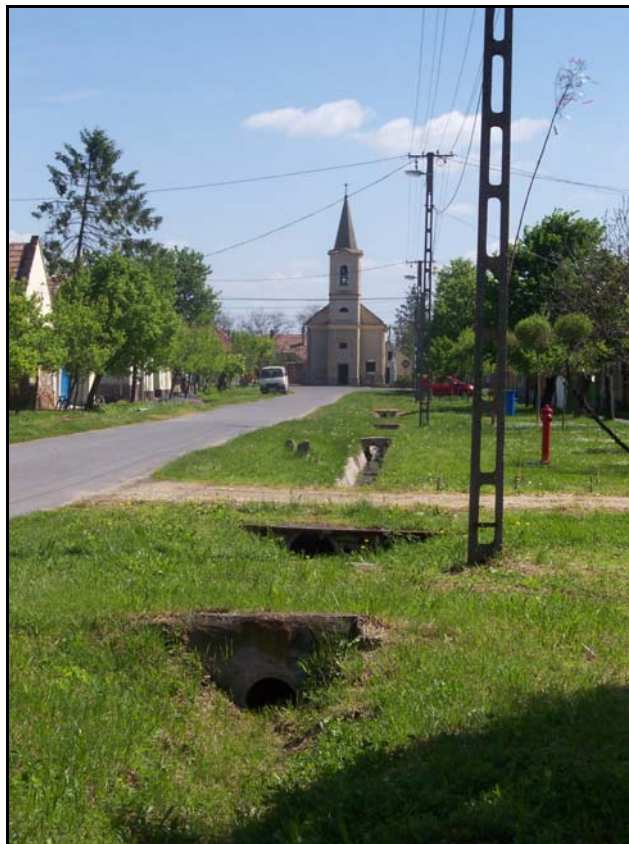
2.4.1.2. *Felszíni vízhasználat*

A település területén nincs ismert felszíni vízhasználat, a Közép-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi nyilvántartásában engedélyes vízhasználó nem szerepel.

2.4.1.3. *Csapadécsatorna-hálózat*

A csapadékvíz gyűjtése többnyire mederlapos nyílt felszíni csatornahálózatban történik, de számos helyen nyílt füves árkok találhatóak. A csapadékvíz elvezető hálózat teljes hossza 13.362 m. A csatorna egy-egy szakaszán felújításra, és rendszeres karbantartásra szorul. A csapadécsatorna rendszer a vizet a kertek alatt a Torna-patakba továbbítja.

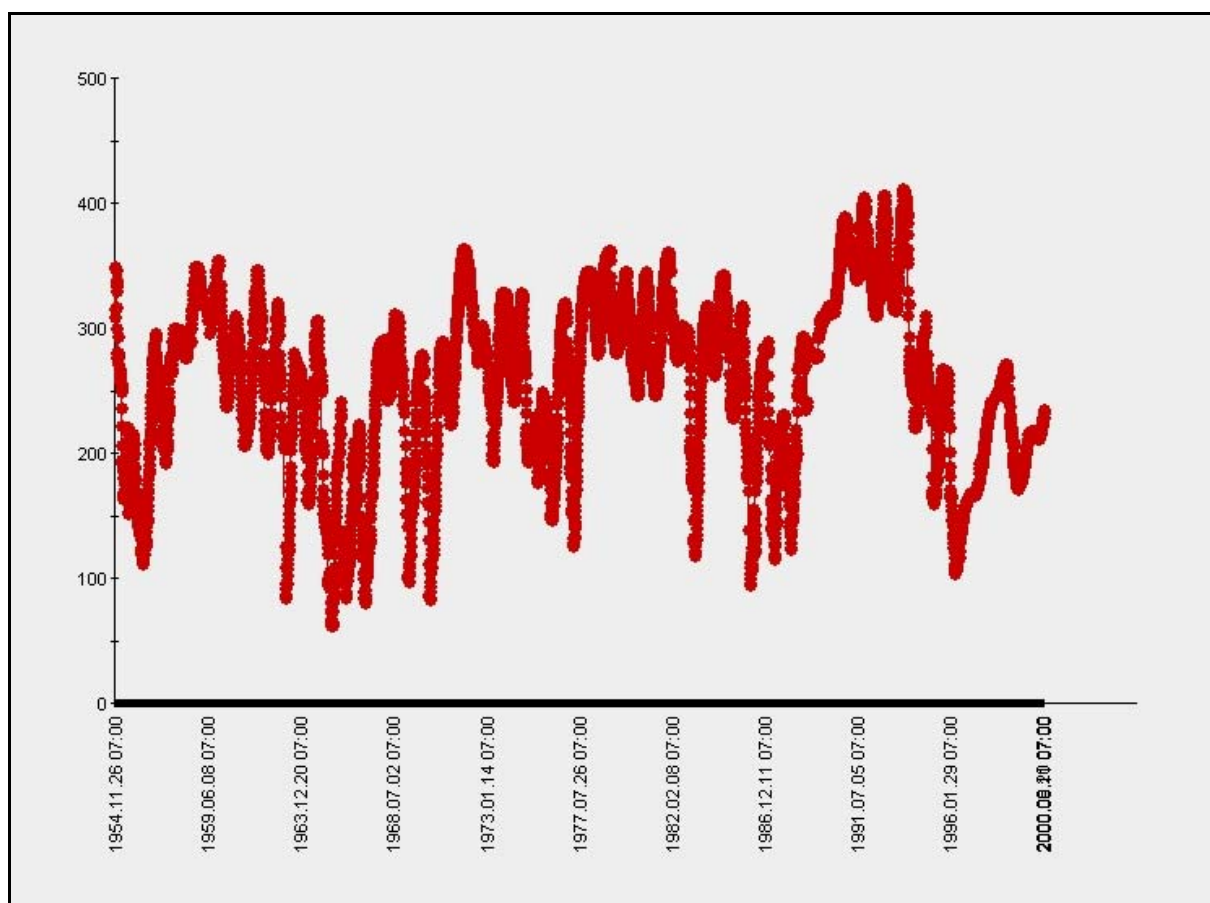
Részben füves, részben mederlapos árkok

2.4.2. Felszín alatti vizek, felszín alatti vízhasználat

2.4.2.1. Talaj- és rétegvizek

A kistáj területén a talajvíz szintje a patak völgyekben 2 méternél magasabb, a völgyek közötti hátaikon 4 méter alatt van. Mennyisége átlagosan kevesebb mint 1 l/s.km^2 . Kémiai jellege szerint főleg kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos. Keménysége $15\text{-}25 \text{ nk}^0$ között van. A szulfáttartalom a települést is magába foglaló déli területeken 60 mg/l alatti értéket mutat. A területen nitrátosodás mutatkozik.

A környező települések egyikén, Karakószörcsökön mért talajvízállási adatokból készült grafikon az alábbi képet mutatja az 1954 és 2000 közötti időszakban:

A rétegvizek mennyisége 1 l/s.km^2 körüli értéket mutat. Az ártézi kutak átlagos mélysége nem éri el a 100 métert, vízhozamuk pedig a 25 liter/percet. A vastartalom a kutak több mint felénél nagyobb mint $0,5 \text{ mg/l}$. A térségben több helyen (Pápa, Hosztót) termálvizet vesznek ki a mélyebb rétegekből.

2.4.2.2. Ivóvízellátás

A község ivóvízellátása a **DRV Rt.** által üzemeltetett **Sümege és térsége Vízmű rendszerről** történik. A vízellátás főbb adatait az alábbi táblázatok tartalmazzák:

Település	Vízellátó rendszer		A vízellátó rendszer vízbázisai				
	Megnevezése	Üzemeltető	Telepítési helye	Kataszteri szám, darabszám	Vízminőség, Vízbekelés	Ivóvíz kutak kapacitása (max/átl.) m ³ /d	Kitermelt vízmennyiség (em ³ /év)
Kisberzsény	Sümege és térsége vízmű-rendszer (Nyírádi kutaktól átvett víz)	DRV Rt.	-	-	Tisztítást nem igénylő víz	-	Nyírádi vízbázis K-9 (Deáki 28-as), K-10 (Deáki 35-ös) kútjaiból 699 em ³ /év mennyiség kerül átadásra a Sümege és térsége vízmű rendszernek

Település	Ellátottság mértéke				Vízfogyasztás mértéke	
	lakás (db)	üdülő (db)	közület (db)	összes (db)	lakossági (em ³ /év)	intézményi (em ³ /év)
Kisberzsény	61		3	64	2,31	0,04

A védőterület meghatározása a Nyírád térségi vízbázis többi ivóvízkútjával együtt az országos vízbázisvédelmi célprogram keretében folyamatban van. A beruházás befejezési ideje: 2005. október. Az előzetes fázis alapján a hidrogeológiai védőidom legnagyobb felszín alatti kiterjedése kb. 230 km². Érinti többek között Csabrendek, Gyepükaján, Káptalanfa Nemeshany közigazgatási területét. A védőidom felszíni metszete azonban várhatóan lényegesen kisebb lesz, különösen É-i irányban.

Az ivóvízhálózatba bekötött háztartások száma 61, azaz gyakorlatilag teljes a lefedettség. A településen 3 fűrt közkút található, amelyből az egyik állandó kifolyással készenléti kútként üzemel.

Az üzemi adatszolgáltatásban szereplő Nyírádi vízbázis K-9 (Deáki 28-as), K-10 (Deáki 35-ös) kutak vízminőségi adatai 1999-2003. között:

Kat. Szám	Dátum	pH	Fajl. Vez-kép	NO3	NO2	NH4	Fe	Mn	HCO3	SO4	Na	K	KOI ps	Cl	Lug-osság	Össz. Kem	Ca	Mg	Hóm
			µS/cm																
K-9	2003.05.03	7,13	790	1,4	<0,02	<0,06	0,17	<0,04	396,5	92	8	1,8	<0,4	7	6,5	238	97	44	22,6
K-9	2002.02.09	7,17	793	<0,1	<0,01	<0,03	0,19	<0,02		99			<0,2	8	6,7	240	103	41	
K-9	2001.01.09	7,24	796	2	0	0	0		415	92			0,24	16	6,8	239	104	42	
K-9	2000.06.06	7,13	803	2,35	0	0	0			70			0,32	16	6,7	242	108	44	
K-9	1999.01.06	7,18	697	1,2	0	0	0,03		427	92			0,32	16	7	247	110	40,4	
K-10	2003.05.13	7,09	780	<1	<0,02	<0,06	<0,06	<0,04	383,7	82	8	1,7	<0,4	8	6,3	235	90	47	24,6
K-10	2002.02.05	7,23	757	<0,5	<0,01	<0,03	<0,03	<0,02		88			<0,2	8	6,5	235	94	44	
K-10	2001.01.09	7,21	732	0	0	0	0		392,8	76				15	6,4	222	95	40	
K-10	2000.06.06	7,12	732	0,8	0	0	0			77			0,28	15	6,7	228	95	45	
K-10	1999.01.06	7,14	659	0,4	0	0	0		418	92			0,24	15	6,85	241	97	45,5	

Forrás: Közép-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

2.4.2.3. Egyéb vízhasználatok

A községben üzemelő pulykatelep vízhasználatára vonatkozóan a Közép-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság nyilvántartásában az alábbi adatok állnak rendelkezésre:

Vízhasználó (engedélyes) megnevezése	Vízhasználat helye	Vízbázis (kút db)		Engedélyezett víztermelés, vízhasznosítás					Tényleges víztermelés vízhasználat (2004.év) m3/év
		kút (db)	víz típusa	mennyisége	vízhasznosítás jellege %-ban				
					m3/év	közcélú	gazd.ívó	állattart.	
Ligetfalvi László	Kerta-major (pulykatelep)	1	réteg	5 110	-	4	96	-	5 110

A 025/1 helyrajzi szám alatt található kút jelenlegi állapota nem ismert.

További vízhasználatra vonatkozólag (pl. öntözési célú) nem áll rendelkezésre információ.

2.4.3. Potenciális szennyezőforrások

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendeletet módosító 7/2005. (III. 1.) KvVM rendelet alapján Kisberzsény település közigazgatási területe **érzékeny** felszín alatti területnek minősül. A 219/2004 (VII.21.) Kormányrendelet 7.§. (5) bekezdése értelmében – egy adott területen a 2. számú melléklet szempontjai szerint – végzett, vagy végeztetett lokális vizsgálat nyújt lehetőséget **egyedi szennyeződés érzékenységi kategóriába történő besorolás** megállapítására.

A 219/2004 (VII.21.) Kormányrendelet 5.§. (8) bekezdése értelmében „a városok települési önkormányzata a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LVIII. Törvény 46.§ (1) bekezdése b. pontja szerinti települési környezetvédelmi program részeként annak készítésekor, illetve felülvizsgálatakor, a környezetterhelési díjról szóló 2003. évi XXIX. Törvény szerinti forrásokra támaszkodva monitoring rendszer kiépítésével és működtetésével figyelemmel kíséri a közigazgatási területen levő talajvíz mennyiségi és minőségi állapotát, különösen a nem pontszerű (diffúz) szennyező-forrásokból származó szennyezés hatására kialakult állapotot.

A település a felszíni vizekre vonatkozó vízminőségvédelmi területi kategóriák (240/2000. (XII.23.) kormányrendelet 2. mellékletében nem szerepel, **nem fekszik érzékeny** felszíni víz vízgyűjtő területén.

A 49/2001-es - a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló - kormányrendelet szerint a település **nitrátérzékeny** területen fekszik. Ezért a gazdálkodó szervezeteknél meg kell felelni a rendelet 1. mellékletében rögzített „jó mezőgazdasági gyakorlat” előírásainak, valamint szivárgásmentes trágyatárolást kell biztosítani 2005. december 31-ig.

A talajt és a talajvizet veszélyeztető potenciális szennyezőforrásokból a település közigazgatási területén a következőket találjuk:

2.4.3.1. *Állattartás*

Kisberzsényben egy jelentősebb állattartással foglalkozó vállalkozás tevékenykedik.

Állattartó telepek					
	<i>Név és típus (állatfajta)</i>	<i>Elhelyezkedés</i>	<i>Méret (állatok száma)</i>	<i>Tartás (almozás)</i>	<i>Trágyakezelés/kihelyezés módja, lehetőségei</i>
1.	Pulyka, baromfi telep	külterület	8-10.000	istálló	Lásd később

Pulykatelep

A baromfitelep **Ligetfalvi László** sárvári illetőségű vállalkozó birtokában áll, a Ligetfarm 052 helyrajzi számú területen. A Közép-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság nyilvántartásában a pulykatelepen keletkező szennyvízre vonatkozóan az alábbi információk állnak rendelkezésre:

Vízhasználat helye	Keletkező szennyvíz (ipari, mezőgazd.-i, egyéb)		Ipari, mezőgazdasági szennyvíz tisztítása és elhelyezésének módja
	jellege	mennyisége	
		m ³ /év (becsült érték)	
Kerta-major (pulykatelep)	mg.-i szennyvíz gyakorlatilag nincs (mélyalmos tartás technológiából)		-

A telepre vonatkozóan a Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség az alábbi információkkal rendelkezik: A 53489113-0124-231 KSH törzsszámon nyilvántartott baromfitelep, almos istálló trágyatárolóként számon tartott.

név	HRSZ	EOVX	EOVY	Elhelyezés főbb típusai	Elhelyezés tevékenységének főbb típusai	Elhelyezés és a bevezetés főbb kapcsolata	A védelem jellemzői
Baromfi telep	058/6; 058/4; 052; 051	199257,5	514829,83	szilárd anyagok, kockázatos anyagok ömlesztett elhelyezése földtani közeg burkolt felszínén	szervestrágya elhelyezés /tárolás/lerakás/deponálás	jelenlegi ismeretek szerint kizárható a felszín alatti vízbe történő közvetlen és közvetett bevezetés	Ól szigetelt, beton vízzáróréteg, baromfítartás trágyalé nem keletkezik, a trágya kirakás után azonnal hasznosításra kerül

A trágya elszállítása nem megfelelő módon, a falu belterületén át történik, amely jelentős trágyaszórást eredményez. Ez mind szagprobléma forrása, mind közegészségügyi kockázattal bír. Mindezidáig hivatalos lépésre, felszólításra, büntetésre nem került sor.

A település belterületi (háztáji) állattartására vonatkozólag az alábbi becsült adatokkal rendelkezünk:

Belterületi (háztáji) állattartás	Egyedszám összesen fajtánként (db)
1. Ló	-
2. Szarvasmarha	-
3. Sertés	6
4. Baromfi	300
5. Juh, kecske, egyéb	-

Forrás: Önkormányzati kérdőív

Lakossági panasz, hivatalos eljárás nem fordult elő, a háztáji állattartás mértéke vélhetőleg sehol sem haladja meg a zavaró szintet.

2.4.3.2. *Növénytermesztés*

Az elmúlt 15 során a termelészövetkezetek felbomlása a térségben is nagy gazdasági – társadalmi problémákat hozott magával. A megmaradt termelészövetkezetek jelenleg is gondokkal küzdenek. Nem alakultak ki új típusú szövetkezesek, így a gazdák nagy része önállóan küzd a kedvezőtlen termőhelyi adottságokkal illetve a termelésből és értékesítésből fakadó problémákkal.

A településen az alábbi jelentősebb mezőgazdasági vállalkozások működnek:

Növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozások				
	<i>Cég, magánszemély neve, elérhetősége</i>	<i>Gazdálkodási terület (ha)</i>	<i>Termesztett növény</i>	<i>Trágyázás módja</i>
1.	<i>Farkas Vince, Kisberzsény</i>	30	gabona	Mútrágya/szerves trágya
2.	<i>Tudja Endre, Zalaszegvár</i>	50	Gabona, kukorica	mútrágya
3.	<i>Tóth Farm – Tóth Gábor, Apácatorna</i>	19	Gabona, napraforgó	Mútrágya/szerves trágya
4.	<i>Major Aladár, Veszprémgalsa</i>	8	kukorica	Mútrágya/szerves trágya
5.	<i>ORSZI 03 Bt.</i>	150	gabona	mútrágya

Megjegyzés:

Forrás: Önkormányzati kérdőív

A trágyázás gyakorlatilag minden esetben mű- és szerves (istálló) trágyázást jelent. A műtrágyahasználat mennyiségéről nem áll rendelkezésre további információ.

A település területén alapvetően a szántóterületek dominálnak, részarányuk 69%-os és értékük 16 AK. A gyepterületek mintegy 14%-ot fednek le, értékük 15 AK. Az erdőterületek 17%-on találhatóak, értékük 6 AK.

2.4.3.3. Erdőgazdálkodás

A település erdőterületein folyó erdőgazdálkodási tevékenységről nem áll rendelkezésre részletes információ. Az erdőket az Erdőbirtokossági Társulás műveli.

2.4.3.4. Maradandó talajszennyezések

A település területén jelentősebb maradandó talajszennyezésről az Önkormányzat nem tud. Ugyanakkor a korábban üzemelő települési hulladéklerakó önmagában is jelentős talajszennyezés forrása. A talajvíz minőségét károsan befolyásoló, nem megfelelően működő közműpótlókról jellemzést a szennyvízzel foglalkozó bekezdésben, az illegális vagy nem megfelelően működő hulladéklerakókról a hulladékgazdálkodás bekezdésben adunk.

2.4.3.5. Ipari tevékenység

Kisberzsény közigazgatási területén ipari tevékenysége nem folyik, bejelentett ipari szennyezőforrás nem található.

2.5. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

2.5.1. Települési folyékony hulladékkezelés

A község a 25/2002. (II. 27.) Kormányrendelet agglomerációs besorolásában nem szerepel, ezért a szennyvízelhelyezéssel kapcsolatos feladatokat – jelen jogi szabályozás szerint - a közműves szennyvízelvezető és –tisztító művel gazdaságosan el nem látható területekre vonatkozó **Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Programról** szóló 174/2003. (X. 28.) Kormányrendelet határozza meg.

A település területén tekintettel arra, hogy szennyvízcsatorna hálózat még nem került kiépítésre, relatíve nagy számban található közműpótlókat. Ez az alapvetően kis lélekszámú település esetében mintegy 10 db elvben zárt szennyvíztározót, és 24 db szigetelés nélkül épült szikkasztót jelent. A fennmaradó ivóvízzel ellátott háztartások esetében fürdőszoba nem került kiépítésre, rendszerint csak kerti csap jelenti a vízforrást. Az évente háztartásoknál keletkezett és elszállításra került szippantott szennyvíz mennyiségére vonatkozólag nem áll rendelkezésre pontos információ. A településre készített hulladékgazdálkodási terv erős becsléseken alapul, és mintegy 2894,82 tonna éves folyékony hulladékkal számol. A keletkező folyékony hulladéknak azonban feltehetően több mint 90%-a elszikkad, így évente maximum mintegy 30 tonna szennyvíziszap keletkezésével lehet csupán számolni. Az eseti elszállítás Devecserre történik.

A településen ugyan felmerült egy egyedi szennyvíztisztító telep építésének gondolata, amely a tisztított szennyvizet a Torna-patakba továbbította volna, de tekintettel az igen alacsony lakosságszámra, a kis fokú fürdőszobával ellátottságra, és a lakosok rendkívül rossz jövedelmi viszonyaira az Önkormányzat jelenleg nem látja a beruházást megvalósíthatónak.

2.5.2. Kommunális szilárd hulladék

Kisberzsényen a kommunális szilárd hulladék szervezett gyűjtése és elszállítása megoldott. A keletkező hulladékot a **Győri Kommunális Szolgáltató Rt.** gyűjti és szállítja el hetente 1 alkalommal a **somlójenői szilárd hulladék lerakóba**. A lakoságnál a szolgáltató tulajdonában lévő 70 db, 120 literes gyűjtőedényzetek vannak kihelyezve.

Közterületen 2 darab szemétygyűjtő edény van elhelyezve, amelyet hetente 1 alkalommal ürítenek. A településen a helyi hulladékgazdálkodási terv becslései szerint mintegy 63,4 tonna szilárd hulladék keletkezik évente.

Szelektív hulladékgyűjtő sziget nem működik a településen. Lomtalanítást a településen évente egy alkalommal szervez az önkormányzat.

A somlójenői hulladéklerakó Somlójenő Önkormányzata tulajdonában áll, főbb műszaki paramétereit tekintve az alábbiak jellemzik. 1 méter vastag szeletekben, prizmás rendszerben helyezik el a hulladékot, gödörfeltöltéses technológiával. Az egyes prizmák között szellőző gödrök találhatóak amelyeket csak legutoljára töltenek fel. Az ürítést követően dózerral terítik

a hulladékot, elegyengetik majd kompaktossal tömörítik. A prizma, gép vagy kézi, 10-30 cm-es földtakaróval. A csurgalékot a kazetták fenékvonalán 10 cm vastag kavicsréteg vezeti el a gyűjtőmedencébe, majd szivattyúval visszapermetezik.

A település csatlakozott az **Észak-balatoni Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszerhez**, amely Európai Unió támogatással kívánta a nagyobb térség kommunális hulladék elhelyezés gondjait megoldani. A rendszerhez összesen 162 település csatlakozott. A program során a térségben működő öt önkormányzati lerakó bezárása, és rekultiválása mellett egy regionális hulladéklerakó centrum megépítése, 2 átrakó állomás, 4 előkezelő létesítmény valamint 3 komposztáló létesítmény kerülne kialakításra. A településen a tervek szerint bevezetésre kerülne a szelektív hulladékgyűjtő rendszer, melynek elemei a településenként elhelyezett gyűjtőszigetek, hulladékudvarok, átrakó állomások lennének. A program egyúttal a szükséges eszközpark kialakítását (gyűjtő járművek és edényzet) is biztosítaná.

A Veszprém városa gesztorságával szerveződött ISPA finanszírozási projekt megvalósítása a kezdetektől fogva problémákba ütközött, amelyek között a legjelentősebb a megfelelő feltételekkel, hatósági hozzájárulással, lakossági elfogadással rendelkező regionális hulladéklerakó centrum hiánya.

Számos helyszínnel történt kísérlet a telep kijelölésére, de az utolsó tervezett helyszín, Szentgál elvetését követően a projekt egésze veszélybe került, és félték hogy ha a beruházást 2006. januárjában nem tudják megkezdeni a nyert támogatástól eszik az ország. Ez a térség hulladék helyzetének hosszú távú további rendezetlenségét, a környezetterhelés növekedését, és esetenként a hosszabb beszállítói útvonal miatt akár a hulladékszállítási költségek megnövekedését is jelenthetné.

Az új tervezett helyszín a lakossági népszavazás által már két alkalommal elutasított Királyszentistván lehet ahol 2005. augusztusában újabb, ezúttal sikeres referendumot tartottak. A településen a balatonfüzfői Nitrokémia már nem üzemelő iszaptározója, melynek jelenleg folyik a rekultivációja lehetne a megfelelő helyszín a szomszédos települések beleegyezése, és a szükséges engedélyek megléte esetén.

2.5.3. Veszélyes hulladékok, döngkút

A Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség nyilvántartása szerint a településen bejelentésre kötelezett mennyiségben veszélyes hulladék nem keletkezik. Ugyanakkor a lakosságnál termelődő veszélyes hulladékok, (szárazelemek, olajos rongyok, használt sütőolaj, lejárt szavatosságú gyógyszerek és elektronikai hulladékok, stb.) gyűjtése, és kezelése még nem megoldott.

A településen döngkút nem található. A háztáji állatállomány alacsony, az elhullás mértéke igen alacsony, és az elhullott egy-két baromfi feltehetőleg elföldelésre kerül. A baromfitelepen elhullott állatok tetemét az ATEV szállítja el.

2.5.4. Hulladékkezeléssel kapcsolatos problémák

A Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 2002-ben felmérte a területéhez tartozó kommunális hulladéklerakókat. A Royal Haskoning BV. által felmért a kisberzsényi felhagyott, ma már nem üzemelő települési hulladéklerakó legfontosabb adatai a következők:

A lerakó neve	Üzemeltetés kezdete	Üzemeltetés vége	Használt terület (m ²)	Szabad terület (m ²)	Lerakott térfogat (m ³)	Üres térfogat (m ³)
Kommunális hulladék lerakó	1972.12.30.	1998.12.30.	1200	0	1800	0

Lerakás módja	Lerakó állapota	Csapadékvíz-/csurgalékvíz-elvezetés	Depónia magassága (m)	Depónia mélysége (m)	Éves lerakás (m ³)	Kockázat megítélése
völgy	Takart, rendezetlen	nincs	1,5	-	0	Nagy, mivel a talajvízszint a felszínhez közel van.

Talajvíz mélysége (m)	Fővízadó mélysége (m)	Fővízadó áteresztőképessége	Éves csapadék	Máfi talajtípus	Árvízi előntés valószínűsége	Függőleges áramlás	Felső szigetelés
1,84	25	4	68	2132	nincs	feláramlás	Teljes földtakarás

Alsó szigetelés	Biogáz gyűjtés	Teljes kockázati pontszám	Redukált kockázati pontszám			
Nincs/nem ismert	nincs	4,02	3,75			

Forrás: Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, 2002.

A szeméttelp területét a lerakás felhagyását követően benőtte a növényzet, így önmagában a látványa nem jelent tájképi problémát.

Ugyanakkor tekintettel a nagy környezeti kockázatra a volt települési hulladéklerakó rekultivációja elengedhetetlenül szükséges. A megyei Hulladékgazdálkodási tervben a kisberzsényi lerakó rekultivációjára vonatkozó határidő 2008.

2.6. LEVEGŐMINŐSÉG

2.6.1. Levegővédelmi besorolás

A 4/2002-es - a légszennyezettségi zónák kijelöléséről szóló - KvVM rendelet szerint Kisberzsény község területe a **PM₁₀ érték** (a szálló por azon frakciója, amelynek legalább 50%-a a 10 mikrométeres, vagy annál kisebb mérettartományba esik a szelektív szűrőn történő leválasztáskor) szempontjából a 10. légszennyezettségi zónába esik.

Az ehhez kapcsolódó 14/2001-es KöM-EüM-FVM együttes rendelet szerint így a szilárd szennyezőanyagok (pl.: por vagy korom) átlagos éves koncentrációja az alsó és a felső vizsgálati küszöb között ingadozik. A koromterhelés általában a korszerűtlen tüzelési technikákból; míg a porszennyezés a burkolatlan utakról, és a túlságosan nagy összefüggően művelt szántóterületek deflációjából származik. A többi légszennyező anyag koncentrációja nem éri el az alsó vizsgálati küszöböt.

A település levegőminőség szempontjából összességében nem tartozik a szennyezett területek közé. Nagyobb szennyezőanyag kibocsátó ipari üzemek, erőművek nem üzemelnek a településen és annak környezetében. A mezőgazdasági eredetű elsősorban porszennyezés nem jelentős, így levegőszennyezés elsősorban a közlekedésből, valamint a korszerűtlen tüzeléstechnika alkalmazásából adódik.

A településen immisszió, és emisszió mérések nem történtek, így a levegő szennyezettségére vonatkozólag pontos adatok nem állnak rendelkezésre.

2.6.2. Szálló por okozta szennyezés

A település területén alapvetően mezőgazdasági időszakhoz köthető, szálló por szennyezés jellemző, abban az esetben ha az uralkodó szélirány északi jellegűre fordul. Erre vonatkozó levegőminőségi mérések mindezidáig nem történtek.

Szálló por okozta szennyezés	
<i>Jelentős porszennyezést okozó mezőgazdasági munkák időszaka</i>	Szántás, vetés, aratás – tavaszi és nyári hónapok
<i>A szélnek kitett földterület átlagos nagysága</i>	200 ha
<i>Burkolatlan utak hossza a település belterületén</i>	-
<i>Kellően átszellőzött a település?</i>	igen
Megjegyzés:	

Forrás: Önkormányzati kérdőív

2.6.3. Közlekedési forgalom légszennyezése

A közlekedésből származó levegőszennyezés a belterületen nem számottevő, ugyanakkor a település közigazgatási területén halad át a 8. számú főút amely közvetlen / közvetett hatása a településen élők számára nem ismert.

2.6.4. Szagproblémák

A településen szagproblémát időszakosan a belterületen áthaladó trágyaszállítás (lásd állattartás) okoz. Jegyzői felszólítás, vagy más hatósági lépés mindezekig nem történt.

2.6.5. Fűtési eredetű légszennyezés

A településen ugyan kiépítésre került a vezetékes gázhálózat, azonban anyagi okok miatt a háztartások csak igen kis hányada csatlakozott rá, és azok egy része továbbra is vegyes tüzelést használ.

Fűtés	
Fűtési módok aránya gáz/szén/fa (háztartások %-ában)	Gáz: 25 % - Fa: 70%- Szén: 5%
Lakossági gázellátottság (bekötött háztartások száma)	14
Megjegyzés:	

Forrás: Önkormányzati kérdőív

A fűtési módok arányának további javulását, kedvezményes banki hitelkonstrukciók kialakításával, illetve céltámogatásokkal lehetne elérni. További emisszió-csökkentést napkollektorok építésével lehetne elérni, amihez a település önkormányzata céltámogatásokat, vagy kedvezményes hiteleket, de legalábbis a pályázati lehetőségek ismertetését nyújthatja.

2.6.6. Ipari légszennyezés

Kisberzsényben működő, a Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség adatbázisában bejelentés köteles pontforrással rendelkező cég illetve telephely nem található.

2.6.7. Allergén növények elterjedtsége

Kiterjedtebb parlagfelületek nincsenek a település területén. A közterületek rendszeresen karbantartottak. A településen mintegy 8-9 önkormányzati tulajdonú házhely található, amelyet szintén rendszerben tartanak. A köz-, illetve önkormányzati területeken túl az önkormányzat még az állandó lakó nélküli ingatlanok kertjeit, az üresen álló telkeket is karbantartja.

2.7. ENERGIAGAZDÁLKODÁS

Az elektromos energia szolgáltatója a településen az **E.ON Észak-dunántúli Áramszolgáltató Rt, 9000 Győr**. A településen közvilágítás korszerűsítés 2001-ben történt. Az alábbi táblázat Kisberzsény energiaforgalmát mutatja be.

A település energiaforgalma	
Lakossági energiafelhasználás	
<i>Elektromos energia felhasználás a településen (kW/év)</i>	89.000
<i>Gázfelhasználás a településen (m³/év)</i>	11.000
Intézményi energiafelhasználás	
<i>Középületek fűtésére felhasznált energiahordozók (gáz/fa/szén m³/év)</i>	Gáz: 6.700 m ³ /év
<i>Középületek világítására használt energia (kWh/év, számítása pl. márciusi áramfogyasztás x 12 hónap)</i>	1.300 kWh/év
<i>Köztéri átlagos energiafelhasználás (kWh/év)</i>	5900
Általános	
<i>Elektromos energia szolgáltató cég neve, elérhetősége</i>	E.ON Észak-dunántúli Áramszolgáltató Rt, Győr.
<i>Gázszolgáltató cég neve, elérhetősége</i>	Magyar Gázszolgáltató Kft. 8460, Devecser, Damjanich u. 7.
<i>Alternatív energiaforrások hasznosítása</i>	nem
<i>Van (volt) -e energiatakarékossági illetve korszerűsítési program a településen?</i>	2001: közvilágítás korszerűsítés, TeKi támogatással
<i>Van-e a program(ok)ról kiadványuk, köztájékoztatás történt-e?</i>	-
Megjegyzés:	

Forrás: Önkormányzati kérdőív

2.8. ZAJ- ÉS REZGÉSVÉDELEM

2.8.1. Közlekedési eredetű zajterhelés

A közlekedés jelentős zajterhelést nem okoz a település belterületén élők számára, mivel egy alacsony forgalmú és forgalmi korlátozásokkal szabályozott összekötő út szeli át a falut. A 8. számú elsőrendű főút ugyanakkor a település belterületétől aránylag távol halad el.

2.8.2. Üzemi és vendéglátó-ipari zajforrások

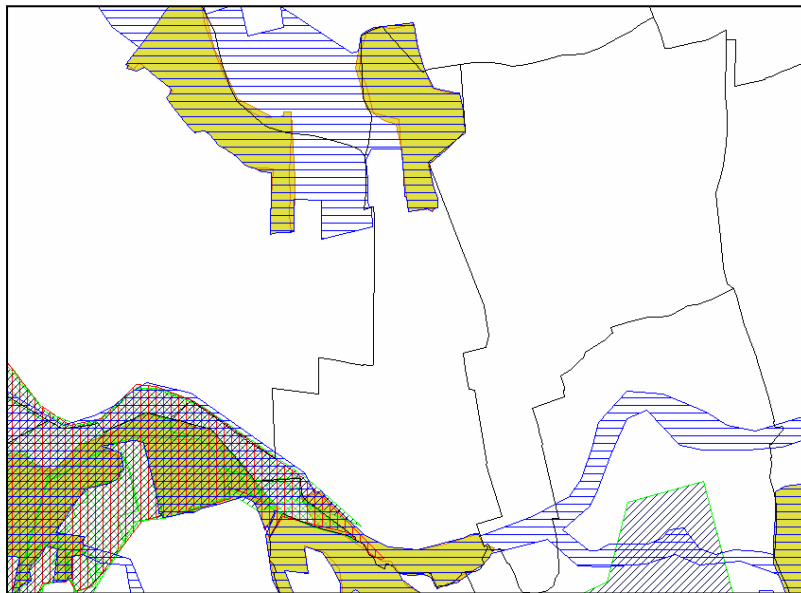
A településen üzemi vagy vendéglátó-ipari zajforrás nem található.

2.9. TERMÉSZETI KÖRNYEZET ÉS ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK

2.9.1. Növény- és állatvilág

A kistáj növényföldrajzilag a Kisalföldi (Arrabonicum) és a Bakony-vértesi (Vespremiense) flórajárások határán helyezkedik el. A potenciális erdőtársulások között – mind elterjedtebben – az ártéri puha- és keményfaligetek (Salicetum, Querco-Ulmetum), a gyertyános kocsányos tölgyesek (Querco robori-Carpinetum) emelhetők ki, de kisebb foltokban a pusztai tölgyesek (Festuco-Quercetum arrabonicum), a cseres tölgyesek (Quercetum petraeae – cerris) is kifejlődtek. A társulások gyepszintjében a jellegzetesebb fajok a csalán (*Urtica dioica*), a széles levelű salamonpecsét (*Polygonatum latifolium*), a farkasszőlő (*Paris quadrifolia*), az enyves zsázsa (*Salvia glutinosa*), az erdei tisztosfü (*Stachys sylvatica*), a selyemsás (*Carex remota*).

2.9.2. Természetvédelmi szempontból értékes területek

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság térinformatikai adatbázisából készített térkép vázlat a Kisberzsény közigazgatási területén elhelyezkedő természetvédelmi területek elhelyezkedését mutatja:

Amint az a térképen látszik a település déli, Torna-patak melléki, és legészakabbi része áll védettség alatt.

Külterület határa
 Tervezett ÉTT terület
 Ökológiai Hálózathoz tartozó terület
 Érzékeny Természeti Terület
 Natura 2000 területek
 Tervezett TK vagy természeti terület
 Tervezett Erdőrezervátumhoz tartozó területek
 Nemzeti Park tervezett bővítés
 Természeti területek
 Jelenlegi Nemzeti Park területek
 Természetvédelmi terület
 Tájvédelmi Körzet

2.9.2.1. Országos védelem alatt álló területek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva továbbá védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár. Területükre az országosan védett természeti területekre vonatkozó természetvédelmi előírások érvényesek.

Kisberzsény közigazgatási területén kataszterezett kunhalom, földvár, szikes tó nem található.

Az országos lápkataszterben (8005/2001. (MK 156.) KöM tájékoztató a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva védett lápok jegyzékéről) az alábbi Kisberzsényen található területek szerepelnek, mint ex-lege védelem alatt álló láp területek.

Hrsz.	Terület
014/	0,1396
015/2	3,4029
015/3	0,6619
015/4	0,2659
015/5	1,5924
015/6	0,7136
015/7	0,3305
018/a	12,2788
018/b	0,9730

2.9.2.2. ÉTT (Érzékeny Természeti Területek)

Potenciális ÉTT célterületek azok, melyek környezetérzékenységi térképek alapján átlag feletti sérülékenységet mutatnak. Az ÉTT területeket - természetvédelmi támogatás fontossága szempontjából - három kategóriába sorolhatjuk:

I. A kiemelt területeken nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő természeti értékek jelentős állománya fordul elő, melyek fennmaradása 5-10 év távlatában is kétséges, amennyiben a természetkímélő gazdálkodás nem részesül támogatásban.

II. A fontos területeken országos viszonylatban jelentős természeti, táji értékek fordulnak elő, melyek fennmaradása, vagy állapotuk javítása érdekében természetkímélő gazdálkodás támogatása szükséges.

III. A lehetséges területek azok, ahol jelentős az extenzív élőhelyek aránya, az értékek jelentősége kisebb, illetve, ahol az extenzív gazdálkodás ösztönzésével növelhető lenne a terület természeti értéke.

Az ESA területek környezetbarát fenntartására kiemelt támogatási rendszert dolgoztak ki, melyek először a mintaterületeken válnak elérhetővé.

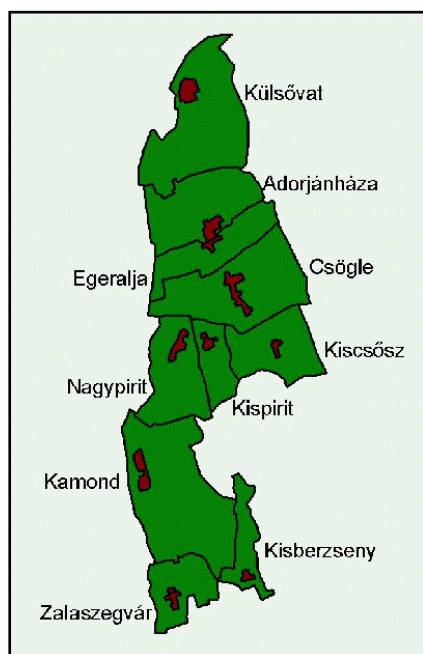
Kisberzsény községhatár - az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet melléklete alapján a Sümeg-Rigács-Apácatorna-Káptalanfa települések közé eső területek részeként – **a II. (fontos) kategóriába** került besorolásra.

Kisberzsényen a 150/2004. sz. FVM rendelet 6. sz. mellékletében fizikai blokkazonosító szintjén az alábbi területek kerültek érzékeny természeti területként besorolásra:

XATJY-N-00, X9CAY-Y-00, X8X4Y-A-00, X4VY1-1-00, X4Q51-2-00, X4NY1-T-00, X4FY1-L-00, X4DK1-4-00, X47R1-5-00, X4451-E-00, X41R1-X-00, X3X51-7-00, X30K1-N-00, X2NY1-Q-00, X28Y1-A-00, X0Q51-W-00, X02Y1-2-00

A „Marcal-medence” ÉTT mintaterület leírása (forrás: www.nakp.hu)

A Kisalföldön elhelyezkedő **Marcal-medence Érzékeny Természeti Terület** mintegy 2750 hektár kiterjedésű, a Marcal folyó 62 km hosszú szakaszát és árterét foglalja magába, érintve Adorjánháza, Csögle, Egeralja, Kamond, Kisberzsény, Kispirit, Külsővat, Nagypirit és Zalaszegvár községek közigazgatási határait. Az ÉTT rendszer bevezetésével a legfőbb cél a térség - főként vizes - természetes élőhelyeinek megtartása és az ehhez kapcsolódó speciális mezőgazdálkodási formák jövedelmezőségének javítása. A felszíni vizek jelentős felülete miatt a vegyszerhasználat csökkentésére van szükség. A vizes élőhelyekhez kötődő állatfajok (főként a fokozottan védett haris, ill. fehér gólya) és növényfajok számára kedvező gyephasznosítási formák elterjedését is szorgalmazni kell.

A kistájat egykor égerligetek, a tölgy-köris-szil liget-erdők és a gyertyános kocsányos tölgyesek borították. Egyes felületeken zsombéksásosok, magassásos és mészkerülő láprétek is meghúzódnak. Az utóbbi években a gyepok tényleges területe csökkent. A művelt szántók és a gyepok közötti átmenetet több hektár kiterjedésű korábban feltört, művelt, majd magukra hagyott táblák képezik.

Az igen változatos Torna-menti területeken a mozaikos térszerkezettel, térszíntől és területhasználattól függően sásos, nádas vizes területek, kaszálók, fűzes, cserjés területek, viszonylag száraz legelők delelő helyekkel figyelhetők meg. A térség legjelentősebb összefüggő vizes-zsombékos területe a Csergedidülő. A területen a fokozottan védett fajok között megtalálható a haris, a fehér gólya, a kerecsensólyom, az emlősök közül a vidra. A mezőgazdasági területekhez kötődő védett fajok közül a térségben találkozhatunk bíbiccel, fűrjvel, pajzsos cankóval,

mezei pacsirtával, törpe sárszalonnával, réti cankóval és olyan ragadozó madarakkal, mint a barna rétihéja, vörös vércse, egerészölyv, kékes rétihéja.

Általános előírások:

Szántó művelés ág során a következő feltételek betartása kötelező:

- altalajjavítás, talajjavítás, melioráció és drénezés nem végezhető;
- tarló és szalma égetése nem megengedett;
- csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási és az aratási módszerek és technológiák alkalmazhatók (kaszálás a tábla közepétől kifelé haladva, a táblaszegélyeket utoljára kell lekaszálni);
- betakarítás során vadriasztó lánc használata szükséges;
- a támogatás időtartama alatt a meglévő fasorok, erdősávok, idős fák megőrzése (telepítés esetén őshonos fa és cserjefajok használata);
- a területhasználó köteles az általa használt területen az esetlegesen ott található szemetet saját költségén eltávolítani;
- a növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depónia (trágyaszarvas, bálakazal, szalmakazal, stb.) csak a művelt területen hozható létre;
- ideiglenes és állandó létesítmények felállítása a Nemzeti Park Igazgatóságával történő konzultáció alapján lehetséges;

- telephelyek, kazlak tényleges tűzveszélyeztetése esetén az alábbi módon kell eljárni:
 - a körbeszántás távolsága a fentiekől maximálisan 50 m-re lehet,
 - a szántás szélessége maximálisan 5m,
 - a tűzveszély elmúlása után legkésőbb 24 órán belül (felázott talaj esetében száradás után) a durva szántást fel kell tárcsázni, majd simítózni;
- a területhatár megjelölése csak természetes anyagokkal (faoszlopok) történhet,
- a vonatkozó előírások alapján a területre természetvédelmi célú agrár-környezetvédelmi üzemi gazdálkodási terv készítése, amelyet a területileg illetékes Nemzeti Park Igazgatóság hagy jóvá.

Gyep művelés ág során a következő feltételek betartása kötelező:

- a gazdálkodó vállalja a gyep rendeltetésszerű használatát;
- altalajjavítás, talajjavítás, melioráció és drénezés nem végezhető;
- növényvédő szer használata nem megengedett;
- szárnyas és sertés legeltetése nem megengedett;
- a lekaszált és bebálázott szénát a területről 1 hónapon belül le kell hordani;
- minden gépi munka csak a talajfelszín károsítása nélkül végezhető;
- égetés nem megengedett;
- csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási és az aratási módszerek és technológiák alkalmazhatók (kaszálás a tábla közepétől kifelé haladva, a táblaszegélyeket utoljára kell lekaszálni);
- betakarítás során vadriasztó lánc használata szükséges;
- a támogatás alatt a meglévő fasorok, erdőszávok, idős fák megőrzés, pótlás csak őshonos fajokkal;
- a területen található szemét eltávolítása;
- a gyeptermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depónia (trágyaszarvas, bálakazal, szalmakazal, stb.) csak a művelt területen hozható létre
- ideiglenes és állandó létesítmények felállítása a Nemzeti Park Igazgatóságával történő konzultáció alapján lehetséges;
- Telephelyek, kazlak tényleges tűzveszélyeztetése esetén az alábbi módon kell eljárni:
 - a körbeszántás távolsága a fentiekől maximálisan 50 m-re lehet,
 - a szántás szélessége maximálisan 5m,
 - a tűzveszély elmúlása után legkésőbb 24 órán belül (felázott talaj esetében száradás után) a durva szántást fel kell tárcsázni, majd simítózni
- a terület- illetve táblahatárok jelölése csak természetes úton feljövő bokorcsoportokkal, illetve később kialakuló facsoportokkal, természetes anyagokkal történhet,
- a vonatkozó előírások alapján a területre természetvédelmi célú agrár-környezetvédelmi üzemi gazdálkodási terv készítése, amelyet a területileg illetékes Nemzeti Park Igazgatóság hagy jóvá.

2.9.2.3. Természeti területek

Természeti területek, azaz természetszerű élőhelyek, természetvédelmi szempontból jelentős területek a település északi szegletében, és déli szegélyén találhatóak. (lásd térkép)

A 46/1999. (III. 18.) Korm. rendelet szerint a hullámtér, mint az ökológiai hálózat (lásd alább) szerves és meghatározó része, ugyancsak természeti területként kezelendő.

A már most természeti területnek minősülő hullámtereken, valamint kihirdetésük után a többi természeti területen is - a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 21. §-ában foglaltakat be kell tartani:

21. § (1) Természeti területen az igazgatóság engedélye szükséges:

a) a gyep és nádas művelési ág megváltoztatásához;

b) a gyep, valamint a nád és más vízi növényzet égetéséhez.

(2) Természeti területen az igazgatóság szakhatósági hozzájárulása szükséges:

a) a termőföld más célú hasznosításához, művelés alól kivett terület újrahasznosításához;

b) a földtani kutatáshoz és az ásványi nyersanyag kutatására vonatkozó műszaki üzemi terv jóváhagyásához, a bányatelek megállapításához, az ásványi nyersanyag feltárására, kitermelésére, a kitermelés szüneteltetésére, továbbá a bányabezárásra vonatkozó műszaki üzemi tervek és a tájrendezési terv jóváhagyásához;

c) vizekben a halászati üzemtervek jóváhagyásához.

(3) Természetes és természetközeli állapotú

a) vizes élőhelyek, különösen folyóvizek, tavak partvonalának, valamint a vizeket kísérő természetes életközösségek (növénytársulások) állapotának megváltoztatásához,

b) vízfolyások, vizes élőhelyek partvonalától számított 50 méteren belül, tavak partjától számított 100 méteren belül meglévő épületek, építmények, létesítmények átépítéséhez, átalakításához, vízi létesítmények, kikötők, illetve a halászati célú hasznosítást szolgáló létesítmények létesítéséhez, kivitelezéséhez

az igazgatóság szakhatósági hozzájárulása szükséges.

(4) A körzeti vadgazdálkodási terv természeti területet érintő részének jóváhagyásához a miniszter egyetértése szükséges.

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény a következő előírásokat teszi a hullámtérrel és a természeti területekkel kapcsolatban:

18. § Természeti terület övezetben új külszíni művelésű bánya nem nyitható.

22. § (2) c) természeti területen regionális hulladéklerakó hely nem jelölhető ki.

24. § A hullámtér és nyílt ártér övezet területén beépítésre szánt terület nem jelölhető ki.

2.9.2.4. **Ökológiai hálózat**

Az ökológiai hálózat a természeti, természetközeli területek, valamint védett természeti területek és védőövezetük ökológiai folyosókkal biztosított biológiai kapcsolatainak egységes elnevezését jelenti. Ezek a területek védett fajok élőhelyei, ökológiai funkcióval rendelkeznek. A területek védelmére vonatkozó törvényi szabályozás még nincs teljesen kidolgozva.

A fő kategóriák a következők:

1. Magterület: természetes és féltermészetes, Európára jellemző és európai jelentőségű területek, európai jelentőségű fajok, populációk élőhelyei.

2. Ökológiai folyosó: kielégítően nagy méretű élőhelyek biztosítása a populációk számára, a vándorló fajok mozgásához megfelelő minőségű élőhely- összeköttetés, genetikai és térbeli kapcsolat figyelembe vétele.

3. Pufferterület: a negatív külső hatások csökkentése, a tényleges magterület/folyosó méretének növelése, a magterület alakjának (kerület:terület arány) javítása, a magterület és folyosó körül szükség szerinti kialakítása.

4. Rehabilitációs terület: a fenti 3 elem rehabilitálása, minőségi javítása, térbeli növelése, a hiányzó kapcsolódó pontok kialakítása.

A településhez tartozó ökológiai hálózati övezeteket az áttekinthető térképen ábrázoltuk. Az ökológiai hálózathoz tartozó területek a település északi szegletében és déli peremvidékén (patak meder és hullámtere) találhatóak.

2.9.2.5. **NATURA 2000 területek**

Különleges madárvédelmi terület és különleges természet-megőrzési terület nem került Kisberzsény község közigazgatási területén kijelölésre.

Ugyanakkor **kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési terület** az alábbi helyrajzi számokon került kijelölésre:

015/2, 015/3, 015/4, 015/5, 015/6, 015/7, 016, 018

A megadott helyrajzi számú területek a Torna-patak és hullámterét alkotják.

2.9.2.6. Egyedi tájértékek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 6.§ (3) bekezdése alapján egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van.

A természetvédelmi törvény 7. § (4) bekezdése és a 166/1999. (XI. 19.) Korm. rendelet 1. §-a alapján, kihirdetésük után az egyedi tájértékekkel kapcsolatos eljárásokba az illetékes Igazgatóságot szakhatóságként be kell vonni.

A település közigazgatási területére egyedi tájérték felmérés eddig nem készült.

2.9.2.7. Települési zöldfelületek

A Kisberzsényen található jelentősebb zöldfelületek a következők:

Települési zöldfelületek				
	Zöldfelület neve	Területe (m ²)	Növényzet és köztéri bútorok állapota	Védettség
1.	Temető kert	n.a.	Jó	nem

2.	Európa Park	n.a.	Megfelelő	nem
				
3.	Játszótér	n.a.	jó	nem
				

A település negyedik éve részt vesz a Virágos Falu Veszprém Megyéért nevű mozgalomban.

2.9.3. Tájsebek, kutatófúrások

Kisberzsény területén a megyei rendezési terv egy kisebb, valamint a Karakószörcsökkel határos területen egy valamivel nagyobb (5-15 ha közötti) tájsebet tart számon.

A település területét is érintően a Magyar Bányászati Hivatal kutatási engedélyt adott ki az alábbiak szerint:

terület megnevezése	határidő	bányavállalkozó (jogosított) megnevezése	ásványi nyersanyag1	ásványi nyersanyag2
Apácatorna-Karakószörcsök-Kisberzsény - homok, kavics	2008.10.03	M 4 WORLD Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	homok	kavics

2.9.4. Településszerkezet, kultúrtörténeti és építészeti értékek

A településen műemlék vagy műemlék jellegű épület nem található, ugyanakkor mind a régi, jobbra egyre inkább leromló állapotú épületek, mind a templom, és a kőkeresztek jelentős értékkel bírnak, amelyek állagának megőrzése illetve felújítása kiemelt fontosságú.

Építészeti értékek				
	Név	Építés éve	Elhelyezkedés	Tulajdonos/kezelő
1.	Római Katolikus templom		központi	Római Katolikus Egyház

Egyéb települési értékek:

Emléktábla (a római katolikus templom falán): Az első és második világháborús áldozatok emlékére állította a település lakossága.

Kőkeresztek:

2.10. KÖRNYEZETI NEVELÉS, OKTATÁS, KÉPZÉS

A környezeti nevelés a hosszú távú, hatékony és sikeres környezetvédelem kulcsfontosságú eszköze, és mint ilyen a települési környezetvédelmi programok egyik, ha nem a legfontosabb része. A környezetvédelem fontosságának a fenntartható fejlődés alapeszméjének és gyakorlati megvalósíthatóságának megismertetése, nem korlátozódik a közoktatásra. Az óvodától kezdve az általános-, közép-, és felsőoktatáson túl kiterjed a felnőtt képzésre, a tanórákon kívüli tevékenységekre, az iskolai kereteken kívüli nevelési szintekre is.

2.10.1. Iskolai környezeti nevelés

Kisberzsényen 8 osztályos iskola nem működik. A településen élő iskoláskorú gyermekek a szomszédos Tüskeváron lévő közös fenntartású általános iskolába és óvodába járnak. Itt a kerettantervek határozott környezeti nevelési tartalmán alapuló helyi tanterv szerint foglalkoznak környezeti neveléssel.

Akár iskolai keretek között, akár azon kívül történő környezeti nevelésről beszélünk, mindenképpen összefogásra, szervezeti összefogásra van szükség. Az önkormányzatok, a civil szervezetek, a térségben illetékes természetvédelmi-, és környezetvédelmi hatóság (KÖTEVIFE), illetve kutató intézmények mind hatékonyan támogathatják az iskolák, a nevelők környezeti nevelési munkáit.

2.10.2. Iskolán kívüli környezeti nevelés, civil szervezetek

A településen környezetvédelemmel, természetvédelemmel, illetve környezeti neveléssel foglalkozó civil és egyéb szervezet nem tevékenykedik.

3. ÉRTÉKELÉS

Kisberzsény környezeti jellemzőinek összefoglaló értékelését szöveges SWOT-analízis segítségével végezzük el. A SWOT-analízis lényege, hogy röviden felvázolja a település *gyenge* és *erős* pontjait (a települési környezet szempontjából nézve meglévő pozitív jellemzőket, értékeket, illetve a negatív jellemzőket, hiányosságokat), valamint azt, hogy milyen erőforrásokat képes mozgósítani, tehát mik a *lehetőségei*, és milyen *veszélyekre* számíthat. Fontos ismérve a SWOT-elemzésnek, hogy míg az első két terület - tehát az erősségek és a gyengésségek – az adott település **belső** tulajdonságaira kérdez rá, addig a második kettő - azaz a lehetőségek és a veszélyek - a települést **körülvevő környezet** vizsgálatát célozza. Az analízissel elvégzett állapotértékelés során a környezeti elemek tárgyalásánál ugyanaz a probléma többször is előkerülhet, mivel a rendszer egészét tekintve magas a kapcsolódási pontok száma (pl. a mezővédő fasorok hiánya más-más szempontból, de minden környezeti elem esetében probléma).

Az alábbi szöveges értékelésben bemutatjuk a település belső, adottságaiból következő erősségeit, gyengésségeit, illetve a külső környezeti potenciálokon, fejlesztési elképzeléseken alapuló lehetőségeket és veszélyeket. Az értékelést összefoglaló jelleggel készítettük, a természeti adottságok, a környezeti állapot, a fejlesztési elképzelések, valamint a regionális kapcsolatok összevetésével.

3.1. ERŐSSÉGEK

- Kisberzsény területe a **fontos** kategóriába sorolt **ÉTT** terület, és egyes részei a **Nemzeti Ökológiai Hálózat** övezetéhez tartozik. A település kifejezett természeti, tájképi értékekkel rendelkezik.
- Kisberzsény **megközelíthetősége közúton kifejezetten jó**, a 8. sz. elsőrendű főút a község területét érinti, de a belterületől távolabb esik.
- A településen az **útburkolat minősége** kifejezetten jónak mondható.
- Kisberzsény területén kiterjedtebb **parlagterületek** nem találhatóak, a belterületi zöldfelületek gondozottak.
- A **csapadékvíz-elvezető rendszer** megfelelően kiépítettek, és karbantartottak.
- A településen jelentősebb környezetterhelést okozó **ipari vállalkozás** nem található.
- A **szálló por szennyezés** nem számottevő, a déli szél által hozott por hatásától a telepített erdőterület védi a falu belterületét.
- A nagyüzemi **állattartás** lehanyaglásával az ebből eredő környezetszennyezés, talaj-, felszíni és felszín alatti víz terhelés lecsökkent.
- Alapvetően kis léptékű a **mezőgazdasági környezetszennyezés**.
- A község **ivóvízellátása a regionális vízmű rendszerről mennyiségileg és minőségileg is biztosított**.
- A természeti értékek, a csendes, jó levegőjű táj, és a jó minőségű utak jó alapot teremtenek a **környezeti nevelés, ökoturizmus, a kerékpáros turizmus** megvalósításához.
- A település **kommunális szilárd hulladékgyűjtése és szállítása** átmenetileg megoldottnak tekinthető.
- A településen nagyobb mennyiségben **veszélyes hulladék** nem keletkezik.
- A község régi, védelemre méltó épületei jelentős **településképi** értéket képviselnek.

A természeti értékek, a rendezett, ápolts, tiszta lakókörnyezet, a múlt emlékei gazdaságilag is rendkívül jelentős értékek, a további fejlődés megalapozói. Védelmük nemcsak a környezet érdekeit szolgálja, de bárminemű fejlődés nélkülözhetetlen forrása.

3.2. GYENGESÉGEK

- A településen használt korábbi **kommunális szilárd hulladék lerakó** nem került felszámolásra, a terület rekultiválásra.
- Vezetékes gázhálózat ugyan kiépült a településen, de a rákötés aránya még nem elégséges, így a **hagyományos tüzelőanyagokon (főleg fa) fűtésből** adódó káros anyag kibocsátás, ha nem is jelentős mértékű, de létező probléma.
- Mind a **szennyvízhálózat, mind a megfelelően kiépített közműpótlók hiányoznak**, a településen keletkező szennyvizek közvetlenül szennyezi a talajt és a talajvizet. A települési szennyvíz gyűjtése, és biztonságos elhelyezése nem megoldott.
- A település nem rendelkezik a település fejlődését meghatározó **rendezési tervvel**.
- A település szántóterületein a kibocsátott **műtrágya** mennyisége nem ismert.
- Az üzemelő **pulykatelep** trágya kezelésével, elszállításával kapcsolatosan merültek fel problémák. A telep működése során időszakosan zavaró szagproblémákat okoz a lakosok számára.
- A lakosságnál termelődő **veszélyes hulladékok**, (szárazelemek, olajos rongyok, használt sütőolaj, lejárt szavatosságú gyógyszerek és elektronikai hulladékok, stb.) gyűjtése, és kezelése még nem megoldott.
- A településen a termelődő hulladék **szelektív** gyűjtése nem megoldott.
- A jelenlegi igen **rossz gazdasági helyzet és a munkanélküliség** anyagilag kiszolgáltatott helyzetbe hozza a települést. Ennek következtében nemcsak kevés pénz fordítódik a környezet állapotának megőrzésére, javítására, de a megvalósítandó célok között is háttérbe szorulhat a környezetvédelem.
- A környéken kimondottan **környezetvédelmi céllal civil önszerveződés eddig nem alakult**.
- A település **csapadékvíz-elvezető hálózata** helyenként nem megfelelő, és folyamatos karbantartásra szorul.

3.3. LEHETŐSÉGEK

- **Légszennyező anyag** kibocsátásának mérséklése, elsősorban a lakossági tüzelés korszerűsítése által. A gázhálózatra való csatlakozás mértékének növelése révén tovább csökkenthető a hagyományos tüzelőanyag felhasználásból adódó levegőszennyezés.
- A **természeti értékek bemutatását** szolgáló turistaút, tanösvény, bemutatóhelyek kialakítása, fokozhatja a település természeti értékeinek ismertségét, és elismertségét, hozzájárulhat a település lakosainak, és az idelátogató turisták környezettudatosságának növeléséhez.

- Az **Észak-Balatoni Hulladékgazdálkodási Rendszer** kiépülésével a térség és benne Kisberzsény kommunális szilárd hulladék elhelyezési problémája hosszú távra megoldódik.
- **Erdősítés növelése**, lehetőleg őshonos fafajtákkal. A szántónak alkalmatlan területeken elképzelhető ültetvény jelleggel nem honos fajták telepítése is, de tekintettel a honos fajták nagyobb fatermésére és értékesebb fájára, gazdaságilag is célszerűbb ezek telepítése.
- Az **ökológiai adottságoknak legjobban megfelelő talajhasználat** bővítése és a fenntartható mezőgazdasági fejlesztés megvalósítása, terjesztése. A környezetileg érzékeny és a gyenge termőképességű területeken az intenzív talajhasználat felváltása hagyományos, tájba illő gazdálkodási módokkal, extenzív talajhasználat megvalósításával.
- Az **energiatakarékos lakások** kialakításának lehetőségét be kell vinni a köztudatba, akár lakossági fórumokon vagy tájékoztató kiadványokon keresztül.
- A **turizmus** serkentésével jobban ismertté válhatna a település és környéke, s ezzel megjelenhetnek további igények, melyekkel elindulhat a térség gazdasági fellendülése a szolgáltatóiparon keresztül, illetve erősödhet a lakossági környezettudatosság.
- A **környezettudatos gondolkodás** kialakításában a helyi önkormányzatoknak is jelentős szerepe van. Ha a község tervei, céljai között előkelő helyen áll a természeti és épített értékek védelme, az egészséges és kellemes lakókörnyezet fenntartása a településen, a lakosság is könnyebben magáévá teszi ezeket az értékeket, főleg ha hathatós és eredményes intézkedések is történnek. A **környezettudatos gondolkodás** kialakításával és megvalósításával a falu képe nagymértékben megváltozhat. A lényegesen tisztább, rendezettebb utcakép, a több zöldfelület, a csatornázás és a szelektív gyűjtők használata mind a lakók komfortérzetét növelhetik.
- A megfelelően gondozott természetes élőhelyek a település legjelentősebb természetes kincsei. A természetes tájak szépsége kiemelkedő **turisztikai** potenciált hordoz, amit a kerékpáros turizmustól kezdve a bakancsos- és a lovas turizmusig számtalan turisztikai ág hasznosíthat.

3.4. VESZÉLYEK

- Kisberzsény **a megye egyik kevésbé dinamikusan fejlődő területén fekszik**. A gazdasági fejlődés lassúsága hosszú távon növeli a dinamikusabb régióktól való lemaradást. Ennek egyik következménye lehet a lakosság további elvándorlása és a környezetvédelem háttérbe szorulása a megélhetés anyagi problémáival szemben.
- **A gazdasági fejlődés a helyivel ellentétes érdekeket érvényesíthet**. Az anyagi érdek sokszor rövid távú haszonnal kecsegtető, de hosszú távon kétes értékű intézkedéseket okozhat az önkormányzati és magánszférában egyaránt. Ennek elkerülése fokozott figyelmet követel meg a társadalom minden tagjától és szervezetétől.
- A **regionális kommunális szilárd hulladéklerakó centrum** megépülésének késlekedése esetén a település kommunális szilárd hulladékának elhelyezése nem oldódik meg.
- Az **állattartó telep** jövőbeni szabálytalan működése (nem megfelelő trágyakezelés, szállítás, elhelyezés) esetén környezetét szennyezi, szag, és közegészségügyi problémát okozhat, ezért rendszeres felügyeletre, a vonatkozó jogszabályi előírások betartására van szükség.

- A **Torna-patak** Kisberzsény feletti szakaszain jelentős szennyezést kaphatnak, amit továbbítanak a település felé. A patak vízminősége több paraméter szempontjából szennyezettnek, vagy éppen erősen szennyezettnek mondható.
- A **kommunális szennyvíz** gyűjtésének és elhelyezésének jövőbeni megoldatlansága fenntartja a talaj-, a felszíni és felszín alatti víz szennyezés kockázatát. A szükséges beruházásokhoz biztosítandó önrész előteremtése ugyanakkor meghaladja a lakosság, és az önkormányzat anyagi lehetőségeit.
- A **települési épített környezet** védelmét szolgáló források beszűkülése, korlátozottsága esetén a település építészeti, kulturális értékeinek, és a tradicionális lakóépületek állagának további romlása várható.
- A **nem megfelelő talajművelés sok helyen a talajok minőségét rontja**. Ez a folyamat csak hosszú távon kerül felszínre, mértéke nehezen ellenőrizhető, ezért a környezetre nézve inkább veszélynek minősíthető, mint adottságnak.
- A térség általános szegénysége miatt az itteni települések ki vannak téve annak, hogy a helyi adottságokat nem ismerő, helyi érdekeket figyelembe nem vevő vállalkozók, társaságok telepednek meg olyan tevékenységekkel, melyeket máshol már nem tűrnek meg. Ez a fajta **gazdasági kiszolgáltatottság** könnyen rossz döntések meghozatalát támogatja, a környezetvédelem érdekeinek figyelmen kívül hagyását. A rövid távú anyagi nyereség súlyos károkat okozhat, melyek helyreállítása esetleg évtizedekig eltarthat. Így néhány éven belül a települések felélhetik a teljes jövőbeli fejlődést megalapozó értékeiket.
- A **lakosság érdektelensége** a környezetvédelem iránt erősödik a térségben. Bár még sok helyen él az egészséges lokálpatriotizmus, a megélhetési nehézségek a lakosság jelentős részénél háttérbe szorítja a környezet-, természetvédelem szempontjait.

4. PROGRAMOK

4.1. KÖRNYEZETVÉDELMI PRIORITÁSOK

Az alábbi táblázat a helyzetfeltárás során megállapított **problémák**, a megoldásukkal elérhető **célállapot**, a szükséges és az önkormányzat által megvalósítható **intézkedéseket** és azok **fontossági sorrendjét**, és a települési környezetvédelmi programban szereplő **vonatkozó programok sorszámát** nevezi meg.

A táblázatban szereplő egyes célállapotok elérése természetesen más és más nagyságrendű, összetettségű, költségigényű és időigényű feladatokat jelentenek. **Ezért el kell dönteni, hogy melyek az egyes célok és a vonatkozó feladatok fontossági sorrendje.** A környezetvédelmi prioritási sorrend meghatározásával az önkormányzat nem csupán képes **előre tervezni**, hogy az anyagi és humán erőforrásai ismeretében melyik környezetvédelmi célt körülbelül milyen időintervallumon belül képes teljesíteni. A kitűzött prioritási sorrend egyúttal **számon kérhetőséget** is jelent, azaz a település vezetésének felelős döntéseket kell hoznia, hogy az ígért beruházásokat, fejlesztéseket meg is valósítsa."

A prioritások között előnyt kell élvezni azoknak a céloknak, amelyek valamely egészségkárosító hatás megszüntetését, csökkentését, vízbázisok veszélyeztetésének csökkentését, alapvető természeti érték védelmét szolgálják. Másrésztől gyakorta még ezek is nagyobb feladatot jelentenek, mint amit az önkormányzat fel tud vállalni, ezért a prioritás meghatározásakor elsőbbséget kell biztosítani azon céloknak amelyek kis költségigénnyel, hatékonyan képesek megoldást kínálni, vagy képesek a későbbi jelentős programok szükséges hátterének megteremtésére.

Helyzetértékelés, probléma meghatározás	Elérendő környezeti célállapot	Intézkedések	Prioritás fontossági sorrend	Program
Az állattartó telep működése során időszakosan környezeti-, problémák és ezzel kapcsolatosan lakossági panaszok merülnek fel.	A településen megszűnnek az állattartásból adódó zavaró szagproblémák, és környezet-egészségügyi kockázati tényezők.	A telep rendezett működését elérő intézkedések megtétele (felszólítás, bírságolás).	A	4.2.6
A háztartások egy részében nem komposztálják a szerves anyagokat.	Minden háztartásban valósuljon meg a komposztálás.	Lakossági szemléletformálás, komposztálási tanfolyamok szervezése.	A	4.9.1
A helyi természeti értékek ismertsége a község lakói körében alacsony.	A természeti értékek a község minden lakója számára ismertté válnak, fontosságuk beépül a köztudatba, és a helyi szintű döntések során is figyelemmel vannak rájuk.	A természeti értékek alapos feltárása, megismertetése, védelmük fontosságának tudatosítása, a védelem lehetséges módjainak megismertetése.	A	4.7.2 4.9.1
A település nem rendelkezik, a területhasználatot szabályozó új rendezési	Elkészül a rendezési terv.	A települési szerkezeti és szabályozási terv, valamint a helyi építési szabályzat elkészítése.	A	4.5.1

tervel.				
A településen nem épült ki a szennyvízesatorna hálózat, így a jelenleg használt közműpótlókból (főként szikkasztókból) a szivárgó szennyvíz szennyezi a talajt és a felszín alatti vizeket.	A kommunális szennyvíz nem terheli a környezetet.	A kommunális szennyvíz gyűjtésének megszervezése, a jelenleg használt, nem megfelelő műszaki paraméterekkel rendelkező szikkasztók működésének felszámolása.	B / C	4.4.1
A községben a szelektív hulladék gyűjtése nem megoldott.	A szelektív hulladékgyűjtés megszervezésre kerül, a településről származó lerakásra kerülő vegyes kommunális hulladék mennyisége és szerves anyag tartalma csökken.	A község méretének, szerkezetének és a lakosság-számnak megfelelő mennyiségű szelektív hulladékgyűjtő sziget kialakítása, a lehető legtöbb frakcióval. Évente egyszer veszélyes hulladék gyűjtés szervezése. A házi komposztálás terjesztése.	B	4.4.3
A 8. számú elsőrendű főúton zajló közlekedés által okozott levegőterhelés település szintű hatásai nem ismertek.	A főút, gyorsforgalmi úttá való fejlesztése mellett sem okoz jelentős, egészségre káros levegőszennyezést a településen élők számára.	Levegőminőség mérések, a 8. sz. főúton zajló közlekedés hatásának pontos felmérése.	B	4.2.1
A település volt szilárd hulladéklerakója nem került rekultivációra.	A volt szilárd hulladéklerakó teljes rekultivációra kerül, a negatív hatások (talaj-, és vízszennyezés) megszűnnek.	A volt települési hulladéklerakó területe felmérésre, és teljes rekultivációra (szükség esetén felszámolásra) kerül.	B / C	4.4.1
A megújuló energiaforrások (nap, szél) hasznosítása nem jellemző.	Megújuló energiával is működő lakóházak, kevesebb károsanyag-kibocsátás.	Szemléletformálás, tájékoztató előadások szervezése, napkollektorok, napelemek, szélkerekek beüzemelése.	C	4.6.1 4.6.2 4.6.3
A település területén meglévő építészeti értékek és kultúrtörténeti emlékek állagmegóvására nem minden esetben került sor.	Felújított épületek, helyi védelem alá helyezett értékek.	Az építészeti értékek felújítása, a nem védett épületek helyi védelem alá helyezése.	C	4.5.2 4.5.3

*A táblázatot egy javasolt prioritási sorrenddel töltöttük ki, de ezt az önkormányzat felülbíráhatja a saját elképzelései és erőforrásai ismeretében!

A táblázatban szereplő prioritások (fontossági sorrend) részletezése:

A - elsődleges prioritás: A település környezeti állapotának megőrzéséhez, a lakosok lakókörnyezet javításához **elengedhetetlenül szükséges, rövid időintervallumon** belül - a KVP időtartama alatt (3 év) - végrehajtandó program. A végrehajtáshoz szükséges eszközök,

anyagi és intézményi háttérkapacitások **rendelkezésre állnak**, vagy **rövid időn belül biztosíthatók**. Adott esetben **előfeltételét jelenti más beavatkozásoknak**. Továbbá ide tartoznak azon önkormányzati feladatokat érintő programok, amely feladatok elvégzése jogszabályban rögzítettek, de eddig az önkormányzat elmulasztotta teljesíteni.

B - másodlagos prioritás: A település környezeti állapotának megőrzése szempontjából **fontos** program, melynek megvalósítását a környezeti veszélyeztetés illetve egyéb sürgető tényezők szerint kell minél korábbi időpontra kitűzni. A szükséges eszköz, anyagi vagy intézményi háttér **hiányos**. A településnek ezen programok esetében rövid távon elsősorban a beindításához szükséges **feltételrendszer megteremtésére** kell időt fordítania. (háttérkapacitás szervezése, pályázati forráslehetőségek felkutatása, stb. lépések). Ebben az esetben az adott feladat végrehajtása a **jelen KVP időtartama alatt kezdődik el**, de a **befejezés áthúzódik a következő KVP végrehajtási időszakára**.

C - harmadlagos prioritás: A feladat végrehajtása az **anyagi / technikai eszköz és humán háttérkapacitás hiánya, egyéb adminisztratív akadályok** miatt **kevésbé élvez prioritást**. Ide tartoznak a jelenben nem elengedhetetlenül fontos, inkább hosszú távú elképzelések, amelyek megvalósítása már a **következő KVP időtartama alatt** (3-6 év) kezdődhet el. A megvalósítás időpontját a vonatkozó jogszabályok és az egyéb befolyásoló tényezők szerint (pl.: a terület környezeti érzékenysége) 3-10 éven belülre kell kitűzni.

4.2. LEVEGŐMINŐSÉG VÉDELME

4.2.1. A 8. számú főút forgalma által érintett településrészek védelme

Cél

Amennyiben egy országos főút közelről érint egy települést, elsődleges cél, hogy az utat használó forgalom (főleg az a forgalom, amely a település szempontjából érdekeit nem szolgálja) ne terhelje a települést sem forgalmi, sem pedig környezeti szempontból. E program célja ezért az útnak a település környezetére és életére gyakorolt káros hatásainak hatékony csökkentése növényzet telepítésével, zajvédő fal építésével.

Leírás

A Kisberzsény közigazgatási területén áthaladó 8-as főúton bonyolódó közúti forgalom közvetett hatással bír a településre. Ugyan a főút a település belterületét nem érinti, feltételezhetően mégis negatív hatást gyakorol a belterületi levegő minőségére. Ez a negatív hatás kivált a 8. számú út gyorsforgalom úttá való fejlesztése, és ennek kapcsán a várható közúti terhelés továbbnövekedése kapcsán erősödhet.

A közlekedés okozta terhelés csökkentése érdekében zajterhelést és levegőszennyezettséget kell mérni, meg kell határozni a leginkább terhelt szakaszokat, és a terhelések mértékét (mindenek előtt a határérték túllépések érdekesek). Ki kell dolgozni engedélyezési / kiviteli terv szinten, részletes műszaki paraméterekkel, méret-, mennyiség- és költség számításokkal. Ki kell dolgozni a pontos pénzügyi konstrukciót a kivitelezésre, és biztosítani kell a területet az építés céljára (esetleges kisajátításokra szükség lehet). Saját források hiányában a szükséges feltételek és engedélyek meglétét bizonyítva a kiviteli terv benyújtásával pályázni lehet a különböző állami, regionális pénzforrásokhoz. Az építés végét szakhatósági bejárás, műszaki átadás-átvétel és engedélyezés jelenti.

Országos főút fejlesztése esetén a kezdeményező az illetékes szakminisztérium, a végrehajtó szervezet pedig az Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság megbízásából a megyei közútkezelő Kht. A megvalósítás közreműködői között fontos szerepet tölt be az érintett önkormányzat is, mely a szükséges terület biztosításával, a kapcsolódó települési utak fejlesztésével, a főút menti fejlesztési területek közúti kapcsolatainak kialakításával, valamint az érdekvédelem, érdekegyeztetés tekintetében, sőt saját forrás biztosításával fontos partner.

Vonatkozó jogszabályok

1997. évi LXXVIII. tv., 1997. évi LIV. tv., 1995. évi LIII. tv., 96/2002. (V. 5.) Korm. r., 253/1997.(XII. 20.) Korm. r., 12/1983. (V. 12.) MT r., 8/2002. (III. 22.) KöM-EüM egy. r., 20/1984. (XII. 21.) KM r.

Operatív lépések

- forgalomszámlálás, a zaj, rezgés- és levegőszennyezettség műszeres mérése, értékelése
- engedélyezési / kiviteli tervek elkészítése
- a munkák pénzügyi-műszaki előkészítése, területbiztosítás

- pénzügyi források előteremtése (amennyiben saját forrásokból a kivitelezés nem finanszírozható)
- építési munkák megpályáztatása, építés

Monitoring

- o zaj- illetve levegőszennyezettségi mérések történnek, kijelölésre kerülnek a védendő szakaszok, településrészek (a megoldásokra műszaki és pénzügyi alternatívák állnak rendelkezésre)
- o a kiválasztott megoldás kiviteli tervei elkészülnek, az építési-szakhatósági engedélyek, hozzájárulások megvannak
- o a területviszonyok rendezettek, a munkák megalapozó pénzügyi számításai rendelkezésre állnak
- o a kiválasztott kivitelező végrehajtotta az építési feladatokat, a szakasz elkészült és megtörtént a műszaki átadás-átvétel

Felelős szervezetek

Települési önkormányzat, érintett területek tulajdonosai, partnerként a Kistérségi Társulás.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Zaj-és levegőszennyezettség mérés	■											
Engedélyezési / kiviteli terv		■ ■ ■ ■										
Előkészítés			■ ■ ■ ■									
Pályázás			■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■									
Építés						■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■						
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	1-2*		0,1-0,3		a feladatoktól függően néhány milliótól akár több tízmillió Ft-ig**							
Forráslehetőség	BM, GKM, KvVM, régiós pályázatok											
Önerő (%)	10-30 %											

*Egyedi zajmérés pontonként 80 eFt, zajtérkép készítése zajvédelmi tanulmány elkészítésével 0,5-1 MFt.

**Zajvédő fal készítése 12-20 eFt/m², épületek utólagos (homlokzati) zajszigetelése 150-200 eFt.

4.2.2. Kerékpárút-hálózat kiépítése/bővítése

Cél

A kerékpárút hálózat kiépítése/meglevő hálózat bővítése, az egészséges- és kis felületigényű mindennapi ún. hivatásforgalmú közlekedési mód térhódításának segítése, az idegenforgalmi célú kerékpározási igény kielégítése. A biztonságos kerékpározás feltételeinek megteremtésén túl (kerékpársáv, forgalomszabályozás), figyelmet kell fordítani a regionális, településeket összekötő kerékpárutak kiépítésére vagy a kerékpározásra alkalmas úthálózat kijelölésére.

Leírás

A községben a kerékpáros forgalom jelenleg biztonságosnak tekinthető, a kerékpáros közlekedés fejlesztését inkább az idegenforgalom indokolja. Nem feltétlenül kerékpárút kiépítésére van szükség, megfelelő egy ésszerűen és biztonságosan, jól láthatóan kijelölt, táblával kijelölt kerékpáros útvonal is. Az igen elterjedt kerékpáros közlekedés miatt lehetőség szerint biztosítani kell a biztonságos kerékpározás egyéb feltételeit is (pl. kerékpártárolók, rámpák, útbaigazító táblák kiépítése, kerékpársáv kijelölése). A programban az elsődleges szerep az önkormányzaté, de a finanszírozás kapcsán a megyei közútkezelő Kht. is partner. Tanulmánytervnek kell készülnie, hogy a szóba jöhető műszaki és gazdasági elemzéseket végiggondolva kiválasztható legyen az optimális megoldás.

Saját források ritkán állnak teljes mértékben rendelkezésre, így a szükséges feltételek és engedélyek meglétét bizonyítva a kiviteli terv benyújtásával pályázni lehet a különböző állami, regionális pénzforrásokhoz. Kedvező elbírálás esetén a kivitelezési munkák elvégzését pályázat útján ki lehet adni vállalkozónak, és meg lehet kezdeni az építést. Az építés végét szakhatósági bejárás, műszaki átadás-átvétel és engedélyezés jelenti. A munka nagysága miatt lehetséges a térbeli és időbeli szakaszolás. Egyszerűbb intézkedések (kerékpártároló építése, tájékoztató táblák kihelyezése, információs pontok felállítása) forrásigénye töredéke a megjelöltnek, és ezeket a település önerőből is képes megfinanszírozni.

Operatív lépések

- tanulmányterv elkészítése
- engedélyezési / kiviteli tervek elkészítése
- a munkák pénzügyi-műszaki előkészítése, területbiztosítás
- pénzügyi források előteremtése (amennyiben saját forrásokból a kivitelezés nem finanszírozható)
- építési munkák megpályáztatása, az építés vállalkozásba adása, építés

Monitoring

- o a tanulmányterv elkészül, műszaki és pénzügyi alternatívák állnak rendelkezésre
- o A kiválasztott változat kiviteli tervei elkészülnek, az építési-szakhatósági engedélyek, hozzájárulások megléte
- o a területviszonyok rendezettek, a munkák megalapozó pénzügyi számításai rendelkezésre állnak
- o a kiválasztott kivitelező végrehajtotta az építési feladatokat, a szakasz elkészült és megtörtént a műszaki átadás-átvétel

Felelős szervezetek

Települési önkormányzat, kistérségi társulás.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Tanulmányterv	■											
Tervezés és engedélyezés		■ ■										
Előkészítés				■								
Pályázás					■ ■ ■ ■							
Építés								■ ■ ■				
A megvalósítás forrásigénye	0,4 - 0,5 MFt/km				0,1-0,3 MFt				20-22 MFt/km			
Forráslehetőség	BM, GKM, KvVM											
Önerő (%)												

4.2.3. Mező- és erdőgazdasági utak korszerűsítése, javítása, karbantartása

Cél

A település porterhelésének, levegőszennyezésének csökkentése. Ezt szolgálja a mezőgazdasági termelés és áruszállítás közlekedési feltételeinek javítása megfelelő vízelvezetésű utakkal, szükség esetén szilárd burkolat kiépítésével.

Leírás

A településen mintegy 18 km mezőgazdasági út (földutak) áll az önkormányzati kezelésben. Ezen utak állagának javítása, hozzájárulhat a települést érintő nem túl nagy mértékű porszennyezés csökkenéséhez.

A feladat szereplői a községi önkormányzat valamint az utak korszerűsítésében érdekelt mezőgazdasági termelőegység. A kiválasztott útra vonatkozó terveket ki kell dolgozni engedélyezési / kiviteli terv szinten, részletes műszaki paraméterekkel, méret-, mennyiség- és költségszámításokkal. Ki kell dolgozni a pontos pénzügyi konstrukciót a kivitelezésre, és biztosítani kell a területet az építés céljára (esetleges kisajátításokra szükség lehet). Ilyen célú felmérés vagy elképzelés a községben eddig még nem született, így konkrét utakat, célokat nem áll módunkban kijelölni. Elsőként éppen a munkák szükségességét kell mérlegelni, ezután születhet döntés a program megvalósításáról.

Saját források hiányában a szükséges feltételek és engedélyek meglétét bizonyítva a kiviteli terv benyújtásával pályázni lehet a különböző állami, regionális pénzforrásokhoz (adott esetben az út korszerűsítésében érdekelt termelőegység beszállhat a megvalósításba, konkrét munka – pl. munkagép biztosítás – vagy pénz útján).

Operatív lépések

- a felújításra vagy burkolásra váró utak kiválasztása
- engedélyezési / kiviteli tervek elkészítése
- engedélyeztetés szilárd burkolat kiépítéséhez, új útszakasz kialakításához
- a munkák pénzügyi-műszaki előkészítése, területbiztosítás
- pénzügyi források előteremtése (amennyiben saját forrásokból a kivitelezés nem finanszírozható)
- építési munkák megpályáztatása, az építés vállalatba adása, építés

Monitoring

- o a kiválasztás megtörténik, műszaki és pénzügyi alternatívák állnak rendelkezésre
- o a kiválasztott változat kiviteli tervei elkészülnek, az építési-szakhatósági engedélyek, hozzájárulások megvannak
- o a területviszonyok rendezettek, a munkák megalapozó pénzügyi számításai rendelkezésre állnak
- o a kiválasztott kivitelező végrehajtotta az építési feladatokat, a szakasz elkészült és megtörtént a műszaki átadás-átvétel

Felelős szervezet

A megvalósításért felelős szervezet az önkormányzat.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Kiválasztás	■											
Engedélyezési / kiviteli terv	■	■										
Előkészítés			■									
Pályázás				■	■	■						
Építés							■	■				
A megvalósítás forrásigénye	0,1-2 MFt/km		*	0,1-0,3 MFt				**				
Forráslehetőség	GKM											
Önerő (%)												

*Csak a konkrét tervek ismeretében kalkulálható.

**Földútnál néhány 10 000 Ft/km, szilárd burkolatú út felújítása 50-70 MFt/km, teljesen új burkolatú út építése 180-200 MFt/km

4.2.4. A lakossági gázbekötések arányának növelése

Cél

A fa és szénalapú fűtésből származó levegőszennyezés mértékének csökkentése, a lakossági vegyes tüzelés arányának minimálisra csökkentése.

Leírás

A település háztartásainak alacsony hányada, alig 25%-a van rákötve a vezetékes gázhálózatra. Az egyedi gázbekötések legfőbb akadálya a forráshiány illetve a lakosság motiváltságának hiánya. A lakossági gázbekötések ösztönzése érdekében egy kedvező banki hitelkonstrukcióra és egy engedélyezési szerződésre van szükség a gázszolgáltató és a lakosság között, amelyek segítségével a háztartások több év alatt törlesztik a bekötés bank által fedezett költségeit.

Operatív lépések

- lakossági igények és lehetőségek felmérése
- kedvező konstrukciót kínáló bank kiválasztása, részletek egyeztetése
- gáZRákötések kivitelezése

Monitoring

- o adatbázis a lakossági igényekről
- o engedélyezési szerződés feltételei és körülményei ismertek; szerződés megkötése

Indikátor:

- o gázhálózatra való rákötöttség aránya (%)

Felelős szervezetek

Települési önkormányzat, a szolgáltatást nyújtó bank és a gázszolgáltató cég.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Lakossági igény felmérése	■	■										
Kedvező konstrukciót kínáló bank kiválasztása			■	■								
Gáزرákötések kivitelezése					■	■	■	■	■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,5-0,7				Nem kalkulálható, az igényektől függ							
Forráslehetőség	GKM											
Önerő (%)												

4.2.5. Mezővédő erdősávok / fasorok létesítése

Cél

A program célja a település lakóterületére érkező por és egyéb szennyeződések mennyiségének csökkentése, külterületen a gazdálkodók termémbiztonságának növelése, valamint a zöldhálózati elemek fejlesztése.

Leírás

Kisberzsényen az erdőterület csupán 76 ha, gyakorlatilag csak a még meglévő mezővédő erdősávokra, és néhány erdőmaradványra korlátozódik. Kiterjedésük növelése mind mezőgazdasági, mind ökológiai szempontból szükséges. A program megvalósítása során kiemelt cél kell legyen a természetközeli erdőgazdálkodás területi arányának növelése, és a Nemzeti Erdőprogram kapcsolódó feladatainak végrehajtása.

A telepítéseknél a szakemberek által ajánlott őshonos, hazai növényfajokat célszerű felhasználni.

A telepítések nem történhetnek a gyepterületek rovására, mivel azok önmagukban már értékes természetközeli területek. Az erdősítést a mezőgazdasági területek extenzivebb hasznosításával kell megoldani. Ahol nincs hely és lehetőség erdősáv kialakítására, ökológiailag is működőképes erdő létrehozására, ott is törekedni kell a fás növényzet terjesztésére, különösen a közúti forgalom vagy egyéb zaj- légszennyező forrás által érintett településrészekben. Ennek hagyományos és a tájba is jól illeszkedő módja a fasorok kialakítása, mind kül-, mind belterületen. A települési zöldterületek fejlesztése, parkosítás is hasonlóan kedvező hatású.

A mezővédő erdősávok és fasorok telepítésével illetve rehabilitációjával a biológiai és a tájképi diverzitás növelése mellett jelentősen csökkenthető a külterületeken, elsősorban a szántóföldeken keletkező por mennyisége, a deflációs talajpusztulás mértéke, valamint az út menti hófogó erdősávok telepítése által a hóátfúvások veszélye. Az erdősávok és fasorok adott esetben egy átfogó zöldhálózati rendszer részét is képezhetik.

Vonatkozó jogszabályok

1257/1999 EK rendelete, 1996. évi LIII. tv., 1996. évi LIV. tv., 29/1997. (IV. 30.) FM r., 88/2000. (XI. 10.) FVM r.

Operatív lépések

- a lehetséges területek felmérése
- egyeztetések a helyi gazdákkal
- tervezés
- területbiztosítás
- erdőtelepítés

Monitoring

Indikátorok:

- o új telepítésű mezővédő erdősávok területének nagysága (ha, %)

- o egyéb fásítás alá vont területek növekedése (ha, %)
- o a mezővédő erdősávok éves növekedésének százalékos aránya (%)

Felelős szervezetek

Települési önkormányzat, erdőbirtokosság, a mezőgazdasági árutermelésben és földművelésben érdekelt gazdálkodók.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
A szóba jöhető területek felmérése												
Egyeztetések a helyi gazdákkal												
Tervezés/területbiztosítás												
Erdőtelepítés					folyamatos							
A megvalósítás forrásigénye	8-10 eFt/ha				Egyedi fásításnál 100-500 Ft/db, erdősítésnél 200-500 eFt/ha							
Forráslehetőség	FVM, KvVM											
Önerő (%)												

4.2.6. Ösztönzés a pulykatelepről kibocsátott levegő minőségének javítására

Cél

A község belterületéhez közel működő pulykatelepen keletkező trágya nem megfelelő kezeléséből adódó levegőszennyezés és környezeti károk minimalizálása.

Leírás

Kisberzsényen potenciális szennyező forrást jelent a külterületen tartott állatállomány. A településen egy jelentősebb állattartó telep működik. A telepen 8.000 – 10.000 db pulykát hizlalnak.

Környezetvédelmi és közegészségügyi szempontból a pulykatelep elhelyezkedése nem megfelelő. **Ugyan külterületen, de a település belterületéhez közel működő telep időszakosan számottevő levegőszennyezést és környezetterhelést okoz.** A trágyakezelés, és elszállítás kérdése nincs megnyugtató módon megoldva.

A telepen keletkező hígtrágya kezelésének és elhelyezésének ellenőrzését a környezetvédelmi felügyelőség végzi. A szabálytalanságok szankcionálása mellett szükség van egyéb eszközökkel is ösztönözni a telepek tulajdonosait a probléma megoldására. Javasoljuk az önkormányzat részére egy átfogó, a telep elhelyezését érintő tanulmány elkészítését, amelyet a gazdálkodók rendelkezésére bocsáthat. A tanulmány első részében a telep jelenlegi trágyakezelési és -elhelyezési gyakorlatát, illetve az ebből eredő **légszennyezés mértékét javasoljuk felmérni**. A második részben a felmerülő problémák lehetséges megoldásának különböző alternatíváit és azok költségigényeit, illetve forráslehetőségeit javasoljuk bemutatni.

A lehetőségek számbavételekor érdemes figyelemmel lenni az alábbi körülményekre. A szalmás almozás körülményesebb, mint a modernebb vízöblítéses eljárások (nagyobb emberi munkaerő-igény), de ettől függetlenül az Európai Unióban egyre nagyobb figyelmet szentelnek az állatok tartási körülményeinek javítására.

Operatív lépések

- A pulykatelep jelenlegi trágyakezelési és -elhelyezési gyakorlatának felmérése
- A telepről kibocsátott levegőszennyezés mértékének felmérése
- A környezeti problémák megoldási lehetőségeinek kidolgozása és kiértékelése A tanulmány egyeztetése a tulajdonossal, az információk ismertetése a lakossággal
- Támogatási lehetőségek feltárása, pályázatok benyújtása

Monitoring

Indikátorok:

- Egy felmérés részletesen feltárta a pulykatelep trágyakezelési és -elhelyezési gyakorlatát, illetve a levegőszennyezés mértékét
- A telep tulajdonosával és a lakossággal egyeztetett tanulmány elfogadásra került
- A tanulmány javaslatai alapján megoldódott a pulykatelep levegőszennyezésének problémája

Felelős szervezet

A feladat koordinátora a helyi önkormányzat, falugazdász, felelősei az állattartó.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Tanulmány elkészítése	■ ■ ■ ■											
Tanulmány terjesztése					■ ■							
A megvalósítás forrásigénye (MFt):	0,4-1				0,4-1,5							
Forráslehetőség:	SMART 2004-05: Környezetvédelmi szempontú technológiaváltás (Gazdálkodó szervezetek részére) AVOP 1.1. - Mezőgazdasági beruházások támogatása											
Önerő (%):	SMART: 50 % AVOP: 35 - 50 %											

4.3. A TALAJ-, A FELSZÍN ALATTI ÉS A FELSZÍNI VIZEK VÉDELME

4.3.1. A felszín alatti vizeket veszélyeztető szennyező források hatásának felmérése és csökkentése

Cél

Az önkormányzati hatáskörbe tartozó felszín alatti potenciális szennyező források feltárása, valamint a felszámolási lehetőségek tervezése. A felszín alatti vizeket, vízbázisokat veszélyeztető szennyezőforrások felderítése, a tartós károkozások számbavétele és feltárása, a szennyezők jogi és anyagi felelősségre vonása, a veszélyeztetés megszüntetése, a környeztkárosítás felszámolása.

Leírás

A település közigazgatási területén elsősorban a Kerta-majorban működő állattartó telep (pulyka telep), valamint az egykori települési hulladéklerakó nevezhető potenciálisan veszélyeztető forrásoknak.

Javasoljuk pontos tényfeltáró, vízminőségvédelmi, vízkárelhárítási és kármentesítési tanulmányok, felmérések készítését, majd a kapott eredmények kiértékelésével a felszámolási tervek készítését. A tanulmányban/tervekben ki kell térni a lehetséges gazdasági és jogi szabályozó eszközökre, lehetőségekre is.

Vonatkozó jogszabályok

Az EP és Tanács 2000/60/EK irányelve, Tanács 80/68/EGK irányelve, 49/2001. (IV.3.) Korm. r.; 10/2000. (VI.2.) KöM-EüM-FVM-KHVM egy. r., 219/2004. (VII.21.) Korm. r., 132/1997 (VII.24.) Korm. r., 123/1997 (VII.18.) Korm. r., 27/2004 (XII.25.) KvVM r., 30/2004. (XII.30.) KvVM r., 6/2002. (XI.5.) KvVM r., 2/1999. (K.H.V. Ért. 7.) KHVM utasítás.

Operatív lépések

- a szennyezések felmérése (kiterjedés, minőség, veszélyeztetettség)
- kiviteli tervek elkészítése
- a szennyezések felszámolása (kármentesítés)

Monitoring

- o az állapotfelmérés elkészült
- o a hasznosítási lehetőségeket bemutató program elkészült
- o a kivitelezési terv elkészült
- o a kármentesítés megtörtént

Indikátor:

- o a felszín alatti vizek állapotában bekövetkező minőségi javulás (vízminőségi osztály)

Felelős szervezetek

- Települési önkormányzat (kezdeményező)

- KÖVIZIG (adatszolgáltatás, egyeztetések)
- KÖTEVIFE (adatszolgáltatás, egyeztetések, tervek engedélyezése),
- NPI (adatszolgáltatás, egyeztetés)
- A terület tulajdonosa, kezelője

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
A szennyezések felmérése	■											
Javaslatok a kárelhárításra			■									
Kiviteli tervek				■								
Kivitelezés (kármentesítés)					■							
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,5-2*		0,5-2	0,5-2	Nem kalkulálható, az adott problémától függ.							
Forráslehetőség	KvVM											
Önerő (%)												

*Adott problémától függően több vagy kevesebb.

4.3.2. Belterületi csapadékvíz-elvezetési koncepció kidolgozása és a rendszer elemeinek fejlesztése

Cél

A település csapadékvíz-elvezetési problémáinak hosszú távú és fenntartható megoldása, a csapadékvíz-elvezető rendszer elemeinek fejlesztése, rekonstrukciója, az erózió és a feliszapolódások csökkentése.

Leírás

Kisberzsénynek hiányos a csapadékvíz elvezetése. A vízvezető rendszer elemei, a meglévő csatornák és létesítmények egy része elhanyagolt állapotban van.

Javasoljuk a település teljes csapadékcsatorna hálózatának részletes felméréssel csapadékvíz-elvezetési koncepció készítését a lehetséges legjobb megoldásokról. A tanulmány elkészítése és elfogadása után javasoljuk az engedélyezési és a kiviteli tervek elkészítésének mielőbbi megkezdését, valamint az engedélyezési eljárás lefolytatását. Ki kell dolgozni a pontos pénzügyi konstrukciót a kivitelezésre, saját források ritkán állnak teljes mértékben rendelkezésre, így a szükséges feltételek és engedélyek meglétét bizonyítva a kiviteli terv benyújtásával pályázni lehet a különböző állami, regionális pénzforrásokhoz.

A munka nagysága miatt lehetséges egy térbeli és időbeli szakaszolás. Ehhez mindenképpen szükséges az önkormányzat, a helyi gazdálkodó szervezetek, a területi hatóságok (KÖVIZIG, KÖTEVIFE) együttműködése.

Vonatkozó jogszabályok

Az EP és Tanács 2000/60/EK irányelve, 120/1999. (VIII.6.) Korm. r., 232/1996. (XII.26.) Korm. r., 203/2001. (X.26.) Korm. r.; 204/2001. (X.26.) Korm. r.; 193/2001. (X.19.) Korm. r.; 220/2004. (VII.21.) Korm. r., 9/2002. (III.22.) Köm-KöViM egy. r., 25/2003 (XII.30.) KvVM r.

Operatív lépések

- a csapadékvíz-elvezető hálózat elemeinek állapotfelvele
- csapadékvíz-elvezetési koncepció kidolgozása
- engedélyezési és kiviteli tervek készítése
- engedélyezési eljárás lefolytatása
- kivitelezés

Monitoring

- o a tervek elkészültek
- o sikeres engedélyeztetési eljárást lefolytatták
- o a kivitelezés megtörtént

Indikátor:

- o az erózióval érintett területek kiterjedésének csökkenése a községben (ha/év)

Felelős szervezetek

- Önkormányzat
- Helyi gazdálkodó szervezetek
- KÖVIZIG (adatszolgáltatás, egyeztetések)
- KÖTEVIFE (adatszolgáltatás, egyeztetések, tervek engedélyezése),
- FVM (adatszolgáltatás, egyeztetés)
- NPI

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
A csapadékhálózat elemeinek állapotfelvétele	■											
Koncepció készítése		■										
Engedélyezési és kivitelei tervek készítése			■	■								
Kivitelezés					■	■	■	■				
A megvalósítás forrásigénye (Mft)	0,3-3	0,3-1,5	1-5		A tervezett munkától függően							
Forráslehetőség	KvVM, FVM											
Önerő (%)												

4.4. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

4.4.1. Régi, felhagyott lerakók környezeti vizsgálata és rekultiválása

Cél

A régi települési lerakó által okozott károk megszüntetése, illetve a további károkozás megakadályozása.

Leírás

A Kisberzsényben korábban használt települési hulladéklerakó jelenleg ugyan már nem üzemel, és a növényzet is benőtte, de a lerakott vegyes összetételű hulladék nagy mennyisége, és a talajvízszinthez való közelsége miatt továbbra is jelentős potenciális talaj-, és felszín alatti víz szennyezési kockázattal bír. Mindeztől szükség van a telep rekultiválására.

A régi települési lerakó minősítése után az érintett területhez új tevékenységet (funkciót, területhasználatot) kell hozzárendelni. Amennyiben szükséges, a felszámolás zavartalanságát és a területet rekultivációját biztosítani kell. (Az ehhez szükséges egyéb tevékenységeket - pl: a terület körbekerítése - a rekultivációt végző társaságnak kell biztosítani.)

A hulladéklerakóban elhelyezett hulladékok mennyiségének és minőségének azonosítását követően ki kell dolgozni a megszüntetésüket és a terület rekultivációját célul kitűző intézkedési tervet, felmérve a szükséges pénzügyi, személyi és tárgyi feltételeket, és a lerakó okozta reális környezeti veszélyeztetés mértékét. Forrásszerzésre alkalmas műszaki és gazdasági tervjavaslatokat kell készíteni a mentesített lerakóhelyek olyan rehabilitációs lehetőségeiről, melyek lehetőség szerint új, értéknövelő funkciót teremtenek a mentesített területen. Ezzel elkerülhetőek a további lerakások, megfizethetővé válik a szakszerű rekultiváció, és a falu általános életminőségi adottságai is nagymértékben javulhatnak.

Vonatkozó jogszabályok

A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény, 213/2001.(XI.14.) kormányrendelet, 241/2001. (XII. 10.) kormányrendelet, 22/2001.(X.10) KöM rendelet, 45/2004. (VII. 26.) BM - KvVM együttes rendelet

Operatív lépések

- a hulladéklerakó környezetvédelmi felülvizsgálata
- kataszter készítés (mennyiségi és minőségi). Az ártalmatlanítási lehetőségek meghatározása.
- rehabilitációs tervcsomagok kidolgozása
- alvállalkozó pályáztatás útján történő kiválasztása a rehabilitációs munkálatokra

Monitoring

- o a kataszterben regisztrált területek értékesíthetőségének növekedése

Indikátorok:

- o fúrások száma, fúrások kiértékelése (db)
- o a bázisév viszonylatában évente felszámolt és rekultivált lerakások száma, a kataszter méretének csökkenése (db, %)

Felelős szervezetek

A munkaért az önkormányzat a felelős, a koordinációba be lehet vonni (kistérségi közös projekt esetén) a térségi menedzsert. A kivitelezést alvállalkozók végzik.

A fúrások és elemzések, valamint a földtani paraméterek alapján elkészített tanulmányok, illetve a kivitelezések ellenőrzése társulási szinten kataszter készül a rendszeres, illegális hulladéklerakó helyekről.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Fúrások végzése	■	■										
Kataszter készítése			■	■								
Rehabilitációs tervcsomagok kidolgozása					■	■	■	■				
Kivitelezés									■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye (Mft)	Településenként átlagosan 5-50 (lehetőségektől függ, a kivitelezés nem kalkulálható)											
Forráslehetőség	KvVM Regionális pályázati lehetőségek											
Önerő (%)	n.a.											

4.4.2. Komplex mikrotérségi begyűjtő-kezelő rendszerek kialakítása

Cél

Összhangban a hulladékgazdálkodási törvény, az NKP II, és a megyei környezetvédelmi program célkitűzéseivel, meg kell szervezni a komplex hulladékbegyűjtési, -kezelési, ezen belül -hasznosítási rendszerek kiépítését. Az - esetenként több megyét átfogó - regionális hulladékkezelő rendszerek kiépüléséig célszerű helyi rendszereket kiépíteni, elsősorban a veszélyes hulladékok és kiemelt hulladékáramok gyűjtése céljából. A helyi rendszereket néhány szorosabb kapcsolatban álló település közösen alakítja ki.

Leírás

A település csatlakozott az **Észak-balatoni Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszerhez**. A regionális program megvalósulásáig is célszerű a kiemelt hulladékáramokat gyűjtő rendszereket lokálisan megvalósítani, mivel jelenleg csak az egészségügyi hulladékok szervezett gyűjtése megoldott.

A települési hulladékkezelési közszolgáltatást az önkormányzat 2002. december 31-ig volt köteles megszervezni. Ennek a feladatnak mikrotérségi rendszerben is eleget lehet tenni, azaz egy társulás is megszervezheti a települési hulladékok gyűjtését és elszállítását. A mikrotérségi rendszerek kiépítésének további célja, hogy csak a szükséges mennyiségben létesüljenek hulladékgyűjtő udvarok egy adott kistérségen belül, és azok kihasználtsága optimális legyen. A kiépített hulladékudvarok üzemeltetésére így több forrás juthat, illetve a magas kihasználtság miatt az udvarok tisztán tartása, a szaghatások elkerülése is közös érdeké válik. Ez azért is fontos, mert a hulladékudvarok gyakran elhanyagolt állapota, és bűzhatása, zavarja az udvar környékén élő lakosságot.

A rendszer gazdasági előnye, hogy egy társuláson belül megosztva jelennek meg azok a költségek, amelyek a kötelező hulladékgyűjtés megvalósításával járnak. Gazdasági előny az is, hogy a társulási rendszer üzemeltetési költségei kisebbek, és az adminisztráció is egyszerűbb lehet, mint a településenként megvalósított gyűjtésnél.

A rendszer kiépítése során meg kell valósítani a lakosságnál keletkező veszélyes hulladékok (egészségügyi hulladékok, elhasznált étolaj, lemerült akkumulátorok és elemek, festékes-vegyszeres dobozok, gumiköpenyek) rendszeres gyűjtését, és az udvarban történő - egy évnél nem tovább történő - ideiglenes tárolását.

Az állati dögök gyűjtését - a gyakorlat szerint - egy szakszerűen kiépített külterületi gyűjtőhelyen lehet végezni, ahol az ATEV szabványos dögggyűjtő konténeireiben történik a gyűjtés. A gyűjtőhelyet az illetékes állategészségügyi állomás engedélyével, és a KÖTEVIFE szakhatósági hozzájárulásának birtokában lehet kialakítani. A gyűjtőhelyet hatósági állatorvosnak rendszeresen ellenőriznie kell.

Az építési törmelékek, egyéb inert hulladékok ideiglenes elhelyezésére egy zárható, kerítéssel védett udvart kell kialakítani, ahonnan az önkormányzatok az illetékes KÖTEVIFE engedélyével a tájsebek feltöltéséhez, illetve a földutak javításához használhatják fel a hulladékot.

A kezelés szempontjából három típusba sorolt hulladékok gyűjtésére típusonként egy gyűjtőhely kiépítése többnyire elég egy társulásnál. A heti gyűjtés megvalósításához kisméretű gyűjtőszigeteket kell kiépíteni minden településen. A települések (illetve gyűjtőhelyek) közötti hulladékfuvarozást a szolgáltató vagy az önkormányzat saját járművével oldják meg. A hulladékgyűjtő udvarokat úgy kell kiépíteni, hogy az esetlegesen

előforduló azbesztartalmú, vagy más veszélyes anyagokat tartalmazó hulladékok ideiglenes tárolására is alkalmas legyen.

Célszerű a kiépülő rendszerben a hagyományosan szelektív hulladékgyűjtésnek tekintett frakciókat is gyűjteni, de csak a nagyobb hulladékaromból (papír, műanyag flakon) kell településenként gyűjtőszigeteket felállítani. A fém- és üveghulladék gyűjtését - csekély hulladékaromban esetén - célszerű csak egy-két ponton megvalósítani térségenként. A kommunális hulladék szelektív gyűjtésének kötelezővé tételéről az önkormányzat rendeletet alkothat.

A mikrotérségi gyűjtőrendszerek kiépítéséhez első lépésként a társulásnak meg kell tervezetnie a begyűjtőrendszert, és azt a hulladékgazdálkodási szolgáltatóval egyeztetni, illetve a helyi KÖTEVIFÉ-vel engedélyeztetni kell. A logisztikai szempontok mellett előre sorolódik, hogy a kiépítendő gyűjtőudvar(ok) ne veszélyeztessék a környezetet, ne károsítsanak természetileg értékes területet, és a lakosságot sem zavarják. A tervezett beruházásról a lakosságot tájékoztatni kell fórumokon keresztül. A beruházás előnyeinek és a potenciális gyűjtőhelyek megvitatása mellett fontos szerep jut a hulladékgyűjtési szokások formálásának. A tiszta (előblített), nem szivárgó csomagolású hulladékok nem szennyeznek be a gyűjtőudvart és bomlásból eredő szaghatást sem okoznak. A korszerű hulladékgazdálkodáshoz elengedhetetlen, hogy ezt valamennyi - a program által érintett - lakos átérezze és beépítse a saját értékrendjébe. A beruházás megvalósítását a lehetséges kivitelezők között meg kell pályáztatni. A program befejezését az üzemeltetési engedély megszerzése, és a gyűjtőrendszer beindulása jelenti.

Vonatkozó jogszabályok

A 2000. évi XLIII. törvény, 98/2001.(VI.15.) kormányrendelet, 213/2001.(XI.14.) kormányrendelet, 224/2004. (VII. 22.) kormányrendelet, 9/2001. (IV. 9.) KöM rendelet, 16/2001. (VII. 18.) KöM rendelet, 22/2001.(X.10) KöM rendelet, 5/2002.(X.29.) KvVM rendelet, 23/2003. (XII. 29.) KvVM rendelet, 71/2003. (VI. 27.) FVM rendelet, 15/2004. (X. 8.) KvVM rendelet, 45/2004. (VII. 26.) BM - KvVM együttes rendelet

Operatív lépések

- a társulás megalakul
- a társulás tagjai szándéknyilatkozatot írnak alá a közös gyűjtőrendszer kialakításáról
- a gyűjtőhálózat és a létesítmények tervezése (szolgáltató, vagy alvállalkozó)
- lakossági fórumokon a lehetséges gyűjtőpontok megvitatása, gondolatformálás
- a források előteremtése, pályázat a kivitelezéshez szükséges támogatásra
- a kivitelező kiválasztása pályáztatás útján
- a szükséges helyi rendeletek elkészítése, engedélyek beszerzése
- a gyűjtőhelyek elkészültek
- a logisztikai háttér is működik

Monitoring

- o a terv elkészül
- o a gyűjtőpontok kijelölésre kerültek
- o a beruházás megvalósult
- o évenkénti beszámolók készítése

Indikátor:

- o évente egyedi hulladékáramban összegyűjtött hulladékok mennyisége (t/év)

Felelős szervezetek

A program koordinátora és felelőse az önkormányzat, közreműködők a hulladékgazdálkodási szolgáltatók és az alvállalkozók.

Ütemezés

Operatív feladatok	Ütemezés															
	1. év				2. év				3. év				4. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
A gyűjtőhálózat tervezése	■	■	■	■												
Lakossági fórumok																
Lehetséges helyszínek kiválasztása					■	■	■	■								
A források előteremtése									■	■	■	■				
Jogalkotás, a gyűjtőrendszer megépítése									■	■	■	■				
A logisztikai háttér beindítása													■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye	10 - 50 MFt															
Forráslehetőségek	NFT: KIOP-2004-1.3.0. Egészségügyi és építési-bontási hulladék kezelést célzó beruházások megvalósítása NFT - KIOP-2004-1.2.0. Állati hulladék kezelést célzó beruházások megvalósítása Regionális pályázati lehetőségek KvVM															
Önerő (%)	n.a.															

4.4.3. Szelektív hulladékgyűjtés szolgáltatásának bevezetése

Cél

Összhangban a NKP II. (Nemzeti Környezetvédelmi Program II.), a 2000. évi XLIII. Tv, és a regionális tervek előirányzataival, a településen fokozatosan be kell vezetni a szelektív hulladékgyűjtést. A rendszer kialakítása érdekében hulladékszigeteket, vagy hulladékudvarokat kell létesíteni.

Leírás

Kisberzsényen a regionális hulladékkezelő rendszer fejlesztésével párhuzamosan **fokozatosan be kell vezetni a szelektív hulladékgyűjtést**. A gyűjtés feltétele hulladéksziget(ek) és/vagy hulladékudvar(ok) létrehozása. Megfelelő háttérrel rendelkező szolgáltatót kell szerződtetni. A megvalósítás során a lakosságot részletesen tájékoztatni kell, a program sikeres működése érdekében fontos a környezettudatos gondolkodásmód kialakítása az emberekben. A célt szolgáló lakossági fórumokon a tervezett hulladékgyűjtő-szigetek helyét is meg lehet vitatni, ezzel elkerülhetőek az a gyűjtőszigetek szaghatása miatti esetleges tiltakozások. Megjegyezzük, hogy a rendeltetésszerűen használt (ételmaradékoktól mentes hulladékkal töltött) hulladékgyűjtő-helyek nem okoznak szaghatást, és nem okozzák a kártékony állatok elszaporodását sem a területen.

Operatív lépések

- lakossági felmérés az igényekről,
- ipari feldolgozó kapacitás felmérése,
- a hulladékudvarok, illetve hulladékszigetek helyszíneinek kiválasztása és engedélyeztetése,
- a jelenlegi kommunális hulladékgyűjtést végző cég (vagy versenyeztetett cég) bevonásával a szelektív gyűjtés megszervezése,
- hulladékszigetek vagy hulladékudvarok létrehozása (forráslehetőségek függvényében), illetve a gyűjtőudvaroktól távol eső lakosok részére gyűjtőnapokon keresztül lehet szervezni a hulladékok elszállítását,
- lakossági tájékoztatás,
- megvalósítás,

Monitoring

Indikátorok:

- o Hulladékudvarok, gyűjtőszigetek száma (db),
- o Szelektíven gyűjtött hulladékfeleségek száma (db),
- o Szelektíven gyűjtött hulladék mennyisége (t/év),
- o Szelektíven gyűjtött hulladékok százalékos arányának változása a településen összegyűjtött és elszállított hulladékokhoz képest (+/- %),

Felelős szervezetek

A program koordinátora és felelőse az önkormányzat, közreműködők - ha vannak - a hulladékgazdálkodási szolgáltatók.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Lakossági igények felmérése, tájékoztatás	■											
Lehetséges helyszínek kiválasztása		■										
Szelektív hulladékgyűjtő szigetek telepítése (szolgáltatóval együttműködve)			■									
Lakosság éves tájékoztatása a program eredményeiről				■				■				■
Szelektív hulladékgyűjtés szolgáltatásának fenntartása				■	■	■	■	■	■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye* (Mft)	0,3											
Forráslehetőségek	KvVM pályázatok és megyei illetve regionális pályázati lehetőségek											

*Egy szabványos gyűjtősziget kialakítása három hulladékfrakcióval.

4.4.4. Települési folyékony hulladék kezelés kérdésének megoldása

Cél

A 25/2002. (II. 17.) Kormány rendelet szerint legkésőbb 2015. december 31.-ig meg kell oldani a település szennyvízkezelését.

Leírás

A településen a szennyvízelvezető csatornahálózat nincs kiépítve. A szikkasztókból kis felületen nagy mennyiségben elszivárgó szennyvíz a terület érzékenységétől függő mértékben szennyezi a talajt és a talajvizet. A településen ugyan felmerült egy egyedi szennyvíztisztító telep építésének gondolata, amely a tisztított szennyvizet a Torna-patakba továbbította volna, de tekintettel az igen alacsony lakosságszámra, a kis fokú fürdőszobával ellátottságra, és a lakosok rendkívül rossz jövedelmi viszonyaira az Önkormányzat jelenleg nem látja a beruházást megvalósíthatónak.

A község a 25/2002. (II. 27.) Kormány rendelet agglomerációs besorolásában nem szerepel, ezért a szennyvízelhelyezéssel kapcsolatos feladatokat – jelen jogi szabályozás szerint - a közműves szennyvízelvezető és –tisztító művel gazdaságosan el nem látható területekre vonatkozó **Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Programról** szóló 174/2003. (X. 28.) Kormány rendelet határozza meg.

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendeletet módosító **7/2005. (III. 1.) KvVM** rendelet alapján Kisberzsény település közigazgatási területe **érzékeny** felszín alatti területnek minősül.

Hosszú távon a település szennyvíztisztítási és -elhelyezési problémájának megoldására több változat is lehetséges. A változatok a következők:

1. A település csatornahálózatának kiépítése és a csatornával összegyűjtött szennyvíz tisztítása mesterséges szennyvíztisztító telepen.
2. A település csatornahálózatának kiépítése és a csatornával összegyűjtött szennyvíz tisztítása természetközeli szennyvíztisztító telepen.
3. A települési folyékony hulladék gyűjtése és tisztítása természetközeli szennyvíztisztító telepen.

A megvalósítandó változat kiválasztásánál gazdaságossági, környezetvédelmi és szakmai szempontokat kell figyelembe venni.

Operatív lépések

- tanulmányterv készítés
- forráslehetőségek feltárása
- tervek elkészítése
- versenytárgyalás lebonyolítása
- megvalósítás

Monitoring

- o környezeti állapot további romlásának megakadályozása, késleltetése: főként a talaj és talajvizek (mind sekély, mind rétegvizek, különös tekintettel a sérülékeny vízbázisok

területén), illetve a felszíni vizek minőségének változásán keresztül mérhető, amennyiben az egyéb szennyező hatások kiszűrése megoldható.

Indikátorok:

- o az összes keletkezett szennyvízből a tisztított szennyvíz arányának növekedése (%);
- o lakosság ellátottságának javulása, életminőségének emelkedése (háztartás db);

Felelős szervezetek

Irányítás: települési önkormányzat, kistérségi menedzser

Megvalósítás: szaktanácsadók, kivitelező, szolgáltató szervezetek,

Felügyelet: Vízügyi Felügyelet

Finanszírozók: KÖVICE, tulajdonosok, pénzintézetek,

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés															
	1. év				2. év				3. év				4. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Tanulmányterv készítés	■	■														
Forráslehetőségek feltárása, forrásszerzés			■	■												
Tervek elkészítése					■	■										
Verseny tárgyalás lebonyolítása							■	■								
Megvalósítás									■	■	■	■				
	Tanulmány készítése	Források feltárása	Tervek elkészítése	Verseny-tárgyalások	Megvalósítás											
A megvalósítás becsült forrásigénye*																
Forráslehetőség	-	-	KvVM –KIOP: Szennyvízelvezetés és -tisztítás, fejlesztését célzó beruházások													
Önerő (%)	0	0	KIOP: :max 1 Mrd Ft, SAPARD: 25 %													

*Mesterséges szennyvíztisztítási technológia és csatornahálózat kiépítésének figyelembevételével, minden településnél külön telegepel. A táblázatban megadott számok irányszámok, eltérések lehetségesek a helyi létesítési lehetőségektől függően.

4.5. ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉS ZÖLDTERÜLET- GAZDÁLKODÁS

4.5.1. A területhasználat racionalizálása, településrendezési terv elkészítése, felülvizsgálata

Cél

A területhasználat felméréssel, értékeléssel és racionalizálásával a vidéki környezetminőséget károsan befolyásoló hatások mérséklése, megszüntetése. A település térbeli, és időbeni fejlődését rögzítő településrendezési terv elkészítése/felülvizsgálata a települési környezet védelmének és a fenntartható fejlődés érdekeinek figyelembe vételével.

Leírás

A település közigazgatási területén viszonylag magas a nem művelt, vagy gyenge hozamokkal művelt területek aránya. Ezek közül számos területen az adottságok (talajtani, vízviszonyok) más gazdálkodási mód számára kedvezőbbek lennének. Továbbá a 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet szerint a település fontos Érzékeny Természeti Területen fekszik.

A program során egyrészt felmérésre kerülnek, másrészt az optimális hasznosításra vonatkozóan javaslatok kerülnek kidolgozásra azon területekre vonatkozóan, amelyek kevésbé alkalmasak a jelenlegi alapvetően szántó művelésre, azonban más hasznosításuk elősegítené a település környezeti állapotának javítását. Magyarország Európai Unió csatlakozásának egyik eredménye a mezőgazdaság területén a szántó művelési ágba tartozó területek jelentős hányadának kivonása a művelés alól és más művelési ágba történő besorolása.

Kisberzsény település ugyanakkor nem rendelkezik a területhasználatot alapvetően meghatározó új típusú rendezési tervvel, így számos tekintetben hátrányos helyzetűnek mondható. Megfelelő szintű rendezési terv hiányában a település nem csupán nem rendelkezik részletesen (térben-időben) kibontott településfejlesztési iránnyal, de elesik a jelenleg rendelkezésre álló, a település fejlődését szolgáló források jelentős részétől. (vagy nehezebben jut a forrásokhoz) Továbbá a település rendezési terv hiányában védtelen az ad hoc jellegű, egyéni és nem a vidéki környezetminőség, és így a település lakosai érdekeit szolgáló területhasználatokkal, beruházásokkal, ipari vagy szolgáltató létesítmény telepítésekkel szemben.

Vonatkozó jogszabályok

Az EP és Tanács 2001/42/EK irányelve, az 1993. évi XLVIII. tv., az 1994. évi LV. tv., az 1995. évi LIII. tv., az 1996. évi XXI. tv., az 1996. évi LIII. tv., a 2003. évi XXVI. tv., a 203/1998. (XII. 19.) Korm. r., a 6/2004. (I. 22.) Korm. r., a 35/1998. (III. 20.) Ogy. határozat.

Operatív lépések

- a jelenlegi területhasználatok felmérése, a hasznosítási javaslatok kidolgozása
- a terv elkészítéséhez szükséges pályázati források felkutatása, pályázat a területrendezési terv kidolgozására

- a tervezési feladat megpályáztatása, a megbízandó cég kiválasztása
- a terv elkészítése a széleskörű társadalmi egyeztetések lefolytatásának biztosításával

Monitoring

A környezetvédelem szempontjait fokozottan érvényesítő rendezési terv elkészül.

Felelős szervezet

Települési önkormányzat, a település lakosainak lehetőség szerinti teljes körű informálásával, véleményeztetésével.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés															
	1. év				2. év				3. év.				4. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
1. Forrás keresés, pályázás	■	■	■	■												
2. Tervező cég kiválasztása, megbízása			■													
3. A terv elkészítése			■	■	■	■	■	■								
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	4-8 MFt								A tervezett munkától függően							
Forráslehetőségek	Megyei alapok															
Önerő	-															

4.5.2. Belterületi rendezés

Cél

A településrendezési, fejlesztési elképzelések alapján, az adott település építészeti hagyományaihoz illeszkedő, vonzó településkép és a lakosság számára az egészséges, kultúralt lakókörnyezet kialakítása.

Leírás

A program során egy a jelenlegi településképet fejlesztését célzó, intézkedési terv kerül kidolgozásra, amely kiterjed az alábbiakra:

- A települési közcélú zöldfelületek területének, állapotának fejlesztése, a hiányosságok kiküszöbölése.
- Az újonnan létesítendő közparkok helyének kiválasztása, illetve a meglévő közparkok állapotának javítása.
- Speciális, új funkciójú köztertek és közparkok kialakítása (pl. játszóterek és sportolási lehetőséget nyújtó területek).
- A közparkok fenntartását szolgáló eszközállomány korszerűsítése és bővítése.
- Zöldfelület növelése és rekonstrukciója a közintézmények, iskolaudvarok és kórházak kertjeiben, udvaraiban, valamint a köztemetőekben.
- A közlekedési eredetű légszennyezést jól tűrő, a szennyezést megkötő fasorok, növény-sávok telepítése közterületeken, utak mentén a szabad földfelületen.
- A települési bevezető utak esztétikai megjelenésének javítása, a meglévő fasorok felújítása.
- A közlekedési felületek növényesítése a burkolt felületek csökkentésével.
- Településrészek komplex szemlélet alapján történő rehabilitációja, különös figyelemmel a zöldterületek nagyságának növelésére.
- Az országosan védett, helyi védelem alá (vagy védelem alá nem) tartozó építészeti, műemléki értékek, védett ingatlanok, megőrzése.
- A településkép megőrzése, összhangjának megóvása, az új létesítmények építéséhez épület- és építményminták kidolgozása.
- Az új létesítmények létesítését, illetve a régi épületek felújítását szabályozó építési szabályzat kidolgozása és betartatása.
- A történelmileg egyedülálló építészeti és műemléki együttesek esetében a településkép megőrzése a településrész komplex kezelésével (társadalmi, településszerkezeti, természeti, kulturális stb.).

Vonatkozó jogszabályok

1997. évi LXXVIII. tv., 1995. évi LIII. tv., 253/1997. (XII. 20.) Korm. r., 21/1970. (VI. 21.) Korm. r.

Operatív lépések

- a meglévő településképi értékek, zöldfelületek feltérképezése
- településkép fejlesztési terv, javaslatok kidolgozása
- pályázatírás, forrás szerzés
- kivitelezés

Monitoring

- o a felmérés elkészült
- o a terv elkészül, a javaslatok kidolgozásra kerülnek
- o a kivitelezés megvalósul

Indikátorok:

- o telepített fák száma (db)
- o zöldfelület növekedése (m²)
- o sikeresen végigvitt projektek száma (db)

Felelős szervezetek

A program koordinátora és felelőse az önkormányzat. A tervek elkészítését és a kivitelezést alvállalkozók végzik, szükség szerint az érintett Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, illetve a Nemzeti Park Igazgatóság szakemberei bevonásával.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés															
	1. év				2. év				3. év				4. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
1. Állapotfelmérés	■															
2. Program és tervekészítés			■													
3. Kivitelezés					■											
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,3-1,5		0,4-2		Nem kalkulálható											
Forráslehetőség	FVM, KVVM, MeH, IcsSzEM, GKM Magyar Terület- és Regionális Fejlesztési Hivatal: ROP 1.1 Turisztikai vonzerők fejlesztése															
Önerő																

4.5.3. Építészeti értékek megőrzése, állagmegóvása, felújítása

Cél

A településen található értékes épületek, építészeti értékek további állapotromlásának megakadályozása, a hivatalos védelem biztosítása, az épületek felújítása, rekonstrukciója.

Leírás

A településen műemlék vagy műemlék jellegű épület ugyan nem található, ugyanakkor mind a régi, jobbra egyre inkább leromló állapotú épületek, a templom, és a kőkeresztek jelentős értékkel bírnak, amelyek állagának megőrzése illetve felújítása kiemelt fontosságú.

Ezen értékek még nem élveznek hivatalos védettséget és megőrzése helyi védelem alá helyezéssel biztosítható. A 66/1999. (VIII. 13.) az építészeti örökség helyi védelmének szakmai szabályairól szóló FVM rendeletben rögzítetteknek megfelelően egy a települési szabályozási terv értékvizsgálati munkarésze vagy ennek hiányában egy előzetes értékvizsgálat alapján az önkormányzat a település külön jogszabályban védelem alá nem eső települési, táji, természeti, építészeti, néprajzi, képző- vagy iparművészeti, ipartörténeti, régészeti értékeit helyi védelem alá helyezheti.

Tekintettel arra, hogy a településen található értékek egy részének állapota leromlott, így az adott érték fennmaradása érdekében konkrét lépésekre van szükség. Az épületek tulajdonosainak, kezelőinek sok esetben nincsen anyagi lehetőségük a felújítási munkák elvégzésére, ezért az építészeti örökség részét képező értékek állaga tovább romlik.

Az önkormányzat települési (társégi) program kezdeményezésével, a programban való részvételével biztosíthatja a védelemhez, állagmegőrzéshez szükséges forrásokat.

Vonatkozó jogszabályok: 66/1999. (VIII. 13.) az építészeti örökség helyi védelmének szakmai szabályairól szóló FVM rendelet, 2001. évi LXIV. tv., 1997. évi LXXVIII. tv., 1985. évi 21. tv

Operatív lépések.

- A település épületállományának feltérképezése, a leromlott területek azonosítása, értékvizsgálat lefolytatása;
- Értékvédelmi program kidolgozása;
- A szükséges adminisztratív lépések (pl. helyi védelem alá helyezés, funkcióváltás) megtétele;
- Pályázati és egyéb források felkutatása;
- Kivitelezés;

Monitoring

- o az értékvizsgálat lezajlik
- o az értékvédelmi programok elkészültek
- o a pénzügyi háttér biztosított
- o a szükséges beavatkozások megtörténnek

Felelős szervezetek

Települési önkormányzat (kezdeményező, felelős); további résztvevők az ingatlantulajdonosok.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés															
	1. év				2. év				3. év				4. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
1. Értékvizsgálat																
2. Értékvédelmi program elkészítése																
3. Forrás feltárás, pályázási folyamat																
4. Adminisztratív lépések, és konkrét kivitelezési munkák																
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,6-3				nem kalkulálható											
Forráslehetőség	BM, Meh, NKÖM															
Önerő																

4.6. ENERGIAGAZDÁLKODÁS

4.6.1. Közintézmények energiafelhasználásának csökkentése

Cél

Az önkormányzat tulajdonú és egyéb közintézmények (pl. oktatási, kulturális és szociális célra hasznosított létesítmények) energiafelhasználásának csökkentése.

Leírás

Kisberzsényen energetikai korszerűsítési program keretében 2001-ben felújították a közvilágítást. A hagyományos izzókat korszerű, energiatakarékos izzókra cserélték le. A higanylámpák helyett felszerelt kompakt fényforrások csökkentették az energiafelhasználást.

A földgázhálózat kiépítését követően az önkormányzat és intézményei fokozatosan állnak át a vegyes tüzelésről (fa/szén) a gáztüzelésre. A település intézményeiben - már mindenhol gázfűtés üzemel. A lakosság is folyamatosan csatlakozik a gázhálózathoz. Az önkormányzat pályázati úton igyekszik további forrásokat elnyerni intézményei fűtéskorszerűsítéséhez.

A közintézmények energiafelhasználása tovább csökkenthető a korszerűsítési programok tervszerű végrehajtásával. A beruházással fajlagosan sok energia takarítható meg (a megtérülési idő rövidebb), mivel egy-egy közintézmény energiafelhasználása nagy, illetve a szükséges berendezések beszerzése fajlagosan olcsóbb több közintézmény együttes korszerűsítése esetén. Világítástechnikai korszerűsítés esetén az áramszolgáltató is bevonható a programba a megfelelő finanszírozási konstrukció kialakításával (a korszerűsítést az áramszolgáltató térítésmentesen elvégzi a további üzemeltetés fejében). A program keretein belül az alábbi korszerűsítések javasoltak:

Hőszigetelés terén:

- Termoplán-üvegek beépítése
- Nyílászáró tömítés
- Külső hőszigetelő vakolat alkalmazása
- Tetőszigetelés elvégzése

Fűtéstechnika terén:

- Cirkókazán alkalmazása
- Csőszigetelés elvégzése
- Biogáz hasznosító létesítése
- Fűtőelem-korszerűsítés

Vízmelegítés/vízgazdálkodás terén:

- Napkollektorok használata
- Kombicirkó alkalmazása
- Korszerű vízmelegítők használata
- Víztakarékos csaptelepek beépítése

- Esővíz hasznosítás

Elektromos áram:

- Világítótestek korszerűsítése (pl.: energiatakarékos izzók)
- Időkapcsolók alkalmazása
- Mozgásérzékelők alkalmazása
- Nagyfogyasztók cseréi
- Vízkőtelenítés (kazánok, bojlerok és általában minden vízmelegítő esetében)

Operatív lépések

- Közintézmények energiatakarékosági lehetőségeinek felmérése;
- A felmérés alapján megállapított korszerűsítési munkálatokhoz szükséges berendezések (izzók, nyílászárók, stb.) gyártóinak, ill. az áramszolgáltató megkeresése
- A korszerűsítési munkálatok elvégzése;

Monitoring

- Elkészül az egyes közintézmények korszerűsítési igényeit tartalmazó dokumentum.
- A korszerűsítési munkálatokhoz szükséges berendezések (izzók, nyílászárók, stb.) gyártóinak és az áramszolgáltató megkeresése megtörtént.

Indikátorok:

- megvalósult energiahatékonyságot javító intézményi beruházások száma (db)
- a településen energiahatékonysági feladatokra felhasználható, elnyert fejlesztési támogatások összege (eFt/év)
- közintézmények éves energiamegtakarításának mértéke (MJ/év)

Felelős szervezetek

A program koordinátora és felelőse a települési önkormányzat. Az önkormányzat a közintézmények vezetőivel szorosan együttműködve végzi a program monitorozását.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Energiatakarékosági lehetőségek felmérése	■	■										
Gyártók, áramszolgáltatók megkeresése			■	■	■	■						
A korszerűsítési munkálatok elvégzése						■	■	■	■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye	Az igényektől függ, a megvalósítás több milliós nagyságrendű											
Forráslehetőség	Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, Nemzeti Energiatakarékosági Program, NEP 2004-5: A megújuló energiaforrások felhasználásának a bővítése önkormányzatok és magánszemélyek részére (ideiglenesen felfüggesztve), Az önkormányzati, költségvetési és egyéb intézmények energiafelhasználásának és energiaköltségeinek mérséklése támogatására az EHJ Célleírányzatból											
Önerő (%)	70 %, 25 % saját forrás legalább szükséges											

4.6.2. A lakosság tudatos energiatakarékosságának erősítése

Cél

A lakosság energiatakarékossággal kapcsolatos ismereteinek bővítése, a fogyasztó oldali energiatakarékosság hatékonyságának javítása.

Leírás

A fenti cél elérése érdekében a legfontosabb a lakossági környezettudatosság fejlesztése, az energiatakarékos fogyasztói szokások erősítése. Ennek előnye, hogy új energiatakarékos eszközök beszerzését a lakosság részéről nem igényli, de betartásával viszonylag nagy energia mennyiség takarítható meg.

A lakossági környezettudatosság fejlesztése kiadványokon keresztül történhet. A kiadvány tartalma lehet például:

- fűtési szokások változtatása (csak azt a részt fűtjük intenzíven, ahol sokat tartózkodunk, egészséges hőmérséklet- és páratartomány bemutatása);
- háztartási gépek takarékos használata (mosógép elindítása csak telerakva, a mosógép gyártója által előírtak betartása, takarékos mosó- és mosogatógép használata, hűtőgép elhelyezése megfelelő légréssel, mikrohullámú sütő vs. gázsütő energiafelhasználása);
- lakóházak körül megfelelő növényzet ültetése (északi oldalra örökzöldek, amik felfogják a szelet a déli oldalra lombhullató fák, amelyek nyáron árnyékot adnak, télen pedig átengedik a napfényt), stb.

Vonatkozó jogszabályok

Az EP és Tanács 2002/91/EK irányelve; a Tanács 78/170/EK irányelve, 21/2001. (II. 14.) Korm. rend.; 20/2002. (XI. 7.) GKM rend., 7/2003. (V. 16.) KvVM-GKM rend. és a 1107/1999. (X. 8.) Korm. határozat.

Operatív lépések

- Energiatakarékossági ismereteket tartalmazó tájékoztató kiadványok beszerzése, összeállítása a közüzemi szolgáltatók bevonásával;
- Az energiatakarékossági ismereteket tartalmazó szórólapok elkészítése és terjesztése;
- A megpályázható támogatásokról szóló ismeretanyag összeállítása, hozzáférhetővé tétele a lakosság számára;
- A megpályázható támogatásokról szóló ismeretanyag folyamatos frissítése;

Monitoring

Indikátorok:

- elkészült kiadványok és kiosztásra került szórólapok száma (db)
- energiahatékonysággal kapcsolatos tájékoztató rendezvények száma (db)
- megvalósult energiahatékonyságot javító lakossági beruházások száma (db)
- fogyasztó oldali energiamegtakarítás éves mértéke (KJ/év)
- a településen energiahatékonysági feladatokra felhasználható, elnyert fejlesztési támogatások összege (eFt/év)

Felelős szervezetek

A program koordinátora és felelőse az önkormányzat. A tapasztalatok, kiadványok szélesebb körben történő elterjesztésével a kistérségi területfejlesztési társulást is javasolt megbízni. További javasolt partnerek: a település földgáz- és áramszolgáltató társasága, a helyi civil szervezetek és oktatási intézmények.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Energiatakarékossági ismereteket tartalmazó kiadványok összeállítása	■	■										
Szórólapok elkészítése és terjesztése (folyamatos)			■	■	■	■						
Energiahatékonysággal kapcsolatos tájékoztató rendezvények szervezése							■	■	■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,3-0,8		0,4-1				0,5-1,5					
Forráslehetőség	Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, Nemzeti Energiatakarékossági Program 2004-1: Lakossági Energiamegtakarítás Támogatása (ideiglenesen felfüggesztve)											
Önerő (%)	40-70 %											

4.6.3. Napenergia hasznosításának elősegítése

Cél

Konkrét cél az önkormányzat és az önkormányzati tulajdonú helyi intézmények (pl. oktatási, kulturális és szociális, stb. létesítmények), valamint a lakóépületek energiafelhasználásának megújuló napenergia felhasználásával történő csökkentése.

Tágabb célkitűzés a megújuló energiaforrások felhasználásának bővítése és támogatása, valamint a Nemzeti Energiatakarékosági Program megújuló energiaforrások hasznosítását célzó intézkedéseinek támogatása. Az energetikai célú szélenergia hasznosítás fejlesztése, illetve a megújuló energiaforrások elterjesztése Magyarország uniós kötelezettségeivel szorosan összefügg. Magyarország a teljes energiatermelésen belül az alternatív energiaforrások jelenlegi 3,6 százalékos arányát 2010-ig 6 százalék fölé szeretné emelni.

Leírás

Az épületek energiaköltségei között **a legnagyobb tételt a fűtés jelenti**. Ezért joggal merülhet fel annak az igénye, hogy ezt is minél nagyobb részarányban napkollektorokkal lehessen fedezni. A tapasztalatok azt mutatják, hogy 1 m² napkollektorral 4-5 m² épület fűtésére lehet hatékonyan rásegíteni. Az ilyen arányban megvalósított rendszerek március-áprilisban, illetve szeptember-októberben közel 100%-ban fedezni tudják a fűtés hőszükségletét. Természetesen a kollektorok a hideg, de derült téli napokon is számottevő hőenergiát adnak, de ebben az időszakban döntően a hagyományos fűtési rendszerrel kell biztosítani komfortos belső hőmérsékletet. Kisebb rendszereknél, főleg padló-, vagy falfűtés esetén puffertároló nélküli rendszerek is megvalósíthatók. Ekkor a kollektorok a napsütés időtartama alatt közvetlenül a fűtési rendszerre dolgoznak, a hőtárolást az épület szerkezetei, a padló vagy a falak biztosítják. **A napkollektoros fűtés a hagyományos fűtési rendszerrel párhuzamosan üzemel**, erre a célra ún. szoláris fűtési egység szolgál. Nagyobb rendszereknél célszerű puffertárolót alkalmazni. Ez egy nagyobb méretű, jól hőszigetelt víztartály, melyben a napsütés időszakában hasznosított napenergia eltárolható a napsütésmentes időszakokra. **A puffertárolók a napkollektorok mellett jól illeszthetők a korszerű fatüzelésű kazánokhoz, cserépkályhákhoz, kandallókhöz is.**

A **vízmelegítés** Magyarország éghajlati adottságai mellett a napenergia-hasznosítás legegyszerűbben megvalósítható módja, ami bátran ajánlható mindenkinek. Egy személy naponta megközelítőleg 50-60 liter melegvizet használ el, aminek az elállításához ~2-3 kWh hőenergia szükséges. 1 m² napkollektorral a nyári félévben napi 2-2,5 kWh, télen 0,5-1,5 kWh napenergia hasznosítható. Így tehát személyenként 1-1,5 m² napkollektorral általában elő lehet állítani a szükséges melegvíz mennyiséget. Éves átlagban 60-70 százalékos megtakarítás érhető el, ami a nyári félévben közel 100 %, a téli félévben 30-40 %. Családi házak esetében melegvíz készítés céljára 2-3 db, nagyobb vízfogyasztás esetén 4-5 db 2 m²-es napkollektort célszerű felszerelni. Szükség van egy viszonylag nagy méretű, általában 200-500 literes melegvítárolóra is. A napkollektoros melegvíz készítés különösen gazdaságosan alkalmazható nagyobb létesítmények, pl. iskolák, kollégiumok, éttermek, panziók esetében. A nagyobb rendszer fajlagos beruházási költsége alacsonyabb, az egyenletes vízfogyasztás miatt pedig a kollektorok kihasználtsága jobb, éves hatásfokuk magasabb. Gondos tervezés és kivitelezés esetén az ilyen nagyobb rendszerek akár 40-50 százalékkal is hatékonyabban működnek, mint a hasonló célú kisebb, családi házakon megvalósított rendszerek. A közintézmények (pl. általános iskola, önkormányzat, szociális otthon, közösségi ház, stb.)

energiafelhasználása (fűtés és melegvíz) jelentősen csökkenthető a korszerűsítési programok tervszerű végrehajtásával.

Vonatkozó jogszabályok

1998. évi XVIII. tv., 2001. évi CX tv., 118/2003. (VIII. 8.) Korm. rendelet, 1107/1999. (X. 8.) Korm. határozat, 2345/2004. (XII. 26.) Korm. határozat (2.2.4. operatív célkitűzés).

Operatív lépések

- A közintézmények és lakosság energiafogyasztási szokásainak, lehetőségeinek felmérése, részletes hatástanulmány készítése;
- A hatástanulmány alapján javasolt korszerűsítési munkákhoz szükséges berendezések gyártóinak megkeresése;
- Pályázati lehetőségek feltárása, pályázatok benyújtása;
- A korszerűsítési munkálatok elvégzése;

Monitoring

- elkészül a település közintézményeinek és lakóépületeinek napenergiát hasznosító korszerűsítési lehetőségeit tartalmazó fejlesztési dokumentum

Indikátorok:

- a településen megvalósult energiahatékonyságot javító beruházások száma (db)
- energiahatékonysági feladatokra felhasználható, pályázatokon elnyert fejlesztési támogatások összege (eFt/év)
- közintézmények és lakosság éves energiamegtakarításának mértéke (MJ/év)

Felelős szervezet

A program koordinátora a települési önkormányzat. Az önkormányzat a közintézmények vezetőivel és a lakossággal szorosan együttműködve végzi a program végrehajtását és monitorozását.

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Energiatakarékossági lehetőségek felmérése	■	■										
Gyártók, áramszolgáltatók megkeresése			■	■	■							
Pályázati lehetőségek feltárása, pályázatok benyújtása					■	■	■	■	■			
A korszerűsítési munkálatok elvégzése								■	■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	Az igényektől és lehetőségektől függ. A megvalósítás több millió Ft-os nagyságrendű is lehet											
Forráslehetőség	Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, Nemzeti Energiatakarékossági Program, NEP 2004-5: A megújuló energiaforrások felhasználásának a bővítése önkormányzatok és magánszemélyek részére (ideiglenesen felfüggesztve), Az önkormányzati, költségvetési és egyéb intézmények energiafelhasználásának és energiaköltségeinek mérséklése támogatására az EHJ Célelőirányzatból											
Önerő (%)	70 %, 25 % saját forrás legalább szükséges											

4.7. A BIOLÓGIAI ÉS TÁJI SOKFÉLELÉS MEGŐRZÉSE

4.7.1. A természetközeli gazdálkodási módszerek támogatása és elterjesztése

Cél

A természetközeli gazdálkodási módszerek (környezetkímélő erdőgazdálkodás, őshonos legeltető állattartás, gyephasznosítás) előnyben részesítése elsősorban az érzékeny természeti területeken.

Leírás

A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program (a továbbiakban NAP) alapeszméje, hogy az ökológiai adottságokon alapuló mezőgazdasági földhasználatnak, az EU-ban is megcélzott agrár-vidékfejlesztési politika célkitűzéseinek támogatási prioritást kell biztosítani. A program céljai közt a különböző térségek adottságainak megfelelő fenntartható mezőgazdasági földhasználat kialakítása fogalmazódik meg. A programon belül a környezetbarát mezőgazdasági földhasználatot támogató célprogramok két fő típusba sorolhatók.

Az első fő típust az úgynevezett horizontális (vagy országos) célprogramok alkotják, amelyek a hazai mezőgazdasági földhasználat teljes területére kiterjednek. A programok célja, hogy támogatást nyújtsanak a különféle földhasználati ágakban a környezetbarát termelési, gazdálkodási eljárásoknak; ezzel elősegítsék a magyar agrárgazdaság új - hosszú távon is fenntartható - de versenyképes fejlődési modelljének kialakulását. A horizontális intézkedések alá így az **integrált gazdálkodási** célprogram ¹¹(27.000 km²), az **ökológiai gazdálkodási** célprogram (3000 km²), a **gyephasznosítási** célprogram (4000 km²) és a **vizes élőhelyek** célprogram (800 km²) kidolgozása tartozik.

A célprogramok másik fő típusát az úgynevezett zonális (vagy térségi) célprogramok képezik, amelyek az adott térség környezet- és természetvédelmi szempontú mezőgazdasági földhasználatát segítik, hozzájárulva az egyes térségek adottságaikhoz illeszkedő gazdálkodási formáinak elterjedéséhez, a tájgazdálkodási rendszerek kialakulásához, a terület környezeti, természeti értékeinek megőrzéséhez és fejlesztéséhez. Ezen programok célterületei közé olyan térségek, tájak tartozhatnak, amelyek természetvédelmi, talajvédelmi vagy vízvédelmi szempontok miatt valamilyen speciális hasznosítást igényelnek. Az **ÉTT-ék rendszerét** kidolgozó célprogramon (19.800 km²) kívül zonális célprogramként kell még kidolgozni az integrált természetvédelmi- tájvédelmi-, talajvédelmi- és vízvédelmi célprogramokat.

(Az összes célprogram kidolgozásának a határideje 1999. december volt, de ezek közül csak a zonális program készült el 2005. májusáig.)

Kisberzsény területe a vonatkozó jogszabály szerint **fontos** ÉTT. Kisberzsényen a 150/2004. sz. FVM rendelet 6. sz. mellékletében fizikai blokkazonosító szintjén az alábbi területek kerültek érzékeny természeti területként besorolásra:

¹¹ A zárójelbe írt számok az adott program célterületének 2006-ra előírt méretét mutatják

XATJY-N-00, X9CAY-Y-00, X8X4Y-A-00, X4VY1-1-00, X4Q51-2-00, X4NY1-T-00, X4FY1-L-00, X4DK1-4-00, X47R1-5-00, X4451-E-00, X41R1-X-00, X3X51-7-00, X30K1-N-00, X2NY1-Q-00, X28Y1-A-00, X0Q51-W-00, X02Y1-2-00

Az érintett területeken mielőbb meg kell honosítani a megfelelő környezetkímélő gazdálkodási formát, valamint tájékoztatni kell a gazdálkodókat az őket érintő jogszabályi követelményekről és lehetőségekről.

Az eddigi támogatások az oktatásra és a mintaterületek fenntartására koncentráltak, de évek óta esedékes már egy közvetlen agrártámogatási rendszer bevezetése, ahol feltehetőleg a kieső terméshányad megfizetésével, a hagyományos gazdálkodáshoz szükséges eszközök kedvezményes vásárával, és a megtermelt javak garantált felvásárlásával fogják támogatni a termelőket.

Az önkormányzat a pályázati lehetőségek ismertetése mellett, a vonatkozó szakirodalom hozzáférhetőségének biztosításával (önkormányzati könyvtár), és a civil természetvédő szervezetek által készített tájékoztató anyagok beszerzésével segítheti a gazdálkodókat. Fontos a rendszeres (legalább évenkénti) kommunikáció a gazdálkodók és természetvédelem (NPI) között. Az ilyen fórumok a tapasztalatcsere és a jobb megértés mellett a hatékony információáramlást is elősegítik.

Vonatkozó jogszabályok

2078/92 EK tanácsi rendelet, 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet, 2253/1999. (X. 7.) Korm. határozat

Operatív lépések

- ismeretterjesztő anyagok beszerzése és közzététele
- a természetkímélő gazdálkodási módszerek oktatása
- pályázatok természetkímélő gazdálkodáshoz rendszeres agrártámogatásokra

Monitoring

Indikátorok:

- o A biodiverzitás növekménye (újjonnan észlelt fajok, illetve a védett fajok gyakoriságának növekedése)
- o Az évente igényelt (és elnyert) támogatások száma és összege
- o A környezetkímélő módon művelt területek aránya a településen

Forrás

FVM, KvVM

4.7.2. A természet védelmét szolgáló települési intézkedések

Cél

A program célja a település védelem alatt álló vagy védelemre érdemes értékes természeti területeinek megóvása önkormányzati intézkedések révén.

Leírás

Magyarországon az állam mellett az önkormányzatokra is igen jelentős természetvédelmi feladat hárul. A helyi önkormányzatok fontos szerepet játszanak a természeti értékek bemutatásában, megóvásában, társadalmi elismertségének növelésében, valamint a szemléletformálásban. Igen fontos feladat az önkormányzatok minél szélesebb körű bevonása a természetvédelmi tevékenységbe a helyi értékek hatékonyabb védelme érdekében. Ezzel egyrészt a lokálpatriotizmus is a természetvédelmi célok szolgálatába állítható, másrészt a helyi lakosság aktívan részt tud venni saját értékeinek megőrzésében.

Fontos feladat az önkormányzatok által létesített **helyi jelentőségű védett természeti területek hálózatát bővíteni**. A nemzetközi kötelezettségek maradéktalan teljesítésében az önkormányzatok is sok támogatást nyújthatnak. Egy világörökségi helyszín vagy egy Natura 2000-terület kijelölése az adott helység szomszédságában nem kis büszkeséggel töltheti el az ott lakókat.

Az önkormányzati szinten megnyilvánuló természetvédelem hatékonysága csak úgy képzelhető el, ha a jelenleginél **szorosabb kapcsolat alakul ki az önkormányzat**, a 2005. január 1-től a természetvédelmi hatósági feladatkört is betöltő **Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségek és a Nemzeti Park Igazgatóságok között**. A kapcsolat kialakítása közös feladat, az állami szervezetek többek között irányelvek megfogalmazásával, szakmai képzésekkel segíthetik az önkormányzatok természetvédelmi tevékenységét.

Az önkormányzatok kezében a természet védelme gyakorlati megvalósítását is megalapozó egyik legfontosabb eszköz a településfejlesztési és - rendezési tervek elkészíttetése / felülvizsgálata és módosítása. Ezen települési tervek biztosíthatják a települések természeti értékeinek, hagyományos tájszerkezetének fennmaradását, megőrzését is. Ennek érdekében a tervek kidolgozásánál külön ügyelni kell arra, hogy a beépítésre szánt területek és a belterület bővítése nem károsíthatja az élővilágot, a település természeti és tájképi értékeit.

Operatív lépések

- A biodiverzitás védelme, a természeti értékek megóvása a fejlesztési, rendezési tervek elkészíttetése révén.
- A települési önkormányzatok és a Nemzeti Park Igazgatóságok közötti kapcsolat erősítése, rendszeres kommunikáció.
- A természetvédelem társadalmi elismertségének növelése, szemléletformálás.
 - o a védett területek bemutatása, ismeretterjesztés, természeti értéktérkép elkészítése
 - o természetvédelmi jeles napok megrendezése, rendezésének támogatása
 - o részvétel a környezeti nevelésben, szemléletformálásban, PR
 - o térségi ökoturisztikai, természetvédelmi honlapok készítésének kezdeményezése, részvétel a folyamatos működtetésében

- Helyi védett területekké való nyilvánítás a társadalmi szervezetek és az önkormányzatok közös munkája révén, a természetvédelmi hatóságok segítségével.

Monitoring

- o természeti értéktérkép elkészítése
- o honlap elkészítése
- o környezeti szemléletformáló rendezvények száma

Felelős szervezet

A települési önkormányzat együttműködésben a természetvédelmi hatósággal és a nemzeti park igazgatósággal.

A megvalósítás forrásigénye	Településenként átlagosan 0,8-1 MFt
Forráslehetőség: (%)	KvVM, GKM - NFT KIOP 1.6. (a Környezetvédelmi Felügyelőségeknek)
Önerő:	-

4.8. KÖRNYEZETEGÉSZSÉGÜGY

4.8.1. Kutak vízminősége és –használat ellenőrzése

Cél

A település területén található nem megfelelően lezárt talajvízkutak vízminőségének, és használatának ellenőrzése a potenciális talaj- illetve felszín alatti víz szennyeződés, valamint ezzel összefüggésben a környezetegészségügyi problémák kialakulásának megakadályozása érdekében.

Leírás

Kisberzsényen az ivóvíz a háztartások közel 100 %-ban került bevezetésre, mégis nagy számban található a mai napig is működő, vagy használaton kívüli de nem megfelelően lezárt fűrt / ásott talajvíznyerő kutakat. A környezetegészségügyi kockázat csökkentése érdekében az alábbi intézkedésekre van szükség:

A meglevő (ásott és fűrt) kutak felülvizsgálata és a szakszerűtlen kiképzésű kutak eltömődékeltetése. A használaton kívül helyezett kutakba hulladék, csapadékvíz, szennyvíz elhelyezés tiltása. (A kismélységű kutak csak kétrakatos kivitelben engedélyezhetők.)

Operatív lépések

- A településen található kutak számbavétele
- A kutak minőségi felülvizsgálata
- A szükséges beavatkozások megtervezése, intézkedések megtétele

Vonatkozó jogszabályok

2345/2004. (XII.26.) Korm. hat. 3.2.2.1. operatív célkitűzés

Monitoring

Indikátor:

A településen található szakszerűen lezárt, illetve üzemelő kutak arányának növekedése (%)

Felelős szervezet

Települési önkormányzat

Ütemterv

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
A kutak összeírása	■											
Minőség vizsgálatok elvégzése		■										
A szükséges beavatkozások elvégzése			■									
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	0,1 - 0,2											
Forráslehetőség: (%)	Talajterhelési díj*, EüM											
Önerő	-											

*A talajterhelési díj egy részének felhasználásával lehetőség van a település általános vízminőségének feltárására és vizsgálatára.

4.9. A KÖRNYEZETTUDATOSSÁG NÖVELÉSE

4.9.1. Környezettudatosság növelése

Cél

A településen élők környezettudatosságának növelése, a fenntartható fejlődés alapeszméjének terjesztése. Továbbá mindezeknek megfelelő magatartásformák kialakítása révén a környezeti értékek hosszú távú védelmének megalapozása, közös identitástudaton, hatékony együttműködésen alapuló közösség kialakítása.

Leírás

A környezet védelme, a meglévő környezeti értékek megóvása, és a fenntartható (az erőforrásainkat fel nem élő) gazdálkodás alapfeltétele a társadalom minden rétegére kiterjedő környezeti nevelés, tudatformálás révén történő környezettudatosság kialakítása.

A helyi környezet a helyi közösség állapotától is függ, a közösség tudatossága előfeltétele a regionális és nemzeti szintű kezdeményezések sikerének. A helyi környezeti nevelés legfontosabb kívánalma az együttműködés, a lakosok részvétele a települési környezetgazdálkodásban, a település részvétele az iskola pedagógiai tevékenységében.

A helyi társadalomban élők környezetének, természeti értékeinek védelméért jöllehet minden érintett felelőséggel bír, de intézményi szinten elsősorban az önkormányzatnak kell felelőséget vállalnia. Az önkormányzat legitimációval, helyismerettel és legtöbb esetben eszközökkel is rendelkezik így szükségszerű, hogy a környezeti nevelésben és ennek révén a környezettudatosság növelésében is fontos szerepet játsszon.

(Többek között a jelen környezetvédelmi program elkészítése is fontos lépés lehet ezen a téren, hisz mintegy kiindulási pontként sor kerül az értékek és a problémák, a fenntartható fejlődésre vonatkozó helyi képesség számbavételére.)

A környezettudatos életvitelt azonban nem lehet kizárólag hatósági eszközökkel kialakítani. A helyi társadalom környezeti nevelésében természetesen kiemelkedően fontos, hogy az önkormányzat törvényben előírt feladatai összekapcsolódjanak a helyi közösség kezdeményezéseivel. A helyi környezeti nevelés sarokköve lehet a környezetgazdálkodással kapcsolatos a generációkon és társadalmi pozíciókon túl nyúló (összefogó) helyi konszenzus kialakítása.

Végső soron az önkormányzat és a helyi társadalom kölcsönös belátáson alapuló, környezettudatos együttműködése alapozza meg a helyi fenntarthatóságot védelmező gondolkodást.

A környezettudatosság növelésének főbb részterületeit a Nemzeti Környezetvédelmi Program II. az alábbiak szerint csoportosítja:

1. Lakossági ismeretterjesztés a környezettel, és a fenntartható fejlődéssel kapcsolatban, információhoz való jutás biztosítása
2. Társadalmi részvétel erősítése a környezetpolitikai döntéshozatalban, a környezetvédelmi program végrehajtásában

3. Iskolán kívüli környezeti nevelés, oktatóközpont kialakítása, fenntarthatósági alapismeretek és készségek fejlesztése
4. Települési vagy kistérségi környezeti információs rendszer kialakítása, csatlakozás az országos hálózathoz

Mindezek valamint a 2003-ban átdogozott **Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia** alapvetésben rögzítettek alapján az alábbi önkormányzati feladatok, cselekvési lehetőségek, javaslatok fogalmazhatóak meg.

Javasolt cselekvési lehetőségek

- Nagyobb figyelem fordítása a környezetvédelem szempontjaira a település fejlesztési és rendezési terveinek kidolgozása, felülvizsgálata során.
- Fő-, vagy részmunkaidős környezetvédelmi ügyintéző foglalkoztatásával (akár körjegyzőségi, vagy kistérségi összefogással), intézményesített összekötő kapocs biztosítása a helyi társadalom életében, betöltve az együttműködés szervezője, felelőse szerepkörét.
- A helyi önkormányzat, mint iskolafenntartó részt vehet az intézmény programjának kialakításában és betartatásában, a környezeti nevelés szempontjainak érvényesítésében. Katalizátorként funkcionálhatnak (akár önállóan, akár társulási szinten) a fenntarthatóság elveinek helyi tantervekbe történő beépítésének folyamatában.
- A felnőtt nevelést célzó előadások, tréningek, népfőiskolák, körök és klubok szervezésében való aktív közreműködés.
- A helyi környezetvédelmi program megvalósításában való széleskörű társadalmi részvétel biztosítása, serkentése, beleértve a helyi gazdasági élet szereplőit.
- Az organikus gazdálkodási formák, biológiai gazdálkodás népszerűsítése.
- A lakosság települési identitástudatának erősítése, pozitív példamutatással.
- A helyi környezeti nevelési programok, környezetvédelmi napok / akciók szervezésének támogatása eszköz, szolgáltatás, terem vagy egyéb önkormányzati vagyontárgy kedvezményes rendelkezésre bocsátása révén. Amennyiben a település költségvetése megengedi a költséges erdei iskolák társfinanszírozása is elképzelhető, akár egy-egy kifejezetten erre a célra létesített (az éves költségvetés egy bizonyos részéből) környezeti nevelési alapból.
- Aktív közreműködés a települési civil, gazdasági, hatósági és önkormányzati szféra közötti együttműködés fejlesztésében az iskolai és iskolán kívüli környezeti nevelés, a fenntarthatóság alapeszméjének és gyakorlati megvalósítási lehetőségeinek széleskörű ismertetése érdekében.
- Az önkormányzatok regionális összefogással megteremthetik mindazon környezetvédelmi célú szolgáltatásokat (pl. szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes hulladék gyűjtés stb.), amelyek használatának népszerűsítése, a lakosság általi elismertségének és megfelelő használatának elsajátíttatása révén egyúttal a családok fenntartható fejlődésre való képességét is szolgálják.
- Részvétel az egyéni, iskolai, civil, és egyéb intézményi (pl. hatóságok) egészségfejlesztési tevékenységek összehangolásában. (pl. mit kell tenni, ha az ivóvíz szennyezett, ha valamilyen közúti vagy más jellegű havária esemény történik, vagy mi a teendő ha illegális hulladéklerakást észlelünk)

Vonatkozó jogszabályok

Az 1995. évi LIII. tv., az 1996. évi LIII. tv., az 1996. évi LIV. tv., a 2001. évi LXXXI. tv., a 2001. évi XLIV. tv., a 2003. évi CXXIX. tv., valamint az EP és Tanács 2003/4/EK és 2003/35/EK irányelve (forrás 2345/2004. (XII. 26.) Kormány hat. 1. akcióprogramhoz tartozó operatív célkitűzések).

Operatív lépések

- pályázati lehetőségek feltárása, források felkutatása
- települési (kistérségi) környezetvédelmi ügyintézői státusz kialakítása
- környezeti nevelési alap létrehozása
- környezeti nevelési / fenntartható fejlődési koncepciók, akcióprogramok kidolgozása
- tájékoztató füzetek, szóróanyagok elkészítése
- rendezvények / helyi környezetvédelmi célú akciók (pl. vetélkedők és szelektív hulladékgyűjtési akciók) szervezése
- iskola / erdei iskola támogatása (anyagi / eszköz / egyéb)
- tanfolyamok szervezése
- helyi környezeti információs adatbázis / szolgáltatás kialakítása
- vegyes funkciójú (ökoturisztikai / környezeti nevelési) iroda, központ létrehozása

Monitoring

- o az iskola (óvoda) pedagógiai tervében a környezeti neveléssel foglalkozó fejezet kidolgozásra került
- o környezetvédelmi adatbázis / iroda felállítása
- o környezetvédelmi ügyintézői státusz megalakítása
- o környezeti nevelési alap létrejött

Indikátorok:

- o az egyes programokon, rendezvényeken, tanfolyamokon részt vettek száma (fő)
- o a kiadott füzetek, szóróanyagok száma / példányszáma (db/év, db)
- o vetélkedők és szelektív hulladékgyűjtési akciók száma (esemény/év)
- o környezeti nevelési célú programok száma (db/év)

Felelősök

települési önkormányzat (koordináló szerep)

A résztvevők köre a környezeti nevelés esetén igen bő. A programban való részvétel, kezdeményezés egyszerre morális és adott esetekben konkrét feladata a települési / térségi szereplőknek, a felsőbb szintű hatóságtól az egyszerű állampolgárig.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Pályázati lehetőségek felkutatása	■	■	■									
Települési környezetvédelmi ügyintézői státusz kialakítása			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Környezeti nevelési alap létrehozása			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Környezeti nevelési koncepció / programok kidolgozása			■	■								
Tájékoztató füzetek, szórólapok kiadása					■				■			
Erdei iskola létrehozása / fejlesztésének támogatása					■	■	■	■	■	■	■	■
Rendezvények, akciók szervezése	folyamatos											
Környezetvédelmi iroda / adatbázis létrehozása					■	■	■	■	■	■	■	■
A megvalósítás forrásigénye (MFt)	A tevékenységtől függően 10 eFt-tól több millióig											
Forráslehetőség (%)	OM, KvVM, IcsSzEM, MeH, FVM,											
Önerő	Forrástól függően változó											

4.10. HELYI JOGI SZABÁLYOZÁS

4.10.1. Hiányzó helyi rendeletek, szabályzatok megalkotása (jogalkotás)

Cél

A hiányzó helyi rendelkezések és szabályzatok megalkotása települési szinten.

Leírás

A program során a jelenleg hatályos jogszabályok felülvizsgálata, módosítások és új, hiányzó jogszabályok megalkotása történik. Települési szinten rendelkezési csomagot javasolt összeállítani.

Javaslatok, ötletek:

- A kerti hulladékok nyílt téri égetésének szabályozása (pl. önkormányzati rendelettel).
- Kiskerti komposztálás támogatása, kerti fakivágások értékarányos pótlására kötelezés.
- Lombhullató, árnyat adó fafajok telepítésének támogatása, arányosítása az örökzöldekhez.
- Építési (inert) hulladék szervezett külön gyűjtése, (és amennyiben van rá mód: helyi hasznosítása).
- Teljes körű veszélyes hulladék begyűjtés megszervezése.
- Adókedvezmények előírása lakossági környezetvédelmi beruházásokra.
- Egyszer használatos csomagolóanyagok rendezvényeken való megtiltása.
- Beszerzési eljárásoknál (önkormányzatoknál) a környezetvédelem, mint szempont hangsúlyos megjelenítése.
- Állattartó telepekre (majorokra) külön helyi rendezési terv és építési szabályzat készítése.
- Az háztáji tartásból származó bűzterhelés csökkentése érdekében állattartási rendelet készítése.
- A helyi műemlék jellegű objektumok kijelölése és használatukkal, védelmükkel kapcsolatos szabályok megalkotása.

Operatív lépések

- a létező jogszabályok felülvizsgálata
- jogszabály módosítás elvégzése
- hiányzó rendeletek megalkotása, rendelkezési csomag összeállítása

Monitoring

Indikátor:

A helyi jogszabály-módosítások és új jogszabályok száma (db)

Felelős szervezet

A program felelőse a települési önkormányzat.

Ütemezés

A meghatározott feladatok szerint, a KVP időtartama alatt.

4.11. A KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM MEGVALÓSULÁSÁNAK TÁMOGATÁSA

4.11.1.A települési környezetvédelmi program végrehajtásával kapcsolatos tennivalók

Cél

Az elfogadott települési környezetvédelmi program végrehajtásának felügyelete, szükség szerinti módosítása.

Leírás

A település önkormányzata által elfogadott, így számára kötelezően teljesítendő feladatot jelentő környezetvédelmi program gyakorlati megvalósítása számos adminisztratív teendőt is jelent.

Ezen teendők közé tartozik, a program tartalmának a lakosság széles körével történő megismertetése, a végrehajtáshoz szükséges felelősök – résztvevők aktivizálása. Továbbá ugyancsak a program megvalósításához szükséges a megfelelő intézményi, anyagi, és eszköz háttér megteremtése, valamint a folyamat rendszeres felügyelete, a megfelelő felülvizsgálatok megtartása.

Operatív lépések

- A települési környezetvédelmi program megismertetése a község lakosaival, a megvalósításhoz szükséges aktív támogatás megszervezése.
- A települési környezetvédelmi program gyakorlati megvalósítást előkészítő, illetve az elmúlt évet értékelő, évente tartandó felülvizsgálat.
- Amennyiben a település önkormányzata úgy dönt, települési Környezetvédelmi Bizottság és Környezetvédelmi Alap létrehozása.
- Kétévenkénti teljes körű felülvizsgálat, és szükség szerinti módosítás.

Monitoring

- o Környezetvédelmi Bizottság megalakítása
- o Környezetvédelmi Alap elkülönítése
- o felülvizsgálatok, módosítások elvégzése

Felelős szervezet

A program felelőse a települési önkormányzat.

Ütemezés

Operatív lépések	Ütemezés											
	1. év				2. év				3. év			
	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév	1. negyedév	2. negyedév	3. negyedév	4. negyedév
Évenkénti felülvizsgálat												
A környezetvédelmi program népszerűsítése												
Környezetvédelmi Alap létrehozása												
Környezetvédelmi Bizottság felállítása												
Forrásigény												-

5. MELLÉKLETEK

5.1. HATÁLYOS JOGSZABÁLYOK

Az alábbi alfejezetekben felsoroljuk az önkormányzat jogszabályban előírt környezetvédelemmel kapcsolatos kötelezettségeit.

5.1.1. Vízgazdálkodás (72/1996. Kormányrendelet)

1. Hatósági engedélyek kiadása

- 500 m³/nap mennyiséget nem meghaladó szennyvíz szikkasztó építéséhez, használatához stb.,
- kút létesítéséhez,
- települések belterületén a természetes vízáramlások, lefolyások stb. önkényes megváltoztatása során kialakult lakossági vitákban,
- közműves ivóvízellátással és szennyvízelvezetéssel kapcsolatos jogokról és kötelezettségekről,

2. Eljárások indítása:

- káros, jogellenes állapot megszüntetése céljából

3. Folyók, vízfolyások medrében végzett kotrások

4. Védőidom, védőterület, védősáv, szükséghatározót kijelölő határozatok

5. Felügyelet:

Kiemelkedően fontos:

- a.) regionális közüzemi vízellátók, szennyvízelvezető és tisztító rendszerek
- b.) ipari vízigényt kiszolgáló vízilétesítmények
- c.) fürdők vízilétesítményei
- d.) állami tulajdonban lévő vízilétesítmények
- e.) I. rendű árvízvédelmi létesítmények

Jelentős:

- a.) lásd a.) más paraméterekkel
- b.) lásd b.) más paraméterekkel
- c.) lásd c.) más paraméterekkel
- d.) lásd d.) más paraméterekkel
- e.) II. rendű árvízvédelmi létesítmények

Helyi jelentőségű:

- a.) lásd a.) más paraméterekkel
- b.) lásd b.) más paraméterekkel
- c.) II. rendű árvízvédelmi vonalak, melyek a település területét érintik
- d.) önkormányzatok helyi vízkárelhárítást, vízrendezést és csapadékvíz elvezetését szolgáló létesítmények

Települési önkormányzatok további feladata:

- helyi közüzemi tevékenység fejlesztésére vonatkozó tervek kialakítása (országos koncepcióval, nemzeti programokkal összehangolva)

- Helyi vízközművek működtetése, a koncessziós pályázat kiírása, elbírálása és a szerződés megkötése
- Gondoskodás a vízfogyasztás rendjéről, közműves vízszolgáltatás korlátozásáról
- országos koncepció, nemzeti programok végrehajtásának megszervezése
- vizek fürdésre alkalmas szakaszainak kijelölése
- helyi vízrendezés és vízkárelhárítás, árvíz, belvíz elvezetés

A települési önkormányzat köteles gondoskodni:

- települések ivóvíz minőségéről
- a nem közművel összegyűjtött szennyvizek ártalom mentes elhelyezésének szervezéséről és ellenőrzéséről

5.1.2. Természetvédelem (1996 évi. LIII. törvény)

A települési önkormányzat:

- gondoskodik helyi jelentőségű védett természeti területekről;
- javaslatot tehet védett területté nyilvánításra;
- őrszolgálatot működtet;

5.1.3. Környezetvédelem (1995 évi LIII. törvény)

A települési önkormányzat:

- biztosítja a környezetvédelmi jogszabályok végrehajtását és ellátja a hatósági feladatokat;
- környezetvédelmi programot vezet be;
- rendeletet bocsát ki és határozatokat hoz;
- együttműködik más önkormányzatokkal, hatóságokkal, társadalmi szervezetekkel;
- elemzi, értékeli a környezet állapotát területén és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot;
- fejlesztési feladatok során érvényesíti a környezeti követeléseit, elősegíti a környezeti állapot javítását;
- gondoskodik a környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, figyelemmel kíséri azokban foglalt feladatok megoldását és a programot szükség szerint –de legalább két évente- felülvizsgálja.
- a Programot végre kell hajtania
- környezetvédelmi előírásokat határozhat meg, de ezek kritériumai csak szigorúbbak lehetnek, mint a jogszabályok
- háztartási tevékenységgel kapcsolatos légszennyezésre (pl. avarégetés) vonatkozó rendelet hozása

5.1.4. Hulladékgazdálkodás (2000. XLIII. törvény)

A települési önkormányzat:

- települési hulladék kezelésére szolgáltatást szervez
- a közszolgáltatás kiterjed:

- szilárd hulladék rendszeres elszállítása
- települési folyékony hulladék tárolására szolgáló tároló üritése és szállítása
- a hulladék ártalmatlanítására szolgáló létesítmény létesítésére és működtetésére
- együttműködés más önkormányzatokkal
- szerződést köthet települési hulladékokból történő szelektív begyűjtésre vagy válogatásra
- kijelöli a települési hulladékkezelési létesítmények helyét
- meghatározza a közszolgáltatásban résztvevő szolgáltatót, a szolgáltatás rendjét és módját
- meghatározza a lakosság kötelezettségeit (díjfizetés stb.)

5.1.5. További fontos jogszabályok

Önkormányzat feladatkörét érintő jogszabályok	
ÁLTALÁNOS	
1990 évi LXXV. törvény	A helyi önkormányzatokról II. fejezet
1995. évi LIII. törvény	A környezet védelmének általános szabályairól
1996. évi XXI. törvény <i>Módosítva a 2004. évi LXXV. törvénnyel</i>	A területfejlesztésről és területrendezésről
1997. évi LXXVIII. törvény	Az épített környezet alakításáról és védelméről
1999. évi XLI. törvény	A területszervezési eljárásról
2001. évi LXIV. törvény	A kulturális örökség védelméről
2002. évi XXXVIII. törvény	Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény módosításáról
2003. évi CXX törvény	Egyes törvények környezetvédelemmel kapcsolatos rendelkezéseinek módosításáról
2003. évi LXXXIX törvény	A környezetterhelési díjról
2003. évi XXVI. törvény <i>Módosítva a 2004. LIX. törvénnyel</i>	Az Országos Területrendezési Tervről
24/1992. (I. 28.) Kormány rendelet	Egyes természet- és környezetvédelmi jogszabályok módosításáról, valamint a jegyző feladatairól
93/1996. (VII. 4.) Kormány rendelet	A környezetvédelmi megbízott alkalmazásának feltételéhez kötött környezethasználatok
253/1997 (XII. 20.) Kormány rendelet	Az országos településrendezési és építési követelményekről
218/1999 (XII. 28) Kormány rendelet	Egyes szabálysértésekről
20/2001. (II. 14.) Kormány rendelet	A környezeti hatásvizsgálatról
193/2001. (X. 19.) Kormány rendelet	Az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás részletes szabályairól
11/1996. (VII. 4.) KTM rendelet	A környezetvédelmi megbízott alkalmazási és képesítési feltételeiről
18/1998. (VI. 25.) KTM rendelet <i>Módosítva az 1/2003. (IX. 9.) TNM rendelettel</i>	A területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről

Önkormányzat feladatkörét érintő jogszabályok	
3/2004. (II. 24.) KvVM rendelet	A környezetvédelmi és a vízügyi célleírányzat felhasználásának és ellenőrzésének szabályairól
VÍZGAZDÁLKODÁS	
1995. évi LVII. törvény	A vízgazdálkodásról
4/1984. (II. 1.) ÉVM rendelet	A településtisztasági szolgáltatás ellátásáról és a települési folyékony hulladékok ártalmatlanításáról
38/1995. (IV. 5.) Kormány rendelet	A közműves ivóvíz ellátásról és a közműves szennyvízkezelésről
18/1996 (VI. 13) KHVM rendelet	Vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és melléletekről
123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet	A vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről
10/2000. (VI. 2.) KöM-EüM-FVM-KHVM rendelet	Felszín alatti víz és a földtani közeg minőségi védelméhez szükséges határértékekről
33/2000. (III. 7.) Kormány rendelet	A felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról
240/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet	Az érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről
6/2001. (II. 28.) KöM rendelet	A mosó-és tisztítószeres felületaktív hatóanyagainak biológiai bonthatóságának szabályairól
49/2001. (IV. 3.) Kormány rendelet	A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről
50/2001. (IV. 3.) Kormány rendelet <i>Módosítva a 208/2003. (XII. 10.) Korm. rendelettel</i>	A szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és határértékeinek szabályairól
204/2001. (X. 26.) Korm. rendelet <i>Módosítva a 220/2004. (VII. 21.) Kormány rendelettel</i>	A csatornabírságról
7/2002. (III. 1.) KöM rendelet	A használt- és szennyvizek kibocsátásának méréséről, ellenőrzéséről, adatszolgáltatásáról, valamint a vízszennyezési bírság sajátos szabályairól
9/2002. (III. 22.) KöM-KöViM együttes rendelet <i>Módosítva a 25/2003. (XII. 30.) KvVM rendelettel</i>	A használt- és szennyvizek kibocsátási határértékeiről és alkalmazásuk szabályairól
25/2002. (II. 27.) Kormány rendelet	Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programról
174/2003. (X. 28.) Kormány rendelet	A közműves szennyvízelvezető- és tisztító művel gazdaságosan el nem látható területekre vonatkozó Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Programjáról
269/2003. (XII. 24.) Korm. rendelet	Egyes környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi feladat- és hatásköröket megállapító kormányrendeletek módosításáról

Önkormányzat feladatkörét érintő jogszabályok	
219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet	A felszín alatti vizek védelméről
220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet	A felszíni vizek minősége védelmének szabályairól
HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	
1995. évi XLII. törvény	Az egyes helyi közszolgáltatások igénybevételéről
2000. évi XLIII. törvény	A hulladékgazdálkodásról
2000. évi XXV. törvény	A kémiai biztonságról
110/2002 (XII. 12.) OGY határozat	Az Országos Hulladékgazdálkodási Tervről
1/1986. (II. 21.) ÉVM-EüM együttes rendelet	A köztisztasággal és a települési szilárd hulladékkal összefüggő tevékenységekről
102/1996. (VII. 12.) Korm. rendelet	A veszélyes hulladékokról
44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet	A veszélyes anyagokkal és készítményekkel kapcsolatos egyes eljárásokról
4/2001. (II. 23.) KöM rendelet	Hulladékotlajok kezelésének részletes szabályairól
5/2001.(II. 23.) KöM rendelet	A poliklórozott bifenilek és poliklórozott terfenilek és az azokat tartalmazó berendezések kezelésének részletes szabályairól
9/2001 (IV. 9.) KöM rendelet	Elemek és akkumulátorok, illetve hulladékaik kezelésének részletes szabályairól
16/2001. (VII. 18.) KöM rendelet	A hulladékok jegyzékéről
22/2001. (X. 10.) KöM rendelet	A hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakók lezárásának és utógondozásának szabályairól
98/2001. (VI. 15.) Korm. rendelet	A veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről
213/2001. (XI. 15.) Korm. rendelet	A települési hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételéről
241/2001. (XII. 10.) Korm. rendelet	A jegyző hulladékgazdálkodási feladat- és hatásköréről
271/2001. (XII. 21.) Korm. rendelet	A hulladékgazdálkodási bírság mértékéről, valamint kiszabásának és megállapításának módjáról
16/2002. (IV. 10.) EüM rendelet	A települési szilárd és folyékony hulladékkal kapcsolatos közegészségügyi követelményekről
94/2002. (V. 5.) Korm. rendelet	A csomagolásról és a csomagolási hulladék kezelésének részletes szabályairól
15/2003. (XI. 7.) KvVM rendelet	A területi hulladékgazdálkodási tervekről
23/2003. (XII. 29.) KvVM rendelet	A biohulladék kezeléséről és a komposztálás műszaki követelményeiről
71/2003. (VI. 27.) FVM rendelet	Az állati hulladékok kezelésének és a hasznosításukkal készült termékek forgalomba hozatalának állat-egészségügyi szabályairól
126/2003. (VIII. 15.) Korm. rendelet	A hulladékgazdálkodási tervek részletes tartalmi követelményeiről
164/2003. (X. 18.) Korm. rendelet	A hulladékkal kapcsolatos nyilvántartási és

Önkormányzat feladatkörét érintő jogszabályok	
	adatszolgáltatási kötelezettségekről
45/2004. (VII. 26.) BM-KvVM együttes rendelet	Az építési és bontási hulladék kezelésének részletes szabályairól
224/2004. (VII. 22.) Kormányrendelet	A hulladékkezelési közszolgáltató kiválasztásáról és a közszolgáltatási szerződésről
LEVEGŐMINŐSÉG	
14/2001. (V. 9.) KöM-EüM-FVM rendelet	A légszennyezettségi határértékekről, a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről
17/2001. (VII. 3.) KöM rendelet	A légszennyezettség és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátásainak vizsgálatával, értékelésével kapcsolatos szabályokról
21/2001 (II. 14.) Kormányrendelet <i>Módosítva 47/2004. (III. 18.) Kormányrendelettel</i>	A levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról (jegyző feladatai)
23/2001. (XI. 13.) KöM rendelet	A 140 kW és 50 MW névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések légszennyező anyagainak technológiai kibocsátási határértékeiről
4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet	A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről
7/2003. (V. 16.) KvVM-GKM együttes rendelet	Egyes levegőszennyező anyagok összkibocsátási határértékeiről
ZAJ-, REZGÉS- ÉS SUGÁRZÁSVÉDELEM	
12/1983 (V. 12.) MT. Sz. rendelet	A zaj és rezgésvédelemről
8/2002 (III. 22.) KöM-EüM rendelet	A zaj és rezgésterhelési határértékek megállapításáról
ÁLLATTARTÁS	
2001. évi XXII. törvény	Állategészségügyről
TALAJ	
1994. évi LV. törvény	A termőföldről
TERMÉSZETVÉDELEM	
1996. évi LIII. törvény	A természet védelméről
2003. évi LI. törvény	A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény módosításáról
2003. évi XXXII. törvény	A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről
2003. évi XXXIII. törvény	Az afrikai- eurázsiai vándorló vízimadarak védelméről szóló nemzetközi megállapodás kihirdetéséről

5.2. A TELEPÜLÉS ÁTTEKINTŐ TÉRKÉPE

5.3. A KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI IGAZGATÓSÁG ADATSZOLGÁLTATÁSA

5.4. A KÖRNYEZETVÉDELMI FELÜGYELŐSÉG ADATSZOLGÁLTATÁSA

5.5. SZÓSZEDET

Allúvium: a folyók lerakott törmelékes anyaga. Az alluviális síkságok alacsonyan fekvő tökéletes síkságok, kitűnő mezőgazdasági termőterületek.

Ariditási index: szárazsági index: az aszályt okozó száraz időszak, ill. helyzet számszerűsítésére használt mutató.

Biológiai sokféleség / biodiverzitás: az élővilág változatossága, amely magában foglalja az élő szervezetek genetikai (fajon belüli), valamint a fajok és életközösségeik közötti sokféleséget és maguknak a természeti rendszereknek a sokféleségét.

Deráziós völgy: felületi rétegerózió, a lejtőn lejátszódó tömegmozgásos folyamatok eredményként létrejött kis esésű száraz völgy. Hossza néhány száz métertől néhány km-ig terjedhet.

Életközösség: az élővilág egy meghatározott élőhelyen található olyan szerveződése, amelyben a különböző élő szervezetek állományai meghatározott kapcsolat-rendszerben élnek együtt.

Elmaradott térség: ahol a gazdaság értéktermelő képessége, infrastrukturális fejlettsége és társadalmi mutatói jelentősen kedvezőtlenebbek az országos átlagnál.

Élőhely / habitat: az a meghatározható térbeli egység, ahol adott élő szervezet és állománya (populáció) vagy élőlények életközössége a természeti rendszerben előfordul és a kialakulásához, fennmaradásához, szaporodásához, tenyésztéséhez szükséges környezeti feltételek adottak.

Eutrofizáció, eutrofizálódás: a vizek növényi tápanyagdúsulása által kiváltott biológiai reakció, a felszíni vizekben a vízinövények elszaporodása (algásodás, hínárosodás), azaz a víz trofitásfokának növekedése, ami természetes és mesterséges hatásra is bekövetkezhet.

Fenntartható fejlődés: társadalmi-gazdasági viszonyok és tevékenységek rendszere, amely a természeti értékeket megőrzi a jelen és a jövő nemzedékei számára, a természeti erőforrásokat takarékosan és célszerűen használja, ökológiai szempontból hosszú távon biztosítja az életminőség javítását és a sokféleség megőrzését.

Fenntartható használat (hasznosítás): a természeti értékek olyan módon és ütemben történő használata, amely nem haladja meg megújuló képességüket, nem vezet a természeti értékek és a biológiai sokféleség csökkenéséhez, ezzel fenntartva a jelen és jövő generációk életlehetőségeit.

Gyógyvíz: olyan magas ásványi tartalmú termálvíz, amelynek bizonyítottan gyógyhatása van és gyógyászati felhasználásának engedélyezése külön jogszabályok szerint megtörtént.

Környezetkárosodás: a környezetnek vagy valamely elemének olyan mértékű változása, szennyezettsége, illetve valamely eleme igénybevételének olyan mértéke, amelynek eredményeképpen annak természetes vagy korábbi állapota (minősége) csak beavatkozással, vagy egyáltalán nem állítható helyre, illetőleg, amely az élővilágot kedvezőtlenül érinti.

Környezetszennyezés: a környezet valamely elemének a kibocsátási határértéket meghaladó terhelése.

Környezetterhelés: valamely anyag vagy energia környezetbe bocsátása.

Limmikus: tavi életközösség (általában mikroéletközösségek).

Ökoszisztéma: rendszerként értelmezett ökológiai objektum. Élő egységi (növények, állatok mikroorganizmusok populációi) között lévő kapcsolat révén önszabályozott működést valósítanak meg. A rendszerjellemző állapotait külső tényezők (fény, hő, víz, tápanyagok) is befolyásolják.

Pszudoglejes barna erdőtalaj: (pangó vizes barna erdőtalaj) e talajtípusba azokat a talajszelvényeket soroljuk, amelyek dinamikájában a humuszosodás, a kilúgozódás, az agyagosodás, az agyagvándorlás és az agyagszétesés folyamatához a redukció jelensége is társul, és jelentős mértékű a savanyodás. A redukció eredményeként a felhalmozódási szintben szürke márványozottság jellemző.

Reliktum (maradvány): a korábbi geológiai idők élővilágából a megfelelő környezetben a mai napig életben maradt ősi fajok.

Természeti (ökológiai) rendszer: az élő szervezetek, életközösségek, valamint ezek élettelen környezetének dinamikus és természetes egysége.

Természeti erőforrás: a - mesterséges környezet kivételével - társadalmi szükségletek kielégítésére felhasználható környezeti elemek vagy azok egyes összetevői.

Természeti érték: a természeti erőforrás az élővilág és a fennmaradáshoz szükséges élettelen környezetre, valamint más természeti erőforrásnak nem minősülő környezeti elem, beleértve a védett természeti értéket is.

Természeti terület: valamennyi olyan földterület, amelyet elsősorban természet-közeli állapotok jellemeznek.

Természetkímélő megoldás: olyan, a fenntartható használat részét képező eljárás, módszer, gazdálkodási mód, technológia vagy más, a természettel kapcsolatos magatartás, amely olyan mértékben befolyásolja a természeti értékeket, területeket, biológiai sokféleséget, hogy természetes vagy természetközeli állapotuk fennmaradjon.

Természetközeli állapot: olyan élőhely, táj és életközösség, amelynek kialakulására az emberi tevékenység csekély mértékben hatott, a benne lejátszódó folyamatokat többségükben a természetes önszabályozás jellemzi.

Termőföld: az a földrészlet, amelyet a település területén az ingatlan nyilvántartásban szántó, szőlő, gyümölcsös, kert, gyeperdő, nádas és erdőművelési ágban vagy halastóként tartanak nyilván.

Termőföldvédelem: a termőföld mennyiségének és minőségének védelme.

Területfejlesztés: az országra, valamint térségeire (régió, megye, kistérség) kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése. A szükséges tervszerű beavatkozási irányok kijelölése, a rövid-, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók, intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, és érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben.

6. JÓVÁHAGYÁS

6.1. AZ ILLETÉKES KÖRNYEZETVÉDELMI HATÓSÁG JÓVÁHAGYÓ NYILATKOZATA

6.2. A KÖZSÉG KÉPVISELŐTESTÜLETÉNEK JÓVÁHAGYÓ NYILATKOZATA